

YÖN

HAFTALIK GAZETE

BU SAYIDA

“AT SIRTINDAKİ ADAM,,

Ordunun Politikadaki Rolü

ANAYASAYA AYKIRI KANUNLAR

*ve
Baltalanmak istenen*

AÇIK OTURUM

CHP ÜSTAV KURULTAYA HAZIRLANIYOR

OKUYUCUDAN YÖNE

Demokrasiye çağrı

Demokrasiye aykırı kanunların kaldırılması, demokratik rejimin temelden benimsenmiş ülkeler için, yarılacak ilk temeldir.

Bu öylesine korkunç bir çelişme ve çatışmadır ki, demokratik anayasamızla, ona taban tabana aykırı anti-demokratik kanunların hangisinin uygulanacağı, yetkililerin gönlüne bırakılmıştır. Böyle, keyfi göze uygulanan, anayasaya aykırı kanunların el altından bulunduğu rejimin adı, hiç bir zaman DEMOKRASİ olamaz.

Biz bu anti-demokratik kanunların yıllardır, yedi den-yetmiş, acısını, ulu ça çekmekteyiz. Üstelik, bu demokrasiye aykırı kanunlar arasında, faşist İtalyan ceza kanunundan alınan — bir kaç kat ağır laşırı olarak — dolu dizgin uygulanan, her türlü özgür ve aydın örgüt ve yayını boğan zorba yasaları da bulunmaktadır.

Demokrasi herkesin geldiği yana çekeceği, bulaşık suda aylanma düzeni değildir. 27 Mayıs öncesinin vurgun ve talan ortamını sürdüren gözü dönmüşlerin tutumuna bir ad koymak gerekirse ancak KAKÖK RASİ denebilir. Demokrasi nin, soyutu, yalanı olmaz. Anayasasına aykırı kanunları bulunan bir ülkede, asil demokrasi söz konusu edilemez.

Anayasa, bütün kanunların anası, temeli, kaynağı sayıldığına göre; demokra-

silerde, önümü çarışan hiç bir kanunun yürürlükte bulunmaması gerekir. Biz de olduğu gibi, asil demokrasiye yeni uygulamaya başlıyan ülkelerin, ya patağı ilk ts, eskiden kalma bütün kanunları gözden geçirip, anti-demokratik olanlarını, yani ana yasaya aykırı bulunanları — ayıklamaktır. Doğrusu, bu iş 27 Mayısçılara düşerdi. Onlar, nasıl, memleketin yetkililerini bir araya getirip, yeni sosyal yönelim, baştan sona demokratik bir anayasa meydana gelmesini sağladılarsa; bunun gibi, eskiden küflü ve karanlık bütün kanunlarını inceleyip, anti-demokratik olanları ayıklamaları gerekirdi 27 Mayısçıları. Çok kısa bir süre geçtikten sonra, bunca tartaklanmalara uğratılmasının nedenlerinden biri de, yürürlükte bulunan anti-demokratik kanunlara dokunmamları; hattâ, kimi ilerici aydınları, bu köbüne zorba kanunlarına göre koğuş turmaya kalkışmalarındır.

Nevense, bu gün bile, 27 Mayısçıların hiç biri, anti-demokratik kanunların kaldırılması için yetkilileri kullanmak lüzumunu duymamışlardır. Millet Meclisinde ve Senatoda parayeleri bulunan siyasal partiler ve yetkili diğer kuruluşlar da, anti-demokratik kanunların kaldırılması için, ANAYASA MAHKEMESİNE baş vurma süresini süsararak geçiştirmektedirler.

Böylesine özgürlüğümü zü, temel haklarımızı ka-

stıran anti-demokratik kanunların kaldırılması için gayret HALKA düşmek tedir.

Memleketimizin sağduyu lu, aydın, ilerici bütün insanlarına, yapıcı ve yaratıcı gücümüz kafa-kol emekçilerine, ATATÜRKÇÜ kuşaklarına, 27 Mayısı hazırlayan ve başaran olumlu ağılgun çevrelerine..... siz lere sesleniyorum. ÖNCÜ GAZETESİNİN çağırısına hemen ve toptan katılmız.

Yurdumuzda demokrasi nin asil temelini oturtabilmesi için, bu imza toplama kampanyası, kaçırılma ması gereken çıkış yoludur. Zorba kursunlarına göğüs gererler. Özgürlük uğruna zindanı boyhyanlar, yürürlükteki demokratik ANAYASAYA «vet» diyenler bu işi tamamlamak için düşüyor Adlarımız, bu çağırının altına geçirmek için elinizi çabuk tutunuz. Bu, milletçe karşılaştığımız, sayısız özgürlük sınavlarının en önemlilerin den biridir Yürürlükteki ANAYASAMIZIN bu temizliği yapmak için, sizlere ta nıdığı baş vurma süresi donuyor.

Anti — demokratik kanunların kaldırılmasına karşı, sorumlu ve yetkili lerden bugüne dek hiç ses çıkmaması, işe milletçe ve dört elle sarılmamız gerektiriyor gösteriyor.

O sorumlular ki; son se çimde ve ondan önceki se çimlerde, oy toplamak a maca ile, her meydan kür süsüne çıktıklarında, seçi lir seçilmez ilk iş olarak, anti-demokratik kanunla-

rın kaldırılmasını ele ala caktırmış, bol keseden vaad edip durmuşlardır. Bu gün, bu güç ellerinde iken, susmalarının nedenini dü şünün?

Demokrasi, her şeyden önce, açıklık, seçilme re jimidir. Verdikleri sözlü tutumlarının münası, asil demokratilerde, çarçabuk söner.

Kimlerin gerçek demok rasiden yana, kimlerin kar şı olduğu, böyle döneme ç lerle belli olur.

Bu gün, yürürlükteki an ti, demokratik kanunla rın kaldırılmasını bütünü ile destekleyen bütün ü yasal parti, Türkiye İşçi Partisidir.

Başkan, bu sırada, fa şist İtalyandan alınmış ka nunlardan birine göre yar gılanan; bu kanun eski tu tuktularının yüzü suyu hürmetine yürürlükten kaldırıldığı halde, davası olaydan sonra yürürlüğe konulan bir başka anti, demokratik kanuna —Ted birler kanunu— uyulan maya zorlanan T.İ.P. nin, yürürlükte ANAYASAYA aykırı kanunların hüsnına uğratıldığı ortadadır.

Faşist İtalyan ceza kanu nundan, kat kat ağırlaştır ılarak aktarılan, demok rasiye aykırı kanunların gerekçesinde; bu baskı a raçlarının, emekçi halk yı gınlarının, uyanıp örgüt lenmesini önlemek için çı karıldığı açıkça yazıdır.

Görüldüğü ki, memleket çoğuluğunun yararına, tek çıkar yol, ÖNCÜNÜN, anti, demokratik kanunların kal dırılması için açtığı, im za kampanyasına bir an önce katılmaktır. Sayılı günler, hızla geçiyor.

Gönüllü isterdi ki, bu gündek çağırısıya katılan ların sayısı yüz binleri, milyonları aşmalıydı. Mem lekatin daha büyük tirajlı envarsı kahn gazetelerinin, demokrasimizin gerekles mesi, kaldırılmalarına bağ li anti-demokratik kanun ları için ses çıkartmamaları; r; envarsı kahn, kırk am bar partilerimizin sususları Pe aynı nedenleri taşır.

ÖNCÜYÜ ve ÇAĞIRISINI duyurmalı ve katılanların sayısını var gücümüzle arttırmalıyız.

MUSA GERCEKÇİ Sosyalizm tartışmaları

Sosyalizm etrafındaki tartışmalar olumlu bir sente ze varmış bulunuyor. Şu belirsizlik noktalarında bir görüş birliği meydana gel miş gibidir.

Bugünden Türkiye'de, dö nün bağımsız, antiemperyal ist, Kemalist Türkiye'de güldür. Zamanla, gittikçe gelişen, çikarı ve kaderi emperyalizme bağlı bul unan ticaret burjuvazisi, feodal unsurlarla vılgıştı rır ve bu Kompromidor —Ağa İttifakı Türkiye'nin kumandası mevkilerini ele geçirmişler. Türkiye'nin ge ri, yabancıya mühtaç, tabii bir ülke durumunda kalışı, bu egemen çevrelerin ç i karlarına uygundur. Bun laz, gerçek demokrasiye, Türkiye'nin sanayileşmesi ne, gerçekten kalkınmasına

karşındır. Gelişiminin bu safhasında bulunan Türkiye'nin öndeki ödev, milli bağını sızlığını ve demokratik in kilâbını gerçekleştirmeştir. Türkiye'nin bütün ilerici, zinde kuvvetlerinin kutsal ödevi de emekçilerin yara rına gerçek bir kalkınma ve gerçek bir demokrasiye hedef tutan köklü reform ların başlanması için bir leterek, gerici cepheye kar şı durmaktır.

Bu karşı duruş, zorunlu olarak antiemperyalist bir mahiyet taşıyacaktır. Çün ki, dünyanın her yerinde olduğu gibi, bizim yurdumuzda da emperyalizm en geri sosyal düzenin temsil cileriyle İttifak halindedir. Bu bakımdan bugün, Tür kiye'de halk düşmanı gerici cepheye el kaldırın kar şısında emperyalizmi de bulacaktır. Demek ki, Ke malist kuvvetlerin savaşı sadece demokratik uğruna anti-feodal bir savaş ola rak kalmaz; bu savaş, aynı zamanda emperyaliz me karşı bir milli savaş tur.

Demokratik devrim ve milli hareketler, en geniş anlamda emekçi kitlelerinin küçük burjuvazinin ve hat ta bağımsız bir Türkiye' yi özlleyen burjuvazinin bir kısmının da yararına dır; yani bağımsızlık ve demokratik uğruna savaş, bir avuç sömürücü dışında hü tün Türk Milletinin sava şıdır. Onun için, milletin en geniş surette temsil edile ceği, bütün ilerici çevrele rin desteğiyle sağlanmış bir Milli Cephe'yi kurarak, bu savaşı yürütmenin sorunu olduğu aşikardır. Bütün devrimler, böyle bir cep hede safalarını sıklaştırmalı dır.

Bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye'yi özlleyen her Türk yurtseve ri, politik ve meslek teğli lâtleriyle işçiler, köy ve ge ri emekçileri, Atatürkçü aydınlar, Kemalist gençlik bu çağırısıya kayıtsız kalma yacaktır. Milli Cephenin bir an önce, en derin ve en geniş surette kurulma sı, uzuvlanması için, yaratıcı bir ruhla bütün ilerici ler seferber olmalıdır. Kay bedilecek vakit yoktur.

Burada, yerinde ve doğru sayıyacağımız bazı görüş ve tutumları, kısaca eleştir meden geçmiyeceğiz. Bu safhada, yani demokratik devrim safhasında, en önem li ana meselelerde, yani antiemperyalist ve anti-feodal savaş sorunluğu konusunda gerçekten Atatürkçü çevreler arasında görüş bir liğine doğru kuvvetli bir eğilim belirmişken, işçi sı nıfı öncülüğü konusunu bahsetmeye olarak ele alıp, muhayyel «Halkçı» lara çalmak pek olumlu ve ya pıcı bir tutum sayılmaz. Bu konu etrafındaki tartış maların çerekesi diye ve sızlandırılması, tamamen yerindedir.

Türkiye'nin bugün için de bulunduğu şartlarda bi küçük makbul mücadelemler, rica aydınlar, işçi Partisi içinde olabileceği görüşü de Milli Cephe safhasına aykırı ve fazla muvazene bir öngörüdür. Elinde ki durumları uyandıran olan ilerici aydınlar, işçi Partisi safalarına katılmak ve hem gerici cepheye karşı ve hem de parti içinde oport ünizmle karşı savaşmak; özellikle devrimci işçi lider lerini, öncü kadroyu yetiştir-

ilmek, pratikte ve teoride eğitimi sağlamak için gayretlerini esirgememeli dirler. Ama bundan, hiç değilsen bu safhada işçi Partisi dışında antiemperyalist ve anti-feodal savaşın olamayacağı veya olsa bile, bunun öteki kadar makbul sayılmayacağı sonucu çıka rılmaz.

Sosyalizmin işçi sınıfının ideolojisi olduğu, ekonomik ve sosyal durumu gereği işçi sınıfının en devrimci sınıf olduğu ve sosyalist devrimin işçiler olmadan, işçi sınıfı öncü rolü oynama dan, gerçekleştirileceği elbette ki bilimsel bir ger çektir. Hepsi o kadar da değil, devrimci bir sınıf olarak, barınımı çoktan tü kemiş olan burjuvazi, ar tik çağımızda burjuvazi de mokratik devrimde de öncü lük edecek durumda değil dir. Tam tersine, bizde oldu ğu gibi burjuvazi, feodal unsurlarla İttifak halinde gerçek bir demokratik dev rimi önlemeye gayret eder. Bu bakımdan burjuvazi, demokratik devrimde de iş ç i sınıfının, tayin edici, ün cü rol oynaması mukadder dir. Ama bu böyle olmak la beraber, bir ülkede, belir li şartlar altında, işçi sınıfı ile doğrudan doğruya İlgili bulunmayan ilerici çev reler, politik gelişme dü zünde etkin rol oynayabilir ve bu ilerici çevrelerden gelen anti-feodal ve anti emperyalist cephe kurmayı hedef tutan çağırısı, «Dur hele, ilkönce işçi sınıfının önderliği meselesini halle delimsin» gereksizliği kayıtsız kalmak, sonuçları paha li ödenek vahim bir hata olur. Sektörlüğün, dogmacılığın tarhiyle işçi sınıfı hare ketine çok zararları sürül müştür. Ancak, işçi sınıfı nın tercidine yarınacak olan böyle bir tutumdan, titizlikle kaçınmamız gere kirdir.

«Açık Rejime» şartları içinde, Türkiye'de sosyaliz me geçişin sağlanabileceği yolunda iyimser temennile rin, olaylar tarafından teyid edilmesini bütün gönlümüz le dileriz. Bilim bize, bütün ökele rin, gerçek sosyalizme gide ceklerini, ama her ülkenin sosyalizme bir tek yoldan gittiyeceğini, her ülkenin kendi milli şartlarına en uygun diğer sosyalizm yo lunu bulabileceği ve bu yolun mutlaka şu veya bu şekilde geçmiş olduğu yola benzemesinin gerekli olma dığını öğretir. Önemli tarihi gün lerde, Türk aydınının omu sularına büyük bir sorumlu luk düşüyor.

Bugün Türkiye'yi yeniden Kemalist gelişme yoluna sokmak demek, milli bağımsızlığı sağlamak, Ata türk ilkelelerini güdümlüğün gerekleri ışığında geliştire rek, yeniden egemen kü lmağ demek, bugünkü Tür kiye'yi değiştirmek, gerçek bir devrim başarmak de mektir. Bu da çok çetin bir işdir. Ama Türk toplu munun ilerici yönelmiş, zinde kuvvetleri, bütün çe şitliğine rağmen, bu ger çekten demokratik devrimi başayabilecek güçtedir. Ye ler ki antiemperyalist ve anti-feodal toplama, Türk ye'nin eksiksiz bütün ilerici çevrelerine hitap edebil sin, çatır altına bütün Türk yurdseverlerini topla yabilsin ve bu Milli Cephe olanca derinliği ve genişli ği ile kurulabilsin.

Nehmet DOĞU

REKLAMLAR İÇİN EN İYİ VASITA GAZETE VE DERGİLERDİR GAZETE VE DERGİLER İÇİN DE EN GÜVENİLİR ARACI

Yeni Açılan ERZURUM ve DİYARBAKIR Şubeleriyle

BASIN İLÂN KURUMU'DUR

- GENEL MÜDÜRLÜK : İSTANBUL, Türk Ocağı Caddesi No. 1 Kat 3
Telefon: 22 43 24 — 22 43 25
- ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : İSTANBUL, Türk Ocağı Caddesi No. 1 Kat 3
- ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : ANKARA, Ulus İşhanı «E» Blok Kat 2 No. 41
Telefon: 10 58 17 — 10 75 87
- ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : İZMİR, İkinci Kordon Gazi Bulvarı Küçük Kardeşlihan
Telefon: 23911
- TELGRAF: BASIN KURUMU
- ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : ADANA, Abdülmecit Cad. Remo İşhanı No.46
Telefon: 4510
- ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : BURSA, İnönü Cad. Aysanhan No. 20
Telefon: 2552
- ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : DİYARBAKIR, İnönü Cad. İşmenhan Kat. 2 No. 22
- ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : ESKİŞEHİR, Porsuk İşhanı Kat 2 No. 1
- ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : ERZURUM, Belediye İnanasında
- ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : KONYA, İstanbul Cad. Yusufpaşa Sokak Terzioğlu Pasajı No. 1
- ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : ZONGULDAK, Amele Birliği Pasajı No. 15/16
Telefon: 2038

BASIN 19227/122

HAFTALIK FİKİR VE SANAT GAZETESİ

(Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.)

Kurucuları: Cemal Reşit Eyüboğlu, Mümtaz Soysal, Doğan - Avcıoğlu

İmtiyaz sahibi ve mesul müdür: DOĞAN AVCIOĞLU

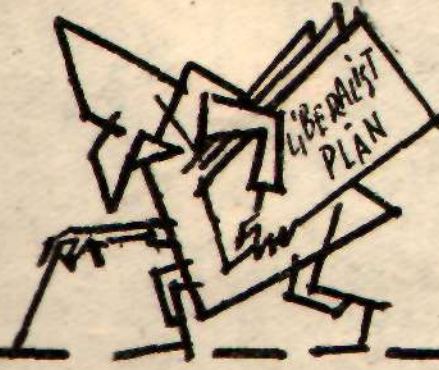
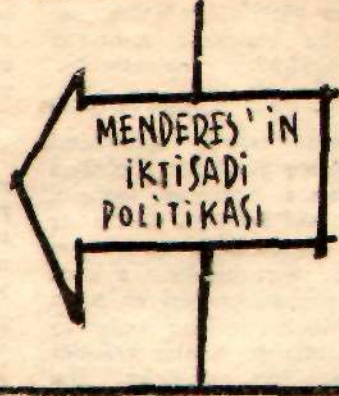
BAKANLIKLAR — ANKARA, ATATÜRK BULVARI 13/8
Telefon: 12 72 88 ★ İstanbul Bürosu: Mollafenari Sokağı: 32 Çağaloğlu, Posta kutusu 512 — İstan bul, Tel: 229315 — 229316 ★ Dizilip basıldığı yer: VATAN Gazetecilik ve Matbaacılık T.A.Ş. — İSTANBUL

ABONE Yıllığı (52 sayı) 50 T.L. altı aylığı (26 sayı) 25 T.L., Üç aylık (12 sayı)

12.50 T.L.'dir. 1952 yılı için özel indirimli abone tarifesi: Yıllık 48 TL., altı aylık 28 TL., Üç aylık 18 T.L.'dir Yurt dışı abonelerinde posta ücreti tutarında ilave yapılır.

İLAN: Beher sütunda santimetresi 25 T.L. dir. 1, 3, 4, 5 ve orta sayfalara ilân kabul edilmez. Renkli ilânlar özel tarife ve pazarlığı tabidir. Devamlı çıkacak ilânlar için özel anlaşmalar yapılır. İlanlardan dolayı hiç bir mes'uliyet kabul olunmaz.

L. Y. P. H. A. N.

BAKIS

Atatürkten sonraki İnönü

Yenilik

Son yıllarda Atatürk'ü anma törenlerinin aldığı yeni şekil her halde kimsenin gözünden kaçmamıştır. Eskiden 10 Kasım toplantılarına, dozunu gittikçe arttıran bir duyusalılık, bir acınma, dövünme havası hakim olurdu. Şimdi ise Atatürk ve onun bıraktıkları, enine boyuna incelenmekte, yeni kuşaklar başlangıçtaki ilkelere bugünkü çıkmazlara ışık tutup tutamayacağını araştırmaktadırlar. Böyle bir uğraşmanın Türkiye'yi kalıplaşmış düşüncelerden kurtaracağı, 19 Mayıs 1919'da başlayan milli kurtuluş hareketinin amaçları ve araçları üzerinde yapılacak bu çeşit tartışmalar sonunda, daha iyi anlaşılıp sonuçlandırılacağı muhakkaktır.

Yön, Atatürk konusundaki özel sayısında, böyle bir araştırmanın ilk cidi denemesini yapmıştır. Atatürk neler başarmak istemişti? Neler başardı? Yapmak istediklerinin hangi yanını eksik kaldı? Hangi ilkeleri bugün canlılığını muhafaza etmektedir? Hangileri soy suzlaştırılmıştır? Nihayet, Samsun'da başlayan hareketi gerçek sonuçlarına varılabilmek için daha neler yapmak gerekir? Bu deneme, tam anlamıyla devrimciliğe uygun düşen bir davranıştır. Fakat öyle anlaşılıyor ki, Mustafa Kemal hareketini başlangıçtaki havası içinde yeniden yorumlama ve onu bu havaya uygun şekilde yeni hamlelerle tamamlama isteği, durgunluğun rahatlığına alışmış bazı çevreleri telâşlandırmıştır. Durgunluğun sembolü haline geldiğini üzüldükçe gördüğümüz Sayın İnönü bile, kendi demeciyle, «24 yıldan beri radyoda ilk defa olarak» Atatürk üzerine konuşmak ve bu yeniden yorumlamayı tamamlama hareketine cevap vermek zorunluğunu duymuştur. Buna, hareketin ilk başarısı saymak gerekir.

Her şeyden önce, Sayın İnönü'nün, radyo konuşmasındaki bir noktada yerden göğe kadar haklı olduğu teslim edilmiştir. Gerçekten, «her devirde, her felsefe için, zanaat sahipleri Atatürk'te kendi maksatlarına uygun deliller bulmuşlardır. Gerçek Atatürkçüler, kıymetli emanetleri korumak için yapacakları mücadelelerin arasına Atatürk'ün sözünü sahtesini icat edenlere karşı olan mücadeleyi de katmışlardır.» Nitekim, bugün, işi seriatacılığa kadar varan dergilerin sayfalarında bile Atatürk'ten alınmış sözlerle ve bunların gerisine sığınarak yazılmış makalelere rastlamak mümkündür.

Bu bakımdan sosyalistlerin tutumunu açık kimse, Atatürk'ü ya veya bu çömleciyle alıp sosyalizme kalkan yapmağa çalışmıyor. Sosyalist cephe, Birinci Dünya Savaşından sonra Türkiye'de başlayan hareketi bilimsel gözetimle incelemek, bunun neden doğduğunu araştırmak, ne derece başarılı olduğunu ortaya koymak ve nihayet amaçlara nasıl varılabileceği üzerinde düşünmek gayretli hâkim. Mustafa Kemal hareketini, devrimciliğinden, halkçılığından ve başka unsurlarından dolayı sevmemiz, onda yanlış başlatılmış veya yanlış uygulanmış taraflar bulunduğunu görmemize engel olmuyor. Sosyalizmi, devrimleri döndürüp bırakmayan, bir adım daha ileriye götüren ve Atatürkçülüğün bitmemiş senfonisini tamamlayan bir sistemdir.

tem sayıyoruz. Demek ki, sosyalistlerin amacı, Sayın İnönü'nün imalı deyişle «Atatürk'te kendi maksatlarına uygun deliller bulmak ve Atatürk'ün sözünü sahtesini icat etmek» değil, ona yeni bir şeyler katmak, onu, devrimci ligine çok uygun bir şekilde, kaldığı noktanın ötesine götürmektir.

Sorumluluk kimin?

Ama, Sayın İnönü, başkalarını sahtecilikle itham ederken, Atatürk'ü, bu günün halktan uzak, uyusuk ve statükocu demokrasisini isteyen adam olarak göstermekle aynı yanlışlığa kendisi de düşmektedir. 10 Kasım 1962 radyo konuşmasındaki ana tema, Türk demokrasisinde görülen şimdiki acıklı hâlin sorumluluğunu İsmet İnönü'nün omuzlarından alıp Kemal Atatürk'ün omuzlarına yüklemekten ibarettir. Türkiye'de 1946'dan beri girilmiş bir demokrasi denemesi vardır. Deneme, temel şartları iyice hazırlanmadan başlatıldığı ve beceriksizce yürütüldüğü için yüze gözle buluşturulmuştur. Bu arada Sayın İnönü'nün İstanbul konuşmasında da itiraf ettiği gibi, Toprak Kanunu, Köy Enstitüleri gibi toplumun kaderini kökünden değiştirecek reformların başı yemmiş, iktisadi kalkınma planlarının kurbanı olmuş, toplumsal tezatlar çoğalmış, eğitim davası yerinde saymış, irtica artmış ve nihayet memleket rejim buhranları ortasında yuvarlanıp gitmiştir. Kısaca söylemek gerekirse, Türkiye'nin son onaltı yıllık tablosu hiç de parlak değildir. Şimdi, «sağlığı muasade etseydi» diye söze başlayıp Atatürk'ün de aynı yola gideceğini söylemek, denemenin yanlış başlatılmış ve kötü yürütülmüş olmasındaki sorumluluğu başkasına devretmeye yetmez. Tarih, uygunlanmayan Toprak Kanununun, ilk baskılar karşısında hemen feda edilen Köy Enstitülerinin ve hele son yıllardaki statükoculuğun hesabını yine Sayın İnönü'den soracaktır. Hâlâ «Atatürk'ün başvekil» gibi gözükmüş ve direktifin hâlâ oradan geldiğini söylemek, belki çok rahat, fakat hiç inandırıcı olmayan bir tutumdur.

Şimdi olgunluk çağına gelen kuşakların «Atatürk'ün başvekil» olarak tanıdıkları İsmet İnönü, yine kendi deyişle, «mevrû olmayan kazanç sahipleriyle uğraşan», fabrikaların, kombinoların açılışında ateşli devletçilik nutukları söyleyen ve nihayet bankaer Ceâl Bayar'la bu sebeplerden ötürü çekişen adamdır. Şimdi ise, Sayın İnönü, özel teşebbüs dozu gittikçe kuvvetlenen bir karma ekonomi sözü etmekte, iktisadi hayatın yönetimini Adam Smith'le liberalizm yarışına çıkan yardımcıların eline bırakmaya ve nihayet, son konuşmasında olduğu gibi, devletçilik derken kelimenin önüne «mutedil» sıfatını getirmeğe özellikle dikkat etmektedir.

Zorlama

Sayın İnönü, «Atatürk'ün iktisadi sahada devrim yolu ile hiç bir zorlama da bulunmamış olduğunu açıkça ilân etmek isterim» demektedir. İktisadi siyaset, Türk kurtuluş hareketinin en çok aksayan tarafı olduğu için, bu sözler üzerinde dikkatle durmak gerekir. Devrimciliği hayatın bütün cephelerine uy-

gulayan Atatürk'ün iktisadi alanda hareketsiz kalmasına imkân yoktu. Nitekim, iktisadi alanda da zorlamalar oldu. Bütün başarısızlık, bu zorlamaların, iktisat bilgisizliği ve kadro elinde, yanlış yönlere çevrilmesindedir. 1923'ten sonra, devlet eliyle, suni yollardan bir ilücekar ve sanayici zümresi yaratmak şeklinde zorlama olmamış mıdır? 1930'larda aksi yönde bir zorlama görülmez mi?

Nihayet, şimdi, iktisadi alanda «zorlama» hareketlerine karşı olduğunu söyleyen Sayın İnönü'nün başkanlığındaki hükümet, plânıyla, kredi politikasıyla, ardi arkası gelmeyen tervizleriyle, özel teşebbüs lehine ve devlet kesimi aleyhine bir zorlama gayreti içinde değil midir? Sosyalist cephe, Adam Smith usulü tam bir liberal politikaya çoktan razıdır; çünkü, o zaman, tek kurtuluş yolunun nerede olduğu daha çabuk anlaşılacaktır. Özel teşebbüsün beceriksizliği açıkça ortaya çıkacaktır. Ama, şimdi özel teşebbüs, kendi lehine bir zorlama politikasına kanadı altındadır. Atatürk devrinde iktisadi politikada zorlama bulunmadığını ispata çalışanlar, her şeyden önce kendi politikalarında yanlış yöndeki zorlamalardan vazgeçmelidir. Hele, Atatürk'ün «hemen gerçekleştirilecek işlerle tekâmülü zamana bırakılacak işler arasında» bir ayırım yaptığını ve iktisadi işleri bu ikinci kategoriye soktuğunu söylemek, olsa olsa, bugünkü tutumun gerekçesini yine Atatürk'te göstermek çabasının bir sonucu olabilir.

Temel kavramlar

Eğer ciddi bir tartışma yapmak istiyorsak, iki nokta üzerinde açıklığa varmamız gerekir. Bunlardan birincisi Mustafa Kemal hareketinin anlamı, ikincisi de demokrasi kavramı.

Mustafa Kemal hareketi, sadece bir bağımsızlık ve şekilde yenilenme hareketi mi, yoksa yıkılan imparatorlukta arda kalan Anadolu halkının kaderini kökünden değiştirmek, onu inanca yaşatmak gayretli mi? Aslında, Sayın İnönü'nün de belirttiği gibi, devrimlerin çoğu birer şekil değişikliği değil, halk kütellerini Batılı ve insanca bir yaşayışa ulaştıracak basamaklardır. Ancak kütellerin insanca yaşayışı, madde koşulların akile yollarla değiştirilmesine sıkı sıkıya bağlıdır. O halde, Atatürk'le başlayan hareket, halka dönük, düzenli, plânlı ve skilci bir iktisadi kalkınma politikasıyla mutlaka tamamlanmalıdır.

Demokrasi, sadece, kütellerin belli araklıklarla sandık başlarına getirilmesinden mi ibarettir; yoksa kütellerin, iktisadi güç kazanarak, devlet yönetimine gerçekten katılabilmeleri, toplumdaki imkânlardan serbestçe faydalanabilmeleri mi? Seçim mekanizmasını kurmakla ve nisbi bir fikir özgürlüğü yerleştirmekle demokrasi olabileceğine inanıyorsa, mesele yok. Ama, kurduğumuz mekanizma, kütile temsilcilerini değil de, belli çıkarların sözcülerini işbaşına getiriyorsa, yerleştirdiği özgürlük küçük bir çevrenin ligine yarıyorsa, o zaman

düşünmemiz, böyle bir demokrasiyi Mustafa Kemal hareketine bir «final» olarak yakıyıp yakışmadığını araştırmamız gerekir. Eğer yakıştırabiliyorsak, Mustafa Kemal hareketini pek dar çerçeveli, kısır bir hareket saydığımız asla değildir. Yakıştırıramıyorsak, o vakit gerçek demokrasiye erişmek için daha ne gibi temel reformlara ihtiyacımız olduğunu düşünmeliyiz. Sayın İnönü'nün vardığı sonuç ve yaptığı yakıştırma, insanın Türk demokrasisinin bugünkü seklinde memnun olmağa götüreceği için de tehlikelidir.

Şimdiki durumdan memnun olanlar, demokrasiyi gök il demokrasisi olmaktan kurtarıp sağlam temellere oturmak isteyenleri «demokrasi düşmanı» ilan etmekten vazgeçmelidirler. Sayın İnönü, Atatürk'ün bugünkü demokrasiyi istediğini ispata çalışırken, konuşma sinin bir yerinde tank olarak Fransız Profesör Maurice Duverger'yi gösteriyor. Duverger, Atatürk'ü, geri kalmış bir ülkede, demokrasiye geçiş için tek parti yoluyla bir siyasi seçkinler zümresi yaratma denemesinin öncüsü olarak alır ve 1960'dan önce yazdığı kitaplarda bu denemenin başarılı olduğunu da belirtir. Ancak, bozuk iktisadi ve sosyal düzen yüzünden, Menderes'in son yıllarında Türk demokrasisinin içine yuvarlandığı durumlar, böyle bir denemenin başarı derecesine hakkını Fransız Profesörü süpheye düşürmüştür.

Nitekim, «Diktatörlük Üzerine» adını taşıyan 1961 tarihli son kitabında, Türkiye, demokrasisinin «alt-yaptı» meselelerini iyice çözmemiş bir memleketin karşılaştığı durumlara örnek olarak gösterilir. Duverger'in son kitabında da Kemal ile ilgili olarak söylediklerini şöylece özetlemek mümkündür: «Kemalist teori, Türkiye'de, tek parti sistemi ve siyasi terbiye yolu ile demokrasi şartlarının hazırlanması şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu hâliyle Leninizm'den çok Jakobinizme yakındır. Ancak, bu durum o zamanın şartlarıyla izah edilmelidir. İkinci Dünya Savaşı sonrasına kadar, siyasi olayları iktisadi olaylarla açıkla yanlar azınlıktaydı. Oysa, bugün siyasi ve iktisadi olaylar arasındaki bağlantıyı kimse inkâr etmiyor. Zamanımızda, az gelişmiş memleketlerde demokrasiyi yerleştirmenin siyasi terbiyeden çok, iktisadi kalkınmaya bağlı olduğu kabul edilmektedir». Profesör, bundan sonra, geri kalmış memleketlerin iktisadi kalkınma bakımından karşılaştıkları tezatlara dokunmakta ve rejim meselelerini incelemesine geçmektedir.

Demek ki, Türkiye'nin demokrasiye giriş denemesinde eksik olan taraf artık bilim çevrelerince de ortaya konmaktadır. İktisadi ve toplumsal alandaki bu eksikliklerin tamamlanması istenilenleri, bunların demokrasi çerçevesinde başarılabilmesi için kendi kişiliğine ümit bağlayanları bir tarafa itmek, anlaşılabilir. Sayın İnönü'ye daha rahat gözükmüş. Ama, devrimler için de geçmiş bir ömrü, statükocuların durum havasından tamamlamak pek tatlı bir son değil. Sayın İnönü'yü yılmayan devrimcilerin kuşağından sananlar ya nıldıklarını artık iyice anlamalıdır.

DEMOKRASİ

Yürürlüğe girişinden bu yana bir yıl geçen Anayasanın vaat ettiği temel hak ve hürriyetlerin gerçekleşmesi şöyle dursun, bizzat Anayasa nizamını tehdit eden faşist temayülün mevcudiyeti. Pazar-ainü İstanbulda yapılan açık oturum vesilesiyle gözle görüldü.

Faşizmle mücadele

Atatürkçü gençlerin, gerici basını tel'in mitinglerinin intikamını almak için tutuşan bir avuç gerici, Beyazıt'taki Beyaz Saray'ın üst katında Pazar günü «Anayasa aykırı kanunların yürürlükten kaldırılması ve hızla gelişen faşizmin zararsız hâle getirilmesi» amacıyla yapılan açık oturum fırsat bildiler. Bir gün önce Yeni İstanbul, toplantı haberini tabrikkâr bir şekilde ve rerek «komando» larını vazifeye çağırıldı. Yeni İstanbul önünde vuku bulan yürüyüşler arasında da, «Fikre zorbalıkla karşı ko nulamaz. Polis bizi korumuyor. Anayasa nerede» diye feryadı koparan bu yayın organı, toplantıda çıkan müessif olayları 8 sütun üzerine «Müessif solcu ları milliyetçi gençlik bozguna uğrattı. Aziz Nesin konuşurul madı, suratına tükürüldü ve dövüldü. Mehmet Ali Aybar kaçtı» şeklinde verdi.

Aynı organ, polislerle de ilgili olarak şunları söylüyor:

«Saat 18.25. Toplantı Başkanı vazifeli polis ekibinin önüne çağırıyor. Ve siz buraya seyrelemeye gelmediniz. Sizi vazifeye davet ediyorum, diyor. Bu arada çıkan sivil emniyet müşahidi ekibin başkanı olmadığımı, müşahit sıfatıyla burada bulunduğumu ve gençlerin haklı olduklarını söylüyor... Ekip Amiri, etrafını çevirip kendisini tehdit etmeye kalkışanlara hita ben, siz kendi vazifeni yapınız, bize vazifemizi öğretmeyiniz, diye bağırıyor.»

Dünkü mazlum, bugünkü zorba Yeni İstanbul hiç değilse bu noktada hak vermek lâzım: Gerçekten zorbaların omuzlarında gezen polis, toplantıda âdeta mevcut değildi. Ahmet Emin Yalman'ın gazetesi Hür Vatan, bu durumu şu sözlerle anlatıyor:

«Tartışma ve gürültülerin devam etmesi üzerine Toplantı Başkanı polisleri göreve davet etmiş ve toplantının anayasa temelinde altında yapıldığını söyleyerek suç işleyenlere mâni olunmasını istemiştir. Ancak Başkanın polisi göreve çağırması sırasında toplantının sükûnetini temin etmekle görevli polisleri yöneten Emniyet Amiri, ben vazifemi yaparsam müessif hâdiseler çıkar diye bağırması, bu sözler sağeşer tarafından polis aleyhine (lehine olacak) tezahüratla karşılanmıştır.»

Durum, gerçekten Hür Vatan muhabirinin yazdıklarına uygundu. Toplantı saatinden önce merdivenleri tutan ve davetli olmadıkları halde toplantıya zorla girmek isteyen hâdiseler

Polisler, zorbaların omuzlarında... Müsamaha...

karmaya kararlı topluluk karşı sında polisi bulmadı. Toplantı yöneticilerinin ısrarlı müracaatlarına ve Emniyet Müdürlüğüne heyet göndermelerine rağmen polis gelmedi. Heyete «Ne yapalım? Bütün polisler maçta, eli mizde kuvvet yok» cevabı verildi. Toplantı başladıktan çok sonra gelen polis kuvveti ise, tüp maçtaymış gibi olaylara seyirci kaldı...

Yeni İstanbul olayları dolayısıyla, hükümet kuvvetlerinin saldırılı topluluklara mâni olacağını kesin şekilde açıklayan Başbakan İnönü'nün, ve asayişçi İçişleri Bakanı H.O. Bekata'nın, Pazar günü polisin seyirci kalması karşısında ne yapacakları me rakla beklenmeye değer...

Olaylar

Hâdiseler çıkarmaya kararlı olduğunu daha toplantı açılmadan önce açık şekilde gösteren davetsiz misafirler, 200 kişi kadar Anadolu Ajansı bunları Üniversite öğrencileri ve işçiler olarak bildirdi. C.H.P. organı Ulus ise nümayişçilerden şu sözlerle bahsediyor:

«Anadolu Ajansına göre Üni versite öğrencisi, bizim istihbaratımıza göre de A.P. Gençlik Kollarının tahrik ettiği bir grup...»

Nitekim, bir gün sonraki gazeteler de nümayişçilerin ele başlarının isimlerini de bildiren bunların Atatürk'e ve 27 Mayıs'a karşı çeşitli hareketlere karışmış, lakibata uğramış kim seler olduklarını yazdılar. Bu gerici grup, toplantıya akamete uğratmak ve Yeni İstanbul nü mayişlerinin öcünü almak istiyordu. Maksatlarını toplantı salonuna zor kullanıp, cam kırarak girmekle ve hatiplerin konuşmalarını önlemeye çalışmak la gösterdiler. Bu arada garip durumlar da oldu. Anayasaya aykırı kanunların kaldırılması için toplantı yapan aydınlar, bir hatibin, bugün böyle bir toplantı yapılabilmeyi ve fikirlerin açıkça tartışılabilmeyi Türk Ordusunun 27 Mayıs günü yaptığı se reflî harekete borçlu olduğunu zu belirtmesi üzerine «Yaşasın Ordu» diye bağırırken, Yeni İstanbul komandoları «Yaşasın polis» diye yurttıyorlardı...

Hatibin 27 Mayıs'ı övmeye devam etmesi, zorbaları güç durumda bıraktı, bir an susmaya

manın bize attığı kurşunları top raktan çıkararak' satmak suretiyle geçinen ve başka hiç bir geliri olmayan köylülere bahsetmesi bile, bu sözüme milliyetçi grup tarafından yuhalanabildi...

Toplantı

Bütün sabotaj teebbüsleri ne rağmen gündemini görüşen ve karara bağlayan toplantı, TİP Genel Sekreteri Orhan Arsal'ın konuşmasıyla açıldı. Toplantıya, ileri hareketlere karşı fazla sempati beslemeyen Hürriyetin ifadesiyle, bin kadar aydın katılmıştı. Bunlar arasında milletvekilleri, senatörler, Üni versite öğretim üyeleri, sendika cılar, gazeteciler ve Üniversite öğrencileri vardı.

Çankırı CKMP İl Başkanı Avukat Rauf Çapan'ın başkanlık ettiği toplantıda, Aybar, toplantının «Anayasanın eksiksiz, kesintisiz, istemam uygulanması nı istemek» için yapıldığını açıkladı.

Aybar'ı nisbeten sükûnetle dinleyen zorba azınlık, Aziz Nesin kürsüye gelince azıttı. Nesin'i konuşmaması için yay garaya başladılar. Değerli yazırın «Konuşmaktan niçin korku yorsunuz? Siz konuşunuz, ben te kim. Sizinle konuşmak mümkün olsaydı, siz de benimle beraber olacaktınız» sözleri gürültüler arasında güçlükle işitildi.

Daha sonra, gene gürültüler arasında konuşan Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu temsilcisi İbrahim Türk, Basın İşçileri Sendikası başkanı İbrahim Güzelce, TİP Ankara İl Başkanı Yunus Koçak ve Dr. Salt Kırmızıtoprak Anayasaya aykırı kanunların kaldırılması ve faşizmle mücadele konusu üzerinde durdular.

Toplantı, aydınlar ve sendikacıların müteşekkil 10 kişilik bir faşizmle mücadele komitesi nin kurulmasıyla son buldu. Toplantıyı kapamadan önce, bir davetli olarak konuşacağını bildiren Başkan Rauf Çapan, Çankırı nun asırlık toprak ağası olan Çapanoğulları soyundan geldiğini, çift çubuk sahibi olduğunu ama vicdanının kendisine Anayasaya nın da öngördüğü reformlara yapılması için gücü yettiği kadar çalışmayı emrettiğini söyledi. Bu sözler, toplantıya katılan lar tarafından alkışlarla tasvip edildi.

Bu hâdiseli toplantıyı yenilerinin takip etmesi ve «Anayasanın tam, eksiksiz ve kesinti siz» uygulanması fikrinin geniş kütümlere maledilmesi için her türlü gayretin gösterilmesi bek lenmektedir. Bu gayretler sıra

sında; zorba azınlıkların polisin müsamahakâr bakışları altında hâdiseler çıkarmaya çalışmamasına şaşmamak lâzım. İlerici kuvvetler, sendikalar ve gençlik, bu zorba azınlıklara hadlerini bildirecek güçtedir.

Kampanya

Ceza Kanunundaki faşist maddelerin kaldırılması için girişilen kampanya, gittikçe kuvvet kazanıyor. Türkiye Öğretmenler Derneği Millî Federasyonu da «Türk Ceza Kanunu gibi bütün vatandaşları ilgilendiren ve özellikle aydın bir kişi olarak öğretmenleri etkisi altında tutan genel konular üzerinde durduğunu» açıkladı.

Türk Devrim Ocağı'nın Ankara Ocağı ise Gürsele, İnönüye ve bütün parti gruplarına birer telgraf göndererek, bu anayasaya aykırı hükümlerin kaldırılması için yetkilerini kullanmasını istedi. Ankara Ocağı, yayınladığı bildiride, «Antidemokratik kanunların, özellikle faşist hükümler olduğu bilinen Ceza Kanununun 125—178 arasındaki maddeleri ile 141, 142 ve 161. nci maddelerin ivedilikle iptal edilmesini istiyoruz... Yetkili kurumlar önümüzdeki 4 aylık çetin sınavı başaramazlarsa, ulusun önünde başları önelerine çökek olacaktır. Bunun hesabını gelecek kuşaklardan önce bizler soracağız».

Kurultaydan önce CHP

Yıllardan beri belki de ilk defa CHP Genel Merkezinde ciddi bir korku havası esiyor. Zira Genel Merkezden karşıdaki kuvvetler yıllardan beri belki de ilk defa kuvvetlice bir cephe teşkil ediyorlar.

İnönü'nün değil ama, İnönü'nün çevresini teşkil eden Genel Merkezilerin karşısında bu kere sadece bir Kasım Gülek yok artık. Atatürk'ün kurduğu CHP nin günden güne çaptan düşen bir parti olmasının verdiği bezginlikten şikâyetçi olan hemen herkes Genel Merkezilerin karşısında. Homojen olmayan, ama bir araya geldiklerinde de oldukça geniş bir çevre teşkil eden Genel Merkez muhalifleri nin, Kurultayda bölünmez ve Genel Merkezün oyunlarına düşmezlerse kuvvetlice bir huroç yapmaları mümkün.

Kurultaylar arifesinde, Genel Merkezde açıkça bayrak açanların başında şimdilik Kasım Gülek, Avni Doğan, Turgut Gö

Salona zorla girmeye çalışan davetsiz misafirler Komandolar!..

le ve Nihat Erim gözüküyor. Ama Muhalefet cephesinin sadece bu dört isme inhisar ettiğini sanmak hatırdır. Daha önceki Kurultaylarda birbirlerini yemiş olan bu dört şöhratli adı bir araya gelmeye mecbur eden politik oyunlar, bunların dışında çok daha değişik his ve kanaatleri temsil eden insanları da bu ekiple işbirliği yapmağa zorla maktadır. Meselâ Cumhuriyet Senatosundan Fehmi Alpaslan, Tahsin Banguoğlu, Nurullah Esat Sümer, Sırrı Atalay, Muammer Obuz, Suphi Batur, Esat Mahmut Karakurt, Millet Meclisinden Osman Sabri Adal, Sırrı Hoceaoğlu, Şükrü Koç, Rüştü Özal, Fâkîh Özlen, Kenan Esengin, Muammer Erten, Melih Kemal Küçüktepepınar, Naim Tiralı, Oğuz Oran gibi isimler aynı safta mücadele edeceklerdir. Bunların gerisinde ise meselâ bütün Adana milletvekillerinin, Ankara milletvekillerinin ve senatörlerinin bir kısmının, Erzinca, Giresun, İstanbul, İzmir, Kars, Kocaeli, Konya, Zonguldak milletvekilleri ve senatörlerinin de yabana atılmıyacak bir kısmında Genel Merkez ekibi karşısında çalışacaklarını dikkatten uzak tutmamak gerekmektedir.

Parlamento üyelerinin dışında, Kurultayda önemli rol oynayacaklarında başında, illerden gelen delegasyonların teşkil tarzı da önemlidir. En kalabalık delegasyonlardan birini teşkil eden İstanbul delegasyonunun asgari yüzde kırkı, Ankara delegasyonunun hemen tamamı, Adana delegasyonunun tamamı, Yozgat, Konya, Manisa, İzmir delegasyonlarının büyüğe bir kısmı, Orta Anadolu ile Güney Doğu delegasyonlarının yarısından çoğunun Genel Merkez elere karşı olduğu unutulmalıdır.

Genel Merkez, Ali Şakir Ağa noğlunu Bakan, Süphî Baykamı Grup Başkan vekili, Turan Şahini, Mehmet Sağlamı Grup üyeleri olarak taltif etmekle bir ölçüde C.H.P. için deki 63'ler hareketini baltalamıştır. Ama bu taktiğin ne ölçüde süktüğü asıl Kurultayda belli olacaktır.

Şimdilik iki önemli Kurultayın arifesinde, taraflar birbirlerinin kuvvetini ölçmekle meşguldür. Ve ilk defadır ki, Genel Merkezde, Genel Merkez karşı olanlar da adımlarını dik katli atmakta, asıl mücadelenin Kurultay sonrası Parti Meclisinin de verileceğini bilerek Parti Meclisine, 21 kişilik listelerini sokma çabası peşindedirler.

Genel Merkez karşı olan cephenin taktisyeni olarak ortaya çıkan eski Genel Sekreter Yardımcılarından Turgut Göle, «davamız Parti Meclisine en azından 21 kişi sokmak ve Genel Sekreterliği alıp partiye yeniden hayatıyet vermek» demektedir. Kırk kişilik Parti Meclisinin kompozisyonu, CHP'nin geleceği bakımından son derece önemlidir. Son Kurultaydaki tüzük değişikliğinden sonra Genel Sekreteri artık Kurultay değil, Parti Meclisi seçer. Bu bakımdan, partinin idaresinde söz sahibi olmak isteyenler, 21 kişilik çoğuluğa ulaşmak zorunda. Bunu temin için de her iki taraf listelerinde geniş ölçüde partinin genç elemanlarına yer vereceklerdir.

Genel Merkezçilerin henüz halledemedikleri bir mesele vardır. Bu da, gayet listeleri kazansa, Genel Sekreterin kim olacağıdır. Şimdilik, üzerinde durulan üç isim, halen Genel Sekreter olan Kemal Satır, müstafi Genel Sekreter İsmail Rüştü Akad ve Başbakan yardımcısı Turhan Feyzioğludur. Başta İsmail Akad olmak üzere Genel Merkezçiler

bilmelidirler ki, bu Kurultay sonrasında Genel Sekreter olacak insan, ilerde Partinin müstakbel Genel Başkanlığı için en kuvvetli adaydır. Hayli yaşlanmış olan İnönü'nün yerine geçecek adamı da üç aşağı beş yukarı tayin edecek olan bu Kurultaya bu bakımdan Genel Merkezçiler arasında gizli bir iç harp verilmesi de Genel Merkezçilerin kuvvetlerini iç bünyede oluşturma zedelemektir.

İhtiras, enerji ve bilgiye sahip, ama yeterli kadar cesaretten mahrum Feyzioğlu, bir görüşe göre ilerde Partinin başına geçmek için en düşük numaralı başbakan yardımcılığından vazgeçmeye ve Genel Sekreterliğe gelmeye taliptir. Kemal Satır ise, iki aylık Genel Sekreterlik görevini tadını layıkıyla çıkarmış gibidir ve yerini muhafaza etmek istemesi olagandır. Genel Sekreterlikten istifa ettikten sonra önce Avusturya Tirollerinde, daha sonra da Ege bölgesindeki dalyan köylerinde istirahat edecek moral takviyesi yapan müstakbel Aksal ise, İnönü'nün, duyduğu hayal kırıklığına rağmen, Genel Başkanlığı ilerde gönül rahatlığı ile bırakabileceği en uygun adamdır.

Bu kadronun dışında Paksüt, Yurdoğlu, Beyazıt, Güley, İnan, İncesulu, Baykam, Göğüş, Baban, Burak, Eyüboğlu, Kırcı, Özfakih, Akan Sarper, Pirineçli oğlu gibi isimlerle hemen bütün bir CHP'li bakanlar kadrosu da, Genel Merkezin Parti Meclisi adayları arasındadır. Bunların dışında, 15 Ekim 1960 seçiminin seçimzede olan Vedat Dicleliler, Cemil Salt Barlaslar

ile Enver Gürelli ve Parti Meclislerinin değişmez üyesi Tahsin Bekir Balta gibi isimler de genel Merkez listesinde yer alması muhtemel adaylardır.

Ne var ki, Genel Merkezin adayları arasında yer alması mümkün olanlar arasında meselâ bir Cemil Salt Barlas'ın, bir Vedat Diclelilerin, hattâ bir Sarperin, kabine içinde Ferit Melenle de işbirliği ederek Genel Merkez karşı sına dikimeleri de mümkündür. Aynı şekilde, Parti Meclisinin müstafi üyelerinden Doçent Muammer Aksoy'un da Kurultayda son derece sert bazı çıkışlar ile Genel Merkez karşısında hesap soran bir isim olması ihtimal dahilindedir.

Turan Güneşin de, daha önce Parti Meclisinde ve İl Başkanları toplantısında ele aldığı, «CHP ve halkçı ve devletçi» bir yön verme fikrini tekrar savunması beklenmektedir.

Genel Merkezçilerin rakiplerini yıpratmak için buldukları formül, kendilerine karşı olanların İnönüye karşı olduğu formülüdür. Karşı taraf ise kulis çalışmalarında ısrarla, hedeflerini İnönü değil, onun etrafına çöreklenmiş kadro olduğunu belirtmeye çalışmaktadır.

Önümüzdeki günlerde, bu mücadelenin çok daha açılacağı ve vuzuh kazanacağı günler olacağı benzetilmektedir.

Plân çekilmesi

Devlet Plânlama Teşkilâtının, 4 başının istifasından sonra da, politikacı — uzman çatışması bitmiş değil. Plânın finansmanının sağlanması meselesi, uzmanların politikacılara karşı direnmesine yol açıyor. Uzmanlara göre, bütçe için ve bütçe dışı 2 milyar lira açığın kapanması gerekiyor. Bunun 1,2 milyarını bütçe açığı,

Politikacılar, 5 — 600 milyon lira gelir getirecek benzin ve diğer maddeleri zamlarıyla yetinmek ve rakamları değiştirerek bu yükü açığı gözlerden saklamak istiyorlar. Uzmanlar ise, geçmişte virden kalma rakamla oyun oynamasına şiddetle karşı. Sadece Plânlama Teşkilâtı uzmanları değil, Maliye Bakanlığı uzmanları da rakam oyunlarını tasvip etmiyor. Bu yüzden, vazifesinden fillen uzaklaştırılmış bulunan Gelirler Dairesi Müdürü, istifasını vermek zorunda kalacak.

Şahsiyet sahibi uzmanların bu zihniyetteki politikacılarla çalışması kolay değil. Bu sebeple yeni yeni, istifalara şaşmamak lazım.

Bu arada Ordu'nun plân çalışmalarını çok yakından izlediği belirtilmekte fayda var. Milli Savunma Bakanlığı, uzmanlarca hazırlanan plân ile plân üzerinde politikacıların yaptıkları değişiklikleri taferrufla gösteren bir kitap bastırıp, birliklere dağıtmış bulunuyor. Mevcut çabucuk tükenen bu ilgi çekici kitabın şimdiki ikinci baskı yapıyor. Ayrıca Plânlama Uzmanları, askeri birliklere giderek, Plân konferansları veriyorlar.

Bütün bunlar Ordu'nun Plân konusunda ne kadar hassas olduğunu gösteriyor. Fakat politikacılar, Plân katletmekle meşgul.

Radyoda sosyalizm

Radyo, hem fikir hürriyetini var göstermek, hem de zülfüyâne dokunmamak zarureti yüzünden, çok güç durumlara düşüyor. Bu güçlüklerin son bir tanesi, gençlerin «Atatürk fikirleri» adlı açık oturumu dolayısıyla çıktı. Oturuma katılan Milli Türk Talebe Birliği temsilcisi Abdullah Timur'un, Atatürkçü sosyalizmi savunması, spiker Rıdvan Çongur'a sıcak terler döktürdü. Timur, «Atatürkçü sosyalizmden kontuzalm, günden konusu bu. Atatürkçü sosyalizm sosyal devrimin yönüdür»

Enflasyona gidiyoruz!

Basbakan Yardımcısı Alican'a hak vermek lazım: Liberallizmin babası Adam Smith gelse, bizim hükümet kadar özel teşebbüsten yana bir iktisadi politika uygulayamaz. Gerçekten Hükümet, bakanlarla devamlı toplantılar yapan büyük iş adamlarının taleplerini birer birer yerine getirmekle meşgul. Devletin mahdut kaynakları, ancak tasama suyla değirmen döndürebilen büyük müteşebbislerle peskeş çekiliyor.

Büyük iş çevreleri artık memnun. Düne kadar dergunluktan şızılarak Hükümete ver yansın eden mutlu piyasa adamları şimdi Hükümetten yana...

Bu gidisin sonu enflasyondur. Esasen geçmiş devrin rahat kazançlarını bir türlü unutamayan mutlu iş adamlarımız, enflasyonun hararetili şampiyonlarıdır. Piyasadan gelen tazyiklere dayanamayan Hükümet de enflasyon yoluna seçmiş bulunuyor.

İşte delilleri:

1) 25 Ağustos ile 3 Kasım arasında, 616 milyon lira para basılmış, tedavül hacmi 4 milyar 737 milyon liradan 5 milyar 353 milyon liraya yükselmiştir. Bu yüzde 13,4 oranında önemli bir artıştır.

Enflasyondaki bu büyük artışın sebeplerini belirtmek faydalı olacak. Artış döviz mevcudlarımızın çoğalmasından ileri gelmiyor. Bu devre zarfında döviz mevcudu, hemen hemen sabit kalmış. Kamu Sektörü kredilerinde de bir genişleme yok. Akal ne kamu sektörü kredileri, 683 milyondan 665 milyona düşerek 18 milyon lira azalmıştır. Enflasyondaki artış, münhasıran, özel sektöre açılan kredilerdeki büyük sıçramadan ileri geliyor. İki aydan biraz fazla bir süre içinde Merkez Bankasının özel sektöre açtığı krediler, 443 milyondan 1 milyar 44 milyon liraya yükselmiştir. Başka bir deyişle, 616 milyon liralık emisyon artışın dan tamamıyla özel sektör nimetlenmiş, zvalı devlet sektörü ise kendi yayıyla kavrulmuş durumda kalmıştır.

Özel sektör kredilerindeki artışın hemen hemen üçte ikisi, ticari senet iskontosu yoluyla vukubulmuştur. Bundan ilke plân da zengin tüccarlar faydalanmıştır. Özel sektör reeskont kredilerinin iki ayda yüzde 100 artış göstermesine, Menderes devrinde dahil şahit olmamıştık!

Enflasyonda, iki ay içinde vukubulan 616 milyon lira artışın yaratacağı büyük enflasyonist tazyik, kolayca tahmin oluna bilir.

2) Hükümet, banknot basarak özel teşebbüsü geliştirmek politikasında ısrar edeceği benzetilmektedir. Nitekim reeskonta sunulacak senetlerin vâdesini 3 aydan 9 aya çıkaran bir kanun kabul edilmek üzeredir. Hükümet, para uzmanlarıca çok tehlikeli sayılan bu usulün, 600 milyon lira bir kredi genişlemesi ne yol açacağını iftiharla ilân etmektedir.

3) Plânın finansmanında Merkez Bankası kaynaklarına geniş ölçüde başvurulacağı anlaşılmaktadır.

Geçen yıl ölçülü bir açık finansmanına taraftar olan Devlet Plânlama Teşkilâtı Uzmanları, fiyatlarla kıpırdamaları başladığı için, bu yıl kamu gelir ve giderlerini denkleştirme zarureti ni savunmuşlardır.

1963 açığı halen 2 milyar lirayı bulmaktadır. Plânın finansmanı için, vergi gelirlerinin 1,2 milyar lira artırılmasına ve çeşitli kaynaklardan karşılanması öngörülen 300 milyon liranın normal yollardan sağlanmasına ihtiyaç vardır. Halbuki Hükümet, uzmanlarca 5—600 milyon lira ek gelir getireceği tahmin edilen bazı zamlarla yetinmek kararındadır. Geriye kalan milyar üstündeki açık, yatırım programı uygulandığı takdirde, geniş ölçüde para basarak kapatılabilecektir. Bu, son derece maceralı bir gidiştir.

Fiyatlar, şimdiden kıpırdamaya başlanmıştır. Yarı, yatırım programı, ciddi şekilde gerçekleştirilmeye çalışılınca, enflasyonun, hızlı fiyat yükselmeleri şeklinde ortaya çıkması kaçınılmaz hale gelecektir. Nitekim, inşaat faaliyetinin biraz hızlanması, çimento, demir ve fayansın yüksek fiyatlarla karaborsaya düşmesine yol açmıştır.

Gidis, hızlı bir enflasyona doğrudur. Enflasyonu önlemek kaygısıyla yatırımlar kısırsa, Devlet Plânlama Teşkilâtının eski İktisadi Plânlama Dairesi Başkanı Atilla Karasmanoğlu'nun da ihtihakıyla Genel Kurmayın takviye eden Türk—İş Başkanı Seyfi Demitsoy'un da belirttiği üzere büyük bir işsizlik baş gösterecektir.

Yatırım programını, adil ve verimli bir vergi reformuyla desteklemeyi reddederek, piyasaya boyun egen Hükümetin içi ne düşüğü çıkmaz budur: Ya enflasyon, ya da geniş çapta bir işsizlik...

Doğan Avcıoğlu

durumundadır» diyordu. Halbuki spiker Çongur, daha önce oturuma katılanlara kulaklarına, «Gözünüzü, Atatürk'ün sosyalist olmağını ispatlayın» diye fısıldamıştı. Oturum sırasında da, Milli Türk Talebe Birliği temsilcisinin yaptığı müthiş gâfi tamir için, spiker Çongur, «Atatürkçülük, sosyalizm min taban tabana zıt olduğunda mutabık miyiz?» diye müdahale ettiyse de, Abdullah Timur'dan hayır cevabını aldı.

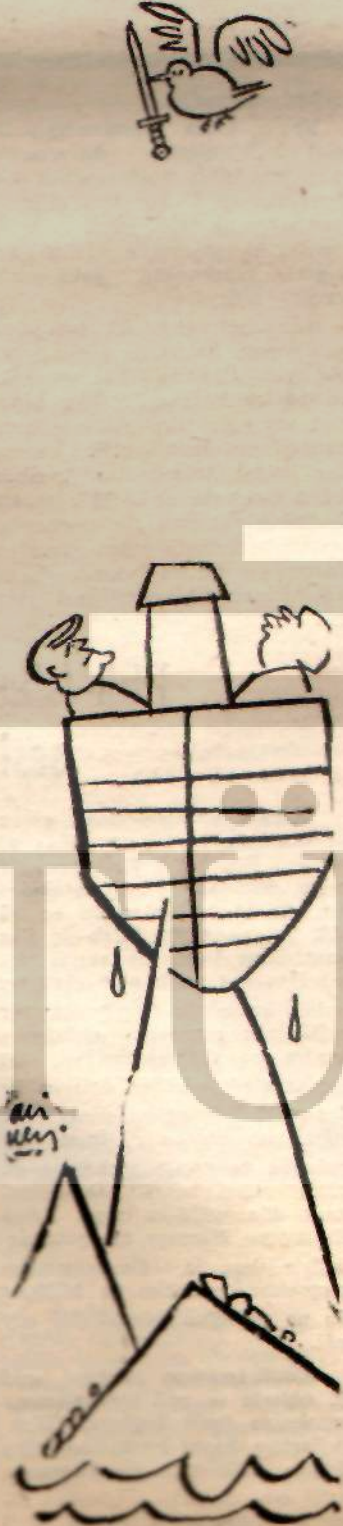
Oturumdan çıkan en ilgi çekici sonuç, sosyalizmi çok tehlikeli sayan gençlerin dahi, sosyalizm ke limesinden ürketükleri, fakat sosyalizmin muhtevasını benimzedikleri oldu.

Ecevit ve YÖN

Çalışma Bakanı Ecevit, Atatürk'ün 24. ölümlü yılı dolayısıyla yaptığı konuşmayı, tamamen YÖN'ün fikirlerini, cevaplandırmaya tahsis etti. Ne yazık ki Ecevit, bu cevaplandırma gayretinde, kavramlara yanlış anlamlar vermek ve fikirleri tahrib etmek hastalığından kurtulamadı.

Önce bir noktayı belirtmek lazım: YÖN, özel sayısında, Atatürk'ün sosyalistliğini ispat için, en ufak bir gayret göstermedi. Olayın olduğu gibi ortaya koymaya ve aradan 40 yıl geçtiği halde, geçiş uyarlık düzeyinde neden hâlâ çok uzaktaki bulmuş olduğunu sebeplerini objektif şekilde göstermeye çalıştı. Nitekim, özel teşebbüsçüler, YÖN'den iktibaslar yaparak, Atatürk'ün özel teşebbüsçü olduğunu hep ta kalkışları Hattâ Ecevit, YÖN'ün yazdıklarına dayanarak, Atatürk'ün doktrinleri reddettiğini iddia bilmelidir.

Memleketimizde doktrin kelimesine çok yanlış anlamlar verilmiştir. Meselâ, Bülent Ecevit de doktrin, doğmatizmle eş anlamda kullanmakta, bu yüzden hatâlara düşmektedir. Doktrin, aksiyona yönelmiş, fikirler manzumesinden ibarettir. Bu sebeple, bir Kemalist doktrin mevcuttur. Hindistan, sosyalist doktrin be nimsemizdir. Doktrinler, doğmatik veya değişen olaylara uyacak şekilde uygulanabilir. Bu bakımdan, sosyalist doktrin, her an değişen sosyal olayların bilimsel incelenmesine dayandığı için, doğmatizmi şiddetle reddeden ve her durumda uygulanması mümkün

Bu yazı, Sadun Aren'in 10 Kasım 1962 Cumartesi günü Yüksek Öğretmen Okulu Talebe Cemiyeti tarafından tertiplenmiş olan «Devrimler ve Türkiye'nin Gerçekleri» konulu açık oturumunda yaptığı konuşmanın özetidir.

Sadun Aren

Devrimcilik nedir?

27 Mayıs İnkılabının memleketimizi getirdiği en önemli unsur, belki de, toplum meseleleri ve bunların çözüm yolları hakkında düşünmeyi ve tartışmayı tahrik etmiş olmasıdır. Gerçekten, toplum meseleleri ve bunların çeşitli çözüm yolları üzerinde, 1930 lardan beri ilk defa olarak 27 Mayıs devrim hareketinden sonra kamu oyun da hararetle ve canlı bir tartışma başlanmıştır. Bunu memleketimizin geleceği bakımından büyük memnuniyetle karşılamak lazımdır. Çünkü ancak, meselelerini açıkça ortaya koyup heyecanlı bir dikkat ve ilgi ile tartışabilen memleketler, çıkmazlara düşmezler ve devamlı bir gelişme sağlayabilirler.

Bugünkü açık oturumun konusu, toplumumuzun meselelerine, Atatürk Devrimlerinin, yani vaktin tarhımızda ışığın da gelişim yolu olmak arzusunun bir ifadesidir. Bu arzusunun saygı celbeden derin bir mânası vardır. Çünkü meseleleri bu şekilde vaz edilmiş, çözüm yolu na, Batıda gelişmiş sistemleri nazari kâğıtları içinde tartışarak değil, fakat toplumumuzun bünyesinde, onun gelişim sını ve bu gelişimin yönlendirilmesini de inceleyerek ve tartışarak vaktin mak istendiği ortaya koymaktadır. Gerçekten, ancak böyle bir metod izlendiği takdirde meselelerimize sağlam ve yüz de yüz yerli çözüm yolları bulabiliriz. Ve gene ancak böyle hareket edildiği takdirde, kendi meselelerimizle başka toplumların meselelerini ve çözüm yolları arasındaki temel benzerlikleri görmek

mümkün olur.

Bu noktaları böylece belirttikten sonra şimdi konumuza geçiyorum: Evvelâ memleketimizin gerçekleri üzerinde duralım. Bugün memleketimizin en gürze çarpan gerçeği büyük emekçi kitlelerin uyanması ve kendileri için, hem maddeten hem de mânen, daha iyi bir hayat talep etmeleridir. Bu gerçeğin nedenlerini kısaca şöyle özetleyebiliriz: Bir kere, demokratik hayat, toplumun çeşitli katlarına, fakat özellikle büyük oylu çoğunluğunu temsil eden köylülere, isteklerini ifade etmek ve baskılarını göstermek hususlarında önemli bir imkân vermiştir. Bu imkânın, genel olarak, halk kitlelerinin hayat şartlarının "iç seğılmesi için tazyik yapmak şeklinde tezahür edeceği tabiidir. Diğer taraftan, 1947 den beri, işçiler sendikaları şeklinde teşkilatlanmaktadır. Bugün sendikalar işçi sayısı 300.000 in üstündedir. Toplu Sözleşme ve Grev kanunları gününca, bu sayının derhal büyük bir artış göstereceği muhakkaktır. Sendika hareketinin de işçilerin hayat şartlarını iyileştirmek istikâmetinde kudretli bir tazyik vasıtası olduğunda şüphe yoktur.

Halk kitlelerinin bu uyanışı ve her sahadaki taleplerinin arttırılması, istihsalî genişletmeyi, her türlü hizmetleri ve Devlet idaresini iyileştirmeyi, kısacası topyekün kalkınmayı zorunlu kılmaktadır. Çünkü ancak ızdı bir kalkınma sa yesinde, halkın hergün biraz daha çoğalan ve tazyikini arttıran taleplerini karşılamak mümkün olabilir. Bu kalkın

ma, bugünkü çok partili siyasi sistemi miz, ya da daha genel bir deyimle, hürriyet nizamı içinde sağlanacaktır.

Konumuz bakımından Türkiye'nin bugünkü manzarası ve gerçeği, en genel hatlarıyla, budur.

Devrimlere ve devrimcilik meselesi ne gelince: Bilindiği gibi Atatürk devrimleri, toplum hayatının pek çeşitli yanlarını ilgilendiren bir seri yenilikleri kavrar. Bunun içinde saltanatın ilgaı, tekke ve zaviyelerin kapatılması olduğu gibi, batı saat ayarının ve soyadı kanununun kabulü de vardır. Büyüklü küçük lü, önemli önemsiz bütün bu devrimlerin mizin müşterek taraflarını teşkil eden temel niteliği, bütün bunların Türkiye'yi muassır medeniyet seviyesine en kısa zamanda ulaştırma çabasının tezahürleri, vasıtaları olmalarıdır. O hâlde, devrimleri rimizi tek tek ele alıp incelemek mâni dar değildir. Mânidar ve önemli olan, bunların hepsinin birden temsil ettiği çaba ve topluma vermek istedikleri yön ve biçimdir.

Demek oluyorki devrimlerimiz, çeşitli meselelerimizin belli ve özel çözüm yolları olarak değil, fakat memleketimizi batı uygarlığı seviyesine çıkarma çabası olarak anlamamız ve böylece benimsememiz lazımdır. Bu böyle olunca, devrimciliği sadece devrimleri savunmak şeklinde anlamak, çok basit ve mânidar olmayan bir tutumdur. Gerçekten, bugün artık memleketimizde devrimlere karşı ciddi bir muhalefet mevcut değil dir. Hiçbir ciddi siyasi veya fikri cere

yan, meselâ saltanatı, hilâfeti, hieri takvimi ya da arap hâllerini geri getirmeyi düşünmemektedir. Memnuniyetle kaydetmeliyiz ki, toplumumuz, böyle bir reaksiyon ihtimalini hesaba katmayacağımız kadar mesafe almış bulunmaktadır. Bu şartlar içinde, devrimciliği sadece devrimlerin koruyuculuğu şeklinde tanımlamak lüzumsuz ve işe yaramaz bir kavram yaratmak olur.

Bu izahlarımızı şunu açıkça ortaya koyuyor ki önemli olan devrimler değil, devrimcilerdir. Gene aynı izahlar, Atatürk ilkelerine bağlı gerçek devrimciliğin ne demek olduğunu da belirtmektedir. Buna göre devrimciliğin ilk ve en önemli niteliği, bugünkü durumla yetinmemek ve Türk toplumunu Batıdan ileri toplumlara seviyesine çıkarabilmek için devamlı olarak çaba sarfetmek istemektir. Bu gün daha alıskın olduğumuz bir deyimle, devrimci, Türk toplumunun hızla kalkınmasını isteyen ve bunun için çaba sarfeden kimsedir. Devrimciliğin diğer önemli niteliği, memleketin kalkınması için gerekli olan bünyevi değişiklikleri (köklü reformları) yapmaktan çekinmemek ve bu hususta kararlı olmaktır.

Özetleyecek olursak diyebiliriz ki, memleketin bugünkü gerçeklerinin hızla bir kalkınmayı zorunlu kıldığını görüyoruz. Diğer taraftan, Atatürk devrimlerinin ve devrimciliğinin bir Batılılaşma ve kalkınma metodu olduğunu da tesbit etmiş bulunuyoruz. Bu durumda devrimciliğin memleketimizin gerçeklerine tamamiyle uygun düşen bir çözüm yolu olduğunda hiç şüphe etmemek icab eder.

konu bir metod ve bir fikir sistemi midir.

Doktrinden kaçınmak ise, Ecevit'in düşüncesinin aksine, fikir sızlığı, sistemsiz düşünceye delâlet eder. Bu durum, devlet idaresinde, perakendeciliğe ve gelişik kararlar almaya yol açar. Meselâ, doktrine dayanmayan plan yapımaz. Nitekim «Plan Hedefleri ve Stratejisi» adlı doküman, bizim Kalkınma Planının doktrini'dir. Plan, bu doktrine dayanarak hazırlanmıştır. Bakanlar, bu doktrine inanmadıkları için, planı kuşa

geçirmişlerdir. Gelelim Ecevit'in diğer düşüncelerine. Ecevit şöyle diyor: «Atatürk'ün sınıfız toplum görüşü de, bugünlerde aynı şekilde tahriren, yanlış yorumlara konu olmaktadır, hattâ Atatürk'ün bakım dan gelişmeye düşmüş gibi göstermek isteyenler çıkmaktadır. Böylelerine göre — sınıfız toplum — âkâdî düşünce bir âkâdî olmakla beraber, bu âkâde ancak bir sınıf savaşı yoluyla ve doktrinel sosyalizmin en ileri merhalesine gidilmek suretiyle varılabilir. Hem bu çareleri reddedip de sınıfız toplumdaki sözetmek, böylelerine göre sâfiyane, hattâ cahilâne bir hayaldir. Dünya, Atatürk'ün sınıf çatışmasına ve savaşa gitmekleştiren ve doktrinel sosyalizme bağlanmakta, sınıfız bir toplum yaratma düşüncesini yeni yeni kavramaya, böyle bir düşünceyi uygulamaya yeteneğini yeni yeni görmektedir.»

Şimdi, bu sözleri düzeltelim: Bir defa, tarih boyunca, her toplumda sınıflar vardır. Bu, bütün ilim adamları tarafından kabul edilmiş, bilimsel bir gerçektir. Nitekim 1923 Türkiye'sinde de sınıflar ve sınıflararası çatışmalar, çok fazla gelişimimiz de olsa, mevcuttu. Kapitalist gelişme, bu tezatları artırır. Sınıf mücadelesi, kapitalist gelişimin ürünüdür. Sınıf tezatlarını ortadan kaldırmak için, kapitalist olmayan gelişme yollarını seçmek zorurudur. Halbuki Türkiye, özellikle 1945 ten sonra, kapitalist gelişme yolunu seçmiş, devletin ve Amerika'nın parasıyla bu yolda bir hayli yol almıştır. Bugün de, sınıf tezatlarını ve gelişmelerini arttıran bu yanlış yolda ısrar edilmektedir. Başka bir deyimle, sınıf mücadelesini körükleyenler, bugün ki iktisadi politikanın şampiyonlarıdır. Sınıf mücadelesini önlemek isteyen memleketler ise, sınıf tezatlarını ortadan kaldırma ama

çını güden kapitalist olmayan gelişme yollarını seçmektedir. Misal, Hindistan ve Cezayir gibi memleketler, bu yüzden, kapitalist ilâh olmuyor, yani sosyalist gelişme yoluna yönelmişlerdir. Kısaca, sınıf tezatlarını arttıran rak, sınıf mücadelesini şiddetlen dir. Kapitalist gelişme yolunu seçen bugünkü iktidardır. Sosyal istler ise, sınıf tezatlarını giderici tedbirler ileri sürerek, Türkiye'mizi sınıf mücadelesinden kur tarmak isteyen insanlardır. Bu böyle bilime.

Ecevit'ten sonra, konuşan Türk Devrim Ocakları Ankara Başkanı Yüksel Altın, Ecevit'in konuşmasını şu sözlerle cevaplandırır:

«Bizi mahvetmek isteyen kapitalizm ve dış tutmak isteyen emperyalizm ölümsüzdür. A tam, içerden ve dışardan bizi mahvetmek için kapitalizmi bir yamuk gibi tepemizde tutmak istiyorlar. Bu yamuklu kuracağız. Bizi tutmak isteyen ve ulusal bağımsızlığımızı, onurumuzu hiçe sayan emperyalistlere ve emperyalist usaklarına aman vermiyeceğiz.»

Daha dün «Türkiye küçük bir Amerika olacak diye makaleler döğenen ve kendilerine emilgiyle giyilen diyen birtakım söde millî yetçiler, inan ki ulusun kargısı na yüz akı ile çıkamaz oldular. Daha dün, Çankaya yollarında Mehmetçiklerin üzerine bir parça gibi otomobil sürdüler. Daha dün, bayraklarımız bu utanmaz ellerde yarıldı. Daha bugün, kapılarının üzerine Arap harfleri ile yazılmış leshalar asıyorlar.

Dostuz deyip, üç beş kurşun için arkadaşan vurmaya kalkıyorlar. Onlara kendimizi vurdurmuşuzcağına.

Atam, senin yetiştirip politika ci yaptığın kişilerden şikâyetimiz var. Şimdi de «Atatürk'ün doktrini yoktu» diyorlar.

Bu: «Atatürk'ün yurt görüşü yoktur» demektir.

«Devletçiyiz demisin, karma ekonomist oldular.

«Halkçısız demisin. Halkı âd şünmez oldular. Zenginî daha zengin, fakirî daha fakir yapıyorlar.

«Ulusçuyuz demisin, boş pa ra almak için yâdellerde açmadı şimis avuç kalmadı. Gerçek ulus çular olarak utanıyoruz.

«Lâikiz demisin. Halimîz orta da işte.

«Cumhuriyetçiyiz demisin, fa şistler basmak istiyor ortahşı.

«Devrimciyiz demisin. Yeni

Anayasamıza bunu bile kabul etmedi ve ettiremedi senin yetiştir diğin politikacılar.

Büyük Önder Atatürk ve onun peşinden giden Türk ulusu: Devletçiyiz, halkçısız, ulusçu yuz, laikiz, cumhuriyetçiyiz, devrimciyiz ve Atatürkçüyüz.»

Kampanyaya, İstanbul Üni versitesi İktisat Fakültesi Talebe Cemiyeti de katıldı. Cemiyet, yayınladığı bülteninde, bu kanunların neden kaldırıl ması gerektiğini, şu sözlerle çok güzel açıklıyor:

«Yurttaş olarak yardımumuzun gerçeklerini duyurmak, toplum için, toplumdaki yana ol mak asla komünizm değildir. Toplumcu, ilerici ve vataneş ver gençleşik leke sürmek istiyen, mesnetsiz ithamlarla mi de bulandıranlara verilecek cevabımız açık ve kesindir: İktisat Fakültesi, gerçek de mokrasiyen yana olanların, gerçekleri görüp acısını duyan ve onların çözüm yollarını aryanların, ilim mâbedidir.

Sosyal adaletim ilk şartı, sosyal sınıflar arasında iktisadî dengenin kurulmasıdır. Demokratik nizamın temel müesseselerinden biri olan, grev ve toplu sözleşme hak kında konuşanlara dahi uygun lanabilecek cezai müeyyidelerin bulunduğu bir düzeyde, demokrasiden ve açık rejim den bahsetmek, topluma alay etmek demektir.

Faşist İtalyan yasalarından alınan ve gerek lâfzı, gerek ruhıyla toplumdaki karşısına dikilen ve Anayasamıza açıkça aykırı olan maddeleri hâlâ muhafaza edilmesinin garipliği açıktır.

Bugün tatbik kabiliyeti ne olursa olsun, hiçbir kimse, ilerde iktidara gelecek hükümetlerin ve şahısların hüsnünyetlerinin ve anlayışlarının garantistini veremez. O halde, Anayasaya aykırı olan kanunların iptali için yetkili mercilerin süratle ve bizlerden alacakları kuvvetin vereceği cesaretle harekete geçmeleri ge

rekir, elzemdir.»

Yarın, Ceza Kanununun faşist hükümlerine dayanarak sendikacılığın gelişmesinin önlenileceğini görmemezlikten gelebilecek olan Türk — İş'in de bu kampanyaya bütün ağırlığıyla katılmakta gecikmeyeceğini sanıyoruz.

Hükümet, gündelik bu kampanyadan habersiz görünüyor. Adliye Bakanı, 141 ve 142. maddeler kalkamaz diye beyanat veriyor. Bakanlıkça hazırlanan antidemokratik kanunlar listesi, teferruata taallük eden önemsiz değişiklik tekliflerinden ibaret. Bu sebeple, memleketimizde demokrasiye inanan bütün kuvvetlerin ağırlıklarını hissettirmesi şarttır.

Türk-İş'in sesi

Karma Komisyondan geçen ve Cumhuriyet Senatosunda görüşülen Beş Yıllık Kalkınma Planının, Senatoda görüşülmesinde bir gün önce, Türkiye'nin en büyük işçi teşekkülü Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy sesini yükseltti ve beş yıllık plan görüşmelerinin arifesinde Türkiye'nin bir enflasyona gitmekte olduğunu, bunun ise yüzbinlerce işçi ile bunların ailelerini ve dolayısıyla dar ve belirli gelirli geniş halk yığınlarını içinden çıkılmaz bir buhrana ve geçim zorluğuna sürükleyeceğini belirtti. Demirsoy, kuşa döndürülmüş Beş Yıllık Kalkınma Planının bu yetersiz haliyle dahi fi finansmanın gerçekleşemeyeceğini ve hükümetin ne yaptığını bilmediğini söyledi.

Konfederasyon Başkanı, «Acidî, sığhatli ve adil bir kalkınma hamlesine ümit bağlayan Türk İşçilerinin hayal kırıklığına uğradığını» belirttikten, Parlamento halk oyu önünde uyanmaya davet etti. Beş Yıllık Planın iç fi

Seyfi Demirsoy
«Enflasyon, ya da işsizlik»

finansmanı konusunda hükümetin dahi bir açıklığı kavuşmamış olduğunu, «Açlıktan kaçma yoluyla bir aldatmacaya saplandığını» söyleyen Başkan, iki milyar lira açık vereceği anlaşılan 1963 bütçesi ve plan tatbikatı konusundaki sözlerini şöyle bağladı: «Planı uygulamaya başlayacak olan hükümet, ya önümüzdeki yıl büyük bir enflasyona girecek, böylelikle sermaye sahiplerinin sermayelerine, dar gelirli vatandaşların emeklerinden alınacaklara ilâve yapacak veya enflasyona gidecek cesaretle de gösteremeyip başlamış birçok işleri yıl ortasında yarım bırakarak milyonlarca kişinin işsiz ve aç kalmasına sebep olacaktır.»

Türk-İş Başkanının bu haklı uyarısı dahi ne yazık ki, Planın Senatodaki müzakerelerinde kişisel gösterimdir. İnamlar gene bildiklerini okumaya devam ediyor. Devlet Planlama Teşkilatı ise, Demirsoya cevap veremeye hazırlanıyor. Fakat Planlama Teşkilatında Demirsoy'un söylediklerinin aksini savunacak uz

ın bulmak çok güçtür.

Son günlerde sesini daha iyi duyurabilmek ve gücünü daha iyi göstermek için üst üste meclisler yapan Türk-İş Konfederasyonu, Plân konusunda kamuoyu önünde Parlamento'yu ararken, belli taraftan da, kamuoyu bir başka konuya daha uyarılmaya çalıştı. Bakan Yardımcısı Ekrem Alican, Maliye Bakanı Ferit Melenin başkanlığında bulunan komisyonun görüşlerini, belirlenen konulara göre, kamuoyuna açıkladı. Plânın, sosyal adaletin gerçekleştirilmesi için, vergi politikası ve gelir dağılımındaki korkunç adaletsizlik Türkiye'yi ciddi olarak tehdit etmektedir. 1963 yılından itibaren yürürlüğe girecek olan yeni vasıtalı vergiler, bu adaletsizliği üzerine tuz tuz eklemektedir. Tekel mamullerine ve akarvakıta yapılacak olan zam, dar ve mahdut gelirli işçilerin yaşantıları üzerinde geniş ölçüde tesir edecektir. Bu tesiri önlemeye matuf belli başlı silâh olan Grev ve Toplu Sözleşme yapma imkânları ise Türk işçisinin henüz elinde değildir. Konunun önemi idrak edilmemektedir.

Hükümet, Parlamento'yu ve Türk Kamuoyunu uyarmak kasıtlı yapılan bu açıklamalar yanında Türk-İş, daha başka tedbirler de aldı. Konfederasyon Merkez Kadrosunu bir iktisadi plânlama ve araştırma uzmanı, bir basın müşaviri ve bir genel sekreter yardımcısı ile takviye etti. Konfederasyonun eğitim uzmanı Sina Pamukçunun da katıldığı, Atilla Karasmanoğlu, İlhami Sosyal, Kayı Özdemiroğlu ekibi bu ayın başından itibaren çalışmalarına başladı. İlk icraat olarak ele Parlamento'ya sunulan mesleki alim ve derhal tatbikata geçildi. Takip edilen yol son derece enteresandır. Her il için, o ilin senatör ve milletvekillerini gösteren listeler bastırıldı. Bu listeler de, parti farkı gözetilmeksizin senatör ve milletvekillerinin adları, adlarının yanında da bu milletvekillerinin Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt, Sendikalar, İş Sigortası, Tarım İş Deniz İş, İşsizlik Sigortası, Toprak Reformu, Vergi reformları ile Sosyal ve İktisadi Plânlama kanunlarında, lehine, aleyhine yahut çekimser oy kullandıklarını ispatlamak için haneler bulunmaktadır.

Parlamentodaki müzakereleri takip edecek olan Türk-İş yetkilileri bu cetvelleri puanlayıp değerlendirmektedirler. Türk-İş işçileriyle yakın ilgisi bu konularda senatör ve milletvekillerinin davranışlarını böylece tesbit ettikten sonra seçimler arifesinde her il için seçmen sayısı kadar bastırıldı bu cetvelleri mahallî sendikalar vasıtasıyla işçilere ve ailelerine dağıtacaktır. Dağıtılacak cetvellerin, Parlamento'daki davranışlarına göre işçilerle ilgili konulara yakın gösterecekleri oy verilmelerini, göstermemelerini de aydınlatılmak üzere, mahallî seçimlerde işçilerden oylerine nasihat olacaktır. Türk-İş ayrıca bu son derece demokratik denetim usulünün daha iyi işleyebilmesi için, seçimlere kadar beklemekten elde edilecek sonuçları peyderpey ve zaman zaman belirli kanunlara karşı davranışları olarak da açıklamak niyetindedir.

Otomobilli Amerikalılar

Gazeteler, otomobil vergisini ödemeyen kimselerin isimlerini açıklayan vergi dairesinin bir ilânını yayınladı. İlânın özelliği, hemen hemen baştan aşağı Amerikan isimleriyle dolu olması. Memleketlerinde pek dürüst vergi mükellefi olan Amerikalı dostlar, anlaşılabilir deniz aşırı ülkelerde vergi ödemeyi pek fazla sevmiyorlar.

Evlerinin kapılarında eski harflerle isimlerini yazdırmak için, kıyıda köşede kalmış hattat dukkanlarını kolayca bulan dostlarımız, vergi dairesinin kapısını bulmakta güçlük çekiyorlar.

Metin Toker ve gerçekler

Metin Toker ve Akis, «okuyucu saftır, ve yalan söylersen söyle, okuyucu kanar» politikasının tipik örneklerini vermekte devam ediyor. Toker, bu hafta Kaldor'u ele almış, şöyle diyor: «Evelâ, şu Kaldor Raporunu konuşalım.

Adam, beş dönüm toprağına buğday ekıyor. Alle, yedi göbek tir o toprağına onu ekmekte. Bundan şu kadar gelir sağlıyor. Vergi geliyor, diyor ki: «Sen bu toprağına buğday değil de pamuk ekersen ve günde sekiz saat çalışacak yerde oniki saat çalışırsan, gübre de kullanırsan ve yağış iyi olursa şu kadar değil, bu kadar gelir sağlarsın. Onun için, ve bakalım o kadar gelirden şu nispette vergi!» Adam itiraz ediyor, diyor ki: «Canım, ben buğday ek mesini bilirim. Pamuğu bilmem. Benim çalışma gücüm bu. Gübre almam, para işi. Benim param yok. Yağış her yıl bir olmaz. Sen benim şu kadar gelir sağlayacağını, nasıl vergi nesabına esas adedersin? Vergi oranını söylüyor: «Benim adım emez. Ya bu deveyi güdersin, ya tu diyardan gidersin. İşne gelmivorsa toprağından vazgeçersin. Biz de bu yoldan terk edilmiş toprakları toplar, o nu bir cesit rantabl kolhoz halli ne getiririz. Sen gelir, devletin irtigati olarak yeni toplulukta çalışırsın.»

Tabii, kullanılan kelime «kolhoz» değildir ama Kaldor Raporu ana çizgisiyle budur. Bu sözlerin ne sonucu düzeltilebilir? Evvelâ Kaldor sadece büyük çiftçiyi vardiendirmek istemistir. Kaldor'a göre, 5 dönüm toprağı olan çiftçi vergi ödemeyecektir. Sonra ortalama verim üzerinden vergi almak, dünyanın bir çok memleketlerinde uygulanan, ziraat verimlerinin artmasını teşvik edici bir yoldur. Sistemin mucidi de kolhozcular değil. Japonlardır. Japonlar, kapitalist gelişmelerini, toprağın ortalama verimine dayanan bir arazi vergisi sayesinde gerçekleştirmişlerdir. Ayrıca Kaldorun kolhozculuk'a, komünizlikle uzak olan yakından ilgisi yoktur. Kaldor, Cambridge Üniversitesi'nde Masive Hocası ve Krallık Komisyonu üyesidir. Metin Toker, İnönü Hükümetinin bir komünist aklı hocası olmaya çalıştığı iddia edecek kadar, gafletle herhalde düşünmez.

Toker, yazısının daha aşağı kısmında, «istifa eden plâncılar başta, memleketi gerçeklerini bilen herkes bu raporı reddetmiş tir» diyor. Yanlış plâncılar, Kaldor raporunu tamamen benimsemişler, Plâna, Kaldor Raporunu esas alan bir arazi vergisi koymuşlardır. Tek fark, Kaldorun bu yoldan 1 milyarlık bir hâsılat beklemesine karşılık, plâncıların 500 milyon lira ile yetinmeleridir. Hükümet, bu tekil plândan çıkmıştır. Bunun anlamı ise, «Ben büyük çiftçiyi vergilendirmem, vergiyi fakir fukaradan alırım» demektir.

Akiste kasten yapılmış başka bir önemli tahrif İnönü'nün Kadro'da çıkan devletçilik anlayışı ile ilgilidir. İnönü, o yazısında, «Devlet, İer'din yapamayacağına ve par» görüşünü yetersiz bulduğu için, tenkit etmekteydi. Akis, İnönü'nün bu tezi ekspozite eden sözlerini aktararak ve ondan sonra gelen cümleleri görmemezlikten gelerek, 1933 İnönü'nün özel teşebbüs şampiyonu olarak göstermek istiyor. Halbuki İnönü «yalnız maddi vasıta bakımından, yapacağımız işler o kadar çok ve mühimdir ki, bunlardan efradın yapabileceği kısmına vesaitimizi dağıtmamak elbette en makûl şeydir» dediğinden sonra, bu tezi sözlerle reddediyordu: «Maha za, benim kanaatimce bir işin ef rada veya devlete ait olması, o işin talep ettiği vesaitle ölçülemez. Meselenin bütün memlekete alakası veya hususî menfaatlere terk edilmesi ihtimalidir ki, bu

hususî karar vermeye esas olmaktadır. Demek ki İnönü, devlet teşebbüsünün sınırlarını, «ferdin yapamayacağına devlet yapar» şeklin de çizmeyi kabul etmiyor, bunun yerine millî menfaat ölçüsünü getiriyor. Yazının diğer yerlerinde de özel teşebbüsün acizini ve nasıl devlet sırtından yaşadığını anlatıyor.

Akis, okuyucuyu aldatmak için bu gerçeği tahrif etmekte mahzur görmemiştir. Okuyucuyu aldatmaya dayanan bir gazeteci değil ise, herhalde dürüst gazetecilik değildir.

Niyazi Ağırnaslı
Emekçilerin sözcüsü

Ağırnaslı'nın istifası

Emekçi kitlelerden yana konuşmalarıyla Senatoda dikkati çeken CKMP, Ankara Senatörü Niyazi Ağırnaslı, partisinden ayrıldı. Sebep, parti'nin ağır muhafazakar tutumunu, diğer partilerde de durum farkı değil, bu yüzden ağır naslı'yı cezbedebilecek tek teşek küll, Türkiye İşçi Partisi.

Ağırnaslı'nın pek yakında, TIP'e iltihakı bekleniyor. Böylece T. İ. P. antidemokratik kanunlarını kaldırması için, Anayasa Mahkeme mesne müraعات hakkını kazanmış olacak. Ağırnaslı'nın TIP'e iltihakı, bu bakımdan da önemli.

Toprak sıkıntısı

«Toprak reformu yapacağımız al datıncasız şeredursun, toprak as kıntırsı günden güne artıyor. Ni tekim YÖN okuyucularının hatır lıyacıkları Kabukçuoğulları arazi si, bir emayete yol açtı. Ağalar, Hazineye ait olduğu anlaşılın bu arazinin, topraksız veya az top raklı köylüler tarafından ekilme sine, jandarma kuvvetiyle engel olmaya çalışıyorlardı. Bu baskı, bir köylünün ahalardan birini vurmasına yol açtı.»

Adana'da Camuscu köyünün topraksız köylüleri de, Hazineye ait köy civarındaki araziye ekme memekten şikâyetçi. Bu araziye ekleyen ağalar, dayak tehdidiyle fakir köylülerin Hazine toprağını ekmesini önüyorlar. Fakir köylüler, Maliye Bakanlığının 693 sayılı genelgesine uygun olarak, bu araziye icarla tutulma da razı

değil. Hükümet ise hâlâ toprak reformu lâfi ediyor. İnönü, 28 Mayıs 1962'de, 401 kanunların, bu arada Toprak Kanununun 15 güne kadar Meclise sevk edileceğini söylemişti. Fakat ne gezer.

Tarım Bakanı Mehmet İzmen ise, tasarıyı Ağustos ayı içerisinde de Başbakanlığa vereceğini açık lıyordu. Daha sonra Ekim'de dedi. Kasım geldi, Tarım Bakanlığında bir kıpırdama yok.

Esasen bir Toprak Kanunu gi kartılsa da, kanun kâğıt üzerin de kalmışa mahkûm. Zira, 5 Yılı Kalkınma Plânında, ciddi bir toprak reformu için gerekli tahsi sat yok. Plâna, 5 yıllık devre zar fında, toprak reformu ile ilgili olarak 50 milyon lira tahsisat kon muş. Arazi istimali ancak 1966 yılından sonra düşünüyor.

Bu durum, plân konuşmaları sırasında CHP, Manisa milletve kili Muammer Ertem tarafından ilgili bakanlara duyuruldu. Fakat

Bakanlar kemkûn, etmekle yetin diler.

Ata sağ olsaydı

22 Şubatçılarını lideri Talât Ay demir, İstanbul gezisini, gazeteci lerle yaptığı bir sohbetle tamam ladı.

Aydemir'in Atatürk hakkındaki sözleri şu: «Herşeye rağmen, ümit lilyim. Atatürk fikri ve inancı, Türkiye'yi aydınlatacaktır. O'na çok ihtiyacımız olduğu bir devre yi yaşıyoruz. Bayı ve bağıllık iğindedir. Bugün sağ olsaydı, memleket gerçekleri karşısında Samsun'a tekrar ayak basar ve yeni baştan mücadeleye girişirdi. Biz, bu halimizle kendimizi Ata lık'a affettiremedik.»

Akis'in; İSTİKLAL CHP + Ordu ile yapılırsı iddialarına karşı da, 22 Şubatçılarını lideri, şu cevabı verdi: «Türk Milletinin ordusu, CHP, nin âleti olamaz. Bildiğimi ze göre, Türk Silâhlı Kuvvetleri, her türlü düşünce ve temayülle rin dışındadır. Aksi düşüncede olanlar, ergeç hüsrana uğraya caktır.»

Aydemir, bundan başka, antide mokratik kanunlara karşı olduğu nu, plâncıların istifasını, plâ nın Akibetini gösterdiğini belirt ti ve hükümetin Hindistan'a si lâh verme olayındaki hatalı tutu munu tenkid etti.

Hariciyenin gafı

Önce Hindistan'a silâh verece ğiz diye tantanaya lân ettik. Sonra Pakistan işe karıştı, vere meziniz dedi. Biz de «Pakistan istemiyor, veremeyiz» dedik.

Hindistan'a silâh veren, Amerika da, Pakistan'ın dostu. Ama Pakistan'ın endişeleri karşı sında gerilemiyor. Hatta ve hatta Rusya, bağımsızlık Kızıl Çin'i kızdırmak pahasına da olsa, Hin distan'a evvelce taahhüt ettiği Mig uçaklarını vermekten vazgeç miyor. Biz ise, Pakistan'ın telâfi ğzerine, komik bir duruma düş meyi göze aldık. Hiç değilse, Ha ricileyiz, birazcık uzak görüldü davratarak, Pakistan'a danışma dan bu işe kalkışmasaydı, olmaz mıydı?

Millî Yol ve Atatürk

Atatürkü, kendi davaları için bir kalkınma olarak tanıyan gay retine, karıştırdılar dergisi «Mil li Yol da katılmak» kusur etme di. Millî Yol'a göre: Atatürk, asırı sağcı, ırkçı ve katıncıdır.

Dergide, bir de Atatürk ve ko münizm adı bir vazi var. Yazıyı aynen alıyoruz:

Herkesin bildiği gibi, İstiklâl Şavaşı sırasında Anadolu'da bir takım komünist çehreli teşekkül ler kurulmuştu. Yine umumiyet le herkesin kabul ettiğine göre bunları Atatürk sı? komünistleri aldatmak ve oyalamak için kur durtmuştu. Yani bunlar tam mâ nâsiyle muvazaa mahsulü idiler.

Remzi Balkanlık'ın yayınladığı Mukayesseli Basın ve Propaganda adı bir kitapta ise 489 inçel ve müteakip sayfalarda, bunun zıdd ını söylemek veya ima etmek iste

yen, bir takım gac p taonına ve cümleler vardır. İma edilmek iste men şey Atatürk'ün gerçekten ko münistliğe taraftarı veya komü nist eğilimi olabileceğidir.

Bu kadar ağır bu hüküm taşı yan kitabı yazan kimdir? Remzi Balkanlı. Bu şahıs hakkında dik kate değer nokta şudur: Evvelce adliyecî iken DP, İktidarı tarafın dan işinden çıkarılan bu şahıs 27 Mayıs'tan sonra MBK'ın sol ka nadına mensup bazı üyelerin hare ketiyle tekrar Adliye hizmetine a lınmış, hatîâ C. Başmüddetumu mi yardımcısı yapılmıştır. Şimdi de bu görevdedir. Eserini de ka pağında büyük harflerle «Kendi lerini büyük Türk milletine ada dıklarına yemin etmiş olan Millî Birlik Komitesine» ithaf etmek tedir.

Kitaptan bazı cümleleri aynen nakledehim:

«Yeşil Ordu namı altında bir komünist cemiyeti kurulmuştu. Cemiyetin kurulmasında âşikâr olarak tekrar Kemalî malî matî ve muvafakati olduğu gibi, BMM'de de bu cemiyetin bir çok taraftarları vardı. Bu cemiyet bizde ilk komünist cemiyetidir. Hemen ilâve edilm ki, bu cemiyet yet muvazaa bir cemiyet değil dir...»

«Komünist Partisi resmen 18/ Teşrinvevvel/1920'de Ankara 'da (kuruldu). Acaba bu parti bir muvazaa partisi mi idi? Bu husus ta derhâl Muvazaa Partisidir, di ye kat'î bir hükmü vermek doğ ru değildir. Evvelâ, Mustafa Ke mal'in komünizme karşı temayül lünü ve Komünist Partisi kurul ması lüzumunu kabul edip etme yeceğini... bilmek lâzımdır. Mus tafa Kemal komünist partisi ku rulması lüzumunu ne kabul eden ne de kabul etmeyen birisidir. Bu hususta o ahvale ve şeraitte tabî olacaktır. Realitede mevcut olan komünist partisi kurulması lüzumunu esas tutacak, ve komü nist partisi kurulmasını isteme yenleri kaybetmemek için partiyi onları da dahil edecek, ondan son ra Türk milletinin bu partiyi be nimseyip benimsemeliğine baka cak, eğer benimsemediğini görür se partiyi derhâl dağıtacaktır. De mek ki... peşinen vazih bir fikre ve karara sahip değil, o sadece ahvale ve şeraitte tabîdir.

... Komünist Partisi, kurulması içinde hem muvazaa vardır, hem de tecrübe maksadı. Fakat bu partinin bir tecrübe partisi olma sı karakteri muvazaa karakterin den daha gâlibtir. Mustafa Ke mal inzalı şifrenin heyeti umumî yesinin tekiiki bunun böyle oldu ğunu göstermektedir.

(Bahis konusu şifreden kitaba alınan bir kısım: «Sosyalizm ve komünizm prensiplerinin hangile ri ve ne dereceye kadar bizce, kabul-î tatbik, haz m ve kabul görüleceği Türkiye Komünist Par tisinin furcasını propagandasına mukabil milletın tezahüratı fikri yesiyle ve zamanla anlaşılacak tır.)

Atatürk'ün komünistliği samî miyetle kabul edebilecek inanc ve yaratılışa veya bu konuda fikir siz ve mütereddit bir kimse ola rak gösteren bu hükümlere aca ba kitap kendilerine ithaf edilen eski MBK üyeleri ne derler?

GELECEK SAYIDA

Geçen ay İngiltere'de toplanan Wilton Park Konferansına katılan Mümtaz SOYSAL'ın «Asya ve Afrika'nın meseleleri karşısında Batı dünyası» konusunun ele alındığı konferansı ve «ilerlemişler» in «geri kalmışlar» karşısındaki davranışlarını inceleyen yazısı.

BİR AVUKAT KONUŞUYOR:

Adalet ve Çalışma Bakanları cevap versin: Türkün hakkını kim koruyacak?

Avukat Kayhan KARGILI

Yaz mevsiminin sıcak bir günüydü. Yazınhaneme 40 yaşlarında, yanık yüzlü, esmer bir adam geldi. Kederli ve çekingen bir halde, söze başladı. Kendisi Adana'dan geliyordu. İncirlik hava alanında çalıştığı esnada, işine son vermişler. Ve kıdem tazminatı ile ihbar tazminatını ödemediler. Dava açmak istiyordu. Kendisine birkaç soru sorduktan sonra, cumartesi ve pazar yevmiyeleri ile İş Kanununun 40 m. cı maddesinin (b) bendi gereğince, ödenmesi istenilen, yolda geçen zamanın ücretini de ödemediklerini öğrendim. Ben özürlenmesini ve davasını açacağını, gerekirse iş yeri ile temasa geçip anlaşma yolu ile bu hakkını isteyeceğimi kendisine bildirdim. Kendisiyle birlikte, aynı durumda başkalarının da olduğunu ve onların da vekâletnamelerini getireceğini söyleyerek ayrıldı.

Üç gün sonra, çalışmamı bitirmiş ve vekâletnameler de getirilmiş olduğundan davayı açtım. Bildiyette 8 dava açmıştım. Fakat vekâletname gelmeye devam ediyordu. Hemen her gün, birkaç vekâletname geliyordu. Fakat ben, ön plâna bu sekiz davayı aldım. Bunların diğerlerine emsal teşkil edeceğinden, davaları kazanınca, ilgili iş yerinin, diğer işçilere haklarını da vereceğini düşünüyordum. Davaların hepsini açarsam, yazık bir ihtimal de olsa, kaybetme durumuna da işçilerin hepsi doretli vekâlet ödiyecekti ki bunu istemiyordum.

Davayı işçilerdeki belgelerde işveren olarak gösterilen işyerine, «Birleşik Devletler Hava Kuvvetleri Tuslog Karargâhı Det — 10 Sivil Personel Müdürlüğü, İncirlik — Adana» adresine açtım.

On beş gün kadar sonra, yazınhanem Tarsus'ta olduğu için, karşı tarafa tebligatın gidip gitmediğini öğrenmek üzere, Adana'ya gittim.

Doçyalardan birine baktığımda, tebligatın gidip geldiğini gördüm. Fakat hayret, işveren tebligatı etmemiş ve tebligatın arkasına tebligatın imtina edilmiş ve dosyada bir başka kâğıt daha vardı. İmzasız matbu bir kâğıt. Bunu okumaya başladım. *İncirlik Hava Alanındaki askeri birliğin, bir özel kişiliği olmayıp, bu işyerinin, doğrudan doğruya Amerika Birleşik Devletleri Hükümetine ait olup resmi tebligatları tebligatı yetkili kimsenin bulunmadığı* belirtiliyordu.

İster istemez, bu nasıl olur, diye kendime sordum. İncirlikte birçok hukuki ve diğer resmi olaylar olduğu halde, nasıl olurdu da bir resmi yazıyı tebligat edecek bir yetkili bulunmazdı? Aynı kâğıtta, şunlar da yazılıydı: «*Bu cevap hiçbir şekilde Amerikan Hükümetinin davayı kabul ettiği için yazılmadık. Amerikan hükümeti, her bir devlet olarak, Türk Mahkemesinde sorgulanamaz.*» Cevap hakikaten enteresandı. Üstelik, salâhiyet itirazı mahiyetini taşımasına rağmen, hiçbir imza taşıyor, üstelik de, tebligat etmediklerini söylüyorlardı. Acaba tebligat zarfını görür görünmez mi okuyucular? Yani müttalî oldukları mu hakta.

İncirlik Hava Alanı gibi, yüzlerce işçinin çalıştığı bir işyerinin, elbette bir kayıt kütüğü olmaydı. Mahkemeden çıkarak çıkmaz. Bölge Çalışma Müdürlüğüne telefonla sordum. Mezkûr işyerinin 28.3.1960 tarihinden itibaren 3008 sayılı Türk İş Kanununun maddesi 2'nci maddesinin (A) bendi gereğince mezkûr kanun yürürlüğe alınarak 52/1550 sayılı işyeri dosyasında tescil edilmiş olduğunu öğrendim. Buna bir hayli seviniştim. İşçiler vergilerini de muntazaman ödüyorlardı.

Acaba bu salâhiyet itirazında neden bulunmuşlardı? Bunun bir hukuki sebebi olabilir miydi? Hukuk tahsilimin bana verdiği bütün bilgiyi aklıma getirmeye çalıştım. Hayır, böyle bir şey olamaz, diyordum.

İşyeri iş yönetmeliği olup olmadığına işçilerden sordum. Var dediler, bir suretini getirttim. Bu yönetmeliğin de Türk İş Kanununa uygun bir tarzda hazırlanmış olduğunu gördüm.

Amerikalılar, vazife esnasında işlenen suçlardan dolayı, Türk mahkemesinde değil, Amerikan mahkemesinde yargılanıyordu. Bu özel bir anlaşma ile kararlaştırılmıştı. Fakat ben bir hukukçu olarak, anlaşmanın bu maddesini gerek Anayasa, gerekse medeni milletlerce kabul edilmiş olan hukukun umumî esaslarına aykırı buluyordum. Fakat böyle bir anlaşma vardı. Fazla bir şey söyleyemezdim. Acaba bu işyeri hakkında da böyle bir anlaşma mı vardı? Yani Türk işçisi, Amerikalılardan, yahut bu işyerinden haklı da olsalar, haklarını talep edemeyiş için kanunî yollara müracaat edemeyecekler miydi? İşte bu olamaz diyor dım. Şayet böyleyse, bu Anayasaya o kadar kadar, insan haklarına da aykırı olurdu. Ya varsa diyordum. O zaman müvekkillerime mahcup olduğum kadar, bir Türk olarak da çok üzülecektim.

Bu hususu nereden öğrenecektim? O zamana kadar Kuzey Atlantik Anlaşmasını okumamıştım. Bu anlaşmayı bulabilmek için çok uğraşım. Amerikalı tanıdığım arkadaşlarıma müracaat ettim. Ne de, temin etmek mümkün olmadı. Nihayet kendisine dalma teşekkül edecek tecrübeli bir hukukçu, bu anlaşmayı öğüncü tertip bürosunda bulabileceğini söyledi.

Anlaşmayı okuduğumda, o kadar memnun oldum ki, artık davayı kazan dım dedim. Mezkûr hukuki hâdise, anlaşma geçiyordu. Hem de bizim lehimize olarak geçiyordu. Bizim davamızla ilgili olan madde, aynen şöyleydi:

«Kuzey Atlantik Anlaşmasına, taraf devletler arasında kuvvetlerin statüsüne dair sözleşme, 4 Nisan 1949, I (B) uncu madde:

«Bir kuvvet veya sivil memurunun mahallî sivil el emeğine olan ihtiyaçlarını kabul eden devletin münasıl ihtiyatları *na tabi olduğu usul ile karşılanacaktır.* İş verme ve çalışma şartları hassaten ücretlerle sair ek ödenekler ve işçiyi koruma şartları kabul eden devletin kanunlarına tevfikân tesbit edilecektir. Bir kuvvet veya sivil unsur tarafından istihdam olunan bu gibi sivil işçiler ne mak salla olursa olsun bir kuvvetin veya bir sivil unsurun mensubu telâkki edilmeyecektir.»

Bu maddeye göre Amerikan Hükümeti Türk Kanunlarının teşriî selâhiyeti ni anlaşma ile kabul etmiş demektir. Şu halde itiraz neye istinat edilecek yapılmıştır? Acaba bu madde olmasaydı dahi Türk Kanunlarının teşriî selâhiyeti Türk mahkemesinin yargı yetkisi olmayacak mıydı? İncirlik Hava Alanı Nato gayesi için kurulmuş bir alan değil miydi? Nato birçok devletlerden teşekkül ettiğine göre Amerika bir tarafta imzası bulunan işveren vekili d.İ.Türken'ou meselede ne den sadece kendisini muhatap görmüş tür? Bu hava alanında yaşıyan masalla Amerika Hükümeti tarafından ödense ve bizim talep ettiğimiz tazminatları Amerika Hükümeti ödeyecek olsa dahi bu ancak anlaşmaya dahil devletleri alâka dar edeceğine ve müvekkillerim olan özel şahısları ilgilendirmeyeceğine göre davaya dahi lüzum görülmeden müvekkillerimin hakkı neden ölenmemektedir? Bir fertle yapılan bir iş akd'ine karşı taraf bir hükümet dahi olsa bunun Devletler Hukuku ile ne ilgisi olabilir? Müvekkillerim Türktür. Türk Kanunlarının teşriî selâhiyeti kabul edilmiştir. İhtilâf Türkiyede zahir etmiştir, peki yargıt yetkisi kimin olacaktır? Bu ve buna benzer yüzlerce suali kafamdan geçiriyor, yine de işyeri tarafından gönderilen imzasız itirazın bir makûl mesnedini bulamıyorum.

Duruşmada ilgili vesikaları sunarak imzasız itirazı karşı diyecelerimi ve bu husustaki savunmamı söyledim. Gıyap

kararı verilir verilmemesi hakkında bir karar verilmek üzere dosya tetkike alınıp talik edildi. Müteaddit tebligatlar çıkarılmamasına rağmen dâvalı ne geldi ve ne de bir vekil gönderdi. Bu arada Amerika lı Hâkim Yüzbaşı Charles M. Stewart ve Lieutenant Little ile karşılaştıkça bu mevzuda konuşuyor onlarla münakaşasını yapıyorduk. Her ikisi de, askerî hâkim di elbette ki konuya yabancısı değillerdi. Fakat nedense Üstçöğmen Hâkim Little kafî bir lisanla bu îvâpın haksız olduğunu ve kazanılmıyacağını söylüyordu. Bir gün bana kıdem tazminatını ödeyebileceklerini söylediler, önce sevindim. Fakat tuhaf değil mi tam ibra istiyorlardı.

Amerika Birleşik Devletlerinden ve bu devletin yetkili bilmene mercileri den geçmişteki haldeki ve gelecekteki bütün haklarını aldım. Bundan böyle ne halde ne geçmişte ve ne de istikbalde bu Devlettin hiç bir hak talep etmeyeceğimi ve açmış olduğum su, su dâvalardan vazgeçiyordum.»

Evet birkaç kişiye vermek istedikleri kıdem tazminatı karşılığında bizden istedikleri ibramın mahiyeti buydu. Biz dedim ne verirsek onu alacağımız gibi, ne alırsak da onu vereceğimizi beyan ettim. Bize kıdem tazminatı verdiklerine göre kıdem tazminatı aldığımızı dair ibra vermeye hazır dık. Fakat Amerikalılar bunu anlamamazlıktan gerekerek ölümlüze sürdüklere çekti ancak bu ibrayı imza edersek verebileceklerini söylüyorlardı. Tabii ne ben ne de müvekkillerim bu işe yanaşmıyorduk. Geride açılmış başka dâvalarımız olup bunlardan vazgeçme mizi istemek elbette ki heksizlik olurdu.

Dâvalara devam ediliyordu. Müteaddit tebligatlardan sonra nihayet mezkûr işyeri hakkında gıyap kararı verilmişti. Gıyap kararına rağmen dâvalı yine de gelmemekte ısrar edince gıyap kesinleşti. Dinlenen şahitler ve bilirkişi raporu yüzde yüz bizim lehimizeydi.

15/2/961 tarihinde açmış olduğum dâva 8/12/961 tarihinde son bulmuş ve dâvayı kazanmıştık. Hem pazar yevmiyelerini ve hem de İş Kanununun 40 m. cı maddesinin (b) bendi gereğince yolda geçen zamana ait davayı kazanmıştık. Bu çok sevindirici bir olaydı. Benimle birlikte yüzlerce işçi o gün bir bayram havası yaşıyordu. Artık hakkımızı alacağımızdan emindik. Esasen bu arada 4 işçi ye yalnız kıdem tazminatını kapsayan ibra alınmak suretiyle, kıdem tazminatı ını ödemiştiler.

Kararların birer sureti karşı tarafa tebliğe verildi. Ben de İncirlikteki Amerikalı hâkim dostlarımla bu mevzuda görüşmek üzere İncirliğe gittim. Adm büro ya geldiğimde Hâkim Üstçöğmen Little ayakları masanın üzerine uzanmış vaziyette oturuyordu. Yürüme dahi bakmaya lüzum görmeden «Siz bu davayı kazandık sanıyorsanız yanlışsınız. Çünkü hiçbir şey alamazsınız.» dedi. «Niçin?» diye sordum. «Çünkü alamazsınız.» dedi. Anlaşılan beyefendinin benimle konuşmaya dahi niyeti yoktu. Orada bulunan diğer zevattan müsaade isteyerek ayrıldım.

Ankaraya gidecektim. Elbette ki bu zevatın âmirleri Ankarada idi, Ankarada Tuslog binasına çıktım. Orada personel şefi Amerikalıyla bu meseleyi konuştum. Birkaç yere telefon ettim. Nihayet üç gün zarfında Amerikalı nâkim albayın bu hususu benimle görüşmek üzere Adanaya geleceğini ve benimle orada görüşeceğini söyledi. Üç gün uzam bir mehil sayılmazdı. Tarsusa döndüm. Hakikaten üç gün sonra Amerikalı hâkim albayın geldiğini bana telefonda bildirdiler ve beni İncirlik'e davet ettiler. Amerikalı Albay kendisi

ni (Colonel Stubbs) diye tanıttı. Bera berinde bir de Ankara barosundan bir Türk avukat gelmişti. Dilimin yettiği kadar kendilerine dâvada ne dereceye kadar hak olduğumuzu izah ettim. Albay Stubbs dinlemekten ziyade, beni tetkik ediyor, sanki bana cevap hazırlıyordu. Sözlerin bitince «Bizde bir umum müdürün müttalâası var bu yol dâvasını da tamamen haksızsınız. Ancak pazar yevmiyesine gelince 1960 senesinden sonrasına ait pazar yevmiyelerini ödeyebiliriz» dedi. Ben, umum müdür de olsa bir müttalâanın kanundan üstün addedi lemyeceğine, kanun metninin çok sarif olduğunu ve bunu kendilerinin de pek âlâ bilmeleri icap ettiğini, vermek istedikleri meblağı, alacağımızı, ancak aldığımız meblağ mukabilinde ibra vereceğimizi belirttim.

Hâkim Stubbs sesinin tonunu yük selterek «We want full release», (Biz tam ibra istiyoruz) dedi. Vermedikleri bir şey için ibra almalarının doğru olup ol mayacağını sorduğunda sesinin tonunu hiç de kısmadan «İngilizcede bir ata sözü var, hiç bir şey almamaktansa birşey almak iyidir» dedi. Ben kendisine Türkçede çok sık kullanılan bir sözü hatırlattım. «Ya hep, ya hiç.» Bir an durakladı. Bütün dâvalarımızdan vaz geçtiğini ze dair ibra verir ve bu hususta işçileri ikna ederseniz dediğim gibi pazar yevmiyelerini vereceklerini söyledi. Bu arada kendi işyerlerinin diğer işyerlerine nazaran daha fazla ücret ödeyeceğini de sözlerine ilâve etmeyi unutmuyordu. Bir ara pür heyecan «Beğenmeyen bizim işyerimiz den çıkın, onları zorla çalıştırmıyoruz» dedi. Ben soğukkanlılığımı muhafaza ederek, Türk kanunlarını beğenmedikleri takdirde kendilerinin ne yapmaları icap ettiğini sordum. Bir an sustu. Albay bu soruyu cevaplandırmaktansa İngiliz Ata sözünü tekrarlamayı münasip gördü. Ben bu durumda anlaşma imkânı olmadığını söyleyip, müsaade isteyerek ayrıldım.

İşçiler Amerikalı hâkim albayla aramızda geçen bu konuşmayı nerden duymuşlarsa duymuşlardı. Aralarında sinirli bir hava esmekteydi. Hakları neden verilmiyordu. Bu haklarını almakta kararlı görünüyorlardı, ben ise onları teskin etmeye çalışıyordum. Artık yapılacak bir iş kalmıyordu! O da kesinleşen ilâmları icraya koymak.

Amerikalı dostların bu ve buna benzer tutumunu bir türlü anlayamıyordum. Yüzde yüz haklı olduğumuzu düşünüyordum. Hatta bu hakkımızı almaya kadar, sakal grevi yapmayı düşündüm. Traş olmayacaktım.

Bu arada Amerikalı Yüzbaşı Hâkim Charles M. Stewart imzalı bir mektup aldım. Bu mektupta artık dâva açmama mı ve sulh yolu ile haklarımızın ödeneceği yazılı idi. Derin bir nefes aldım. Demek nihayet Amerikalılar hakikati göre bilmişlerdi. Sakalım da bir hayli uzamıştı. Son zamanlarda hoşuma da gitmişti yor değildi. Fakat medeni bir cemiyette yaşadığımızı göre artık kestirebiliyordum. Doğruca berbere ve oradan da İncirliğe gittim. O gün Ankaradan haber beklediklerini Ankaranın Vaşingtonla temasa geçtiğini söylediler. Benim birkaç gün daha beklemem icap ediyordu. Bu birkaç gün haftalar sürdü.

Bir iş için İş Mahkemesi kalmine uğradığımda, hayretten ağzım açık kaldı. Kâtip bana mevzu bahis dâvaların temyiz edildiğini söylüyordu. Bu nasıl olurdu? Kim temyiz etmişti? Temyiz müddeti geçmemiş miydi? Çok hem de çok geçmişti. Fakat Temyiz edilmişti bir defa.

Temyiz eden Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti adına Amerika Birleşik Devletleri Adliye nazırı Robert Kennedy'nin avukatı idi. Üstelik Temyiz Mahkemesinde mürafaa talebinde de bulunmuştu.

Kennedy'nin selâmları

Uzun zaman sürdü Temyiz Mahkemesinden mürafaa gününün gelmesi. İki gün önce Ankaraya hareket ettim. Temyiz Mahkemesinde dosyaları tetkik edecektim. 4 üncü Hukuk Dairesinde dosyalar 1208, 2910, 2911 vs. numaralarda kayıtlı idi. Hiç görmediğim şekilde birer ve vekâletname vardı dosyalarda. Tersine dönmüş bir balonun iplerini sanki bir gemi takılmış hissini veren ve yukardan ve aşağıdan kırmızı turdelaıyla donanmış

MEŞHUR

Atatürk'ün Millî Eğitim Bakanı Cemal Hüsnü Taray'ın 29 Mayıs 1921 tarihli Yeni Gün gazetesinde yazdığı makaleyi, o devrin halkçılık görüşünü aydınlatan bir vesika olarak bugünkü dil ile yayınlıyoruz:

Cemal Hüsnü Taray

Köylü ekonomisi

İlk İnönü zaferimizden sonra *di. Felsefe ve ekonomi dünya* sında pek seçkin bir kimse olan Lozan Üniversitesi Sosyoloji Profesörü Milyo ile görüşüyordum. Prof. Milyo bizi sever ve memleketimize çok ilgi gösterir. Hatta Lozan'da çıkan «Revue de Turquie» adındaki ekonomi dergisinin bir zamanlar direktörlüğünü de kabul etmişti.

Mustafa Kemal Paşadan bahsediyor duk, söz arasında dedi ki:

«Sizin köylünüzde manevi güç tükenmek bilmiyor. Bu milletin bu denli dayanmasına ve direnmesine karşı, böyle kötü durumda kalması, kendisini hak kıyla temsil eden bir idare düzenine malik olamamasıyla izah edilebilir. İdare halk için değil, fakat halkın aleyhine kurulmuş olmalı. Bu halk, sanırsam, yalnız bir yerde hakıyla temsil ediliyor: Askeri teşkilâtınızda. Ve bütün iş gören, ad kazanan kahramanlarınız da hep buradan çıkıyor. Çünkü, belki yalnız onlar «halk çocukları» olan askerlerle süreli olarak temas ediyor, ruhlarını yakından dinliyorlar. Böylece onların namus ve istiklâl duygularını temsil ederek ortaya atılıyorlar. İşte Mustafa Kemal Paşa, bu halkın gerçek temsilcisi olarak ortaya çıktığı için bütün memleket peşinden geliyor. O da, o büyük halk gücüne dayandırdığı için ki bu başarıları yaratıyor. Bundan dolayıdır ki yeni teşkilâtınızı halka dayandırdınız.»

Gerçekten yüzyıllardır bu zavallı köylü, idarecilerinin bütün yanlışlarına, kendisini ihmal etmelerine rağmen, bu gün hâlâ bütün varlığı ile istiklâlini zinde direği oluyor. Tarihte, kendisinden ayrılan hükümet teşkilâtına karşı kalırdığı baş «şekavet» adı verilerek vuruldu. Salhaneye gönderilen hayvanların bile bir sayısı varken bu zavallı halkın hayatı hiç yoktan bahanelerle, so nucu düşünülmemiş amaçlar uğrunda harcanıp giderdi.

Hayatının bu denli önemi olmayan bir halkın ekonomik durumu da esirlik idi. O, çalışacak, bütün çalışma ver-

minden kendini öldürtmeyecek kadar bir şey elde edebilirse onu da nimet sayacaktı.

Mezrutiyetin son yıllarında bile bütün istatistikleri araştırılınca görülecek ki, zavallı Anadolu halkı, Arabistan, Arnavutluk ve başka vilayetlerin bütün bol keseden yapılan kalkınma masraflarını çalışmalarıyla ödemiş, onlar için borçlanmıştır. Bütün bu saydığımız memleketler vergi adıyla verdiklerinin pek çoğunu geri aldıkları halde her şeyden aslında mahrum edilmiş, mazlum Anadolu halkı verdiklerinin millî eğitimi bayındırlık ve başka teşkilâtlar için, hatta yüzde 30'unu bile elde edememiştir. Ve onun içindir ki, bugün köylerimizde acı ile görüyoruz ki, evden çok mezar, diriden çok ölü var.

Tarihimizin en büyük sarıntılarını karşı koyabildiysek, bugün bütün dünya ya karşı hakkımızı yine kendi gücümüzle elde edebilecek kadar canlıysak, bunu temeldeki halkın pek sağlam olmasına borçlu olduğumuzu unutmayalım. O temel, Türk köylüsü ve Türk köylüsünün ekonomik gücüdür.

Politik ve ekonomik istiklâlimizin derecesi doğrudan doğruya köylümüzün çoğalması ve ekonomi gücünün artmasıyla ilgilidir. Türkiyede istihsal politikasının başlangıcı tarım meselesidir. Bütün öteki ekonomi kolları, gerçek gelişmelerini, yeniden sağlanacak bu temel üzerine kurmalıdır. Bugün yalnız bir endüstri memleketi olsaydık şu büyük dâvâımıza başlayamazdık bile. Endüstriye dayanan bir memleket, dış düşmanlar tarafından iflâs edilecek gerçek bir abluka karşısında ya gıda maddeleri veya ham maddelerin azlığından yelkenleri suya indirirdi. Hakkımız kabul edilinceye kadar silâhımız elimizde savaşa devam edebilmek gücünü de, işte yine bugünkü şu zayıf ve zavallı köylünün çalışmaları temin etmektedir.

Biz köylüye ve onun tarımına hep tüketici gehirli açısından baktık. Hâlâ bugün ekonomimizi düzene koyanlar arasında bile, ekmeğin okkasının 10 parasına, etin 60 paraya olduğu zamanları

üzüntülerle ananlarımız var. Bunlar görüyorlar ki, tarımımıza yıkılmasına, yabancı piyasalarda dikiş tutturamama sına başlıca sebep hep o ucuz zamanlar olmuştur. Bizde radikal ekonomi politikasının kurulmaması yüzünden, köylü memura, tarım tüketici gehirinin menfaatlerine feda edildi ve geçen yıllar memleketimize verim ve refah serpmeye yarayacak kadar daha ziyade fakirleşmemi ze sebep oldu.

Aneak endüstri memleketlerinde dir ki ekonomi politikası gıda madde lerinin ucuz mal olmasına çalışır. Bu sayede karnı ucuz doycak işçi az bir ücretle de razı olur ve endüstrinin kârı da o nisbette çoğalır. Ahalisi köylü olan, istiklâl ve ekonomisinin temeli köylü çalışmasından ibaret olan bir memle kette bu politikanın anlamı intihar de mektir.

Evet, bugün tarım meselesi fiyat meselesidir. Köylü çalışma saatlerini, ham maddenin faiz ve amortismanını, gelirinin sigortasını elde edemezse, yalnız ekme ve soğan yemekle yetinir. Memleketin ekonomisi de düzelemez.

Bunun için de köylünün üretim mas rafını azaltmalı, mahsullerinin değerini çoğaltmalı. Ta ki, sabahın akşamı kadar, alışı ile güneşler altında yanarak çalışan çiftçi, kendisine saygı beslendi ğinin maddî örneğini görsün. Yurt sa vunmasında şehit olacak aile başkasına karşılık köyde bir çok ocaklar parlata cak güç meydana gelsin.

Şu Kurtuluş Savaşımızda, köylümü zün dışarı ile, yabancı ile olan dâvası nı da, fedakârlığı ile orantılı olarak hal letmeliyiz. Gümrüklerimizle, ticaret an laşmalarımızla özür ve emgen oldu ğumuzu tanıtmalıyız. Tarım ürünleri ve ona bağlı olan iş kolları, hayvanlar, ta rım endüstrisi, iş ihtiyaçlarımızı temi ne çalışan ham maddeleri yarı işlenmiş şekle getirecek endüstri yüksek vergi lerle hınaya edilmeli. Ticaret anlaşma larında ihraç edebileceğimiz maddeler üzerinde, bu maddelerle ilgili memleket lerden en uygun şartlar koparılmalı. Mahsullerinin değerini yükseltmeğe yöne len bu tedbirler yanında demiryolu ve yolların kurulması ve yapılması, istih sal maddelerine göre bölünecek çalış ma kollarında özel ve mahalli tarifeler kabulü, tarım kredi birliklerinin ve kooperatiflerin çoğaltılması, tarımda insan azlığını kapatacak teknik araçların sü rütle çoğaltılması, tarım endüstrisine bağlı dışardan gelecek maddelerin —ver gi yabancılar tarafından ödenecek mahi yette değilse— vergilerden istisna edil mesi, köylü ekonomisi üzerine indiril miş vergilerin gerçek sınırlarına indiril mesi gibi çarelerle istihsal masraflarını azaltmaya çalışmaktan fayda elde edeme yiz. Bundan 41 yıl önce nakil vasıtaları nın gelişmesinden dolayı Rusya, Ameri ka, Doğu Hindistan, Arjantin ve başka ları gibi yeni memleketlerden gelen ta rım mahsulleri karşısında köylümüz kendisine yardım edilmediği için reka bet gücünü kaybetti. Bu rekabetten di ğer tarım memleketleri de müteessir oldular. Fakat oralar da hemen tedbir ler alındı, köylü korundu. Ve bu suretle buhrandan kurtuldular. Bizim köylü, yalnız şu son zamanlarda azıcık kendisi ne gelmeye başlıyor. Onun bu çalışma

larını yukarıda saydığımız tedbirlerle biz de desteklersek, memleket gerçek bir yükselme devresine girecek. Gerçek ten savaşın önce Amerikanın buğday istihsalı ancak kendisine yetmeye baş lamıştır. Savaşta fiyatların fırlaması, Amerika buğdayının istihsalını çoğalttı. Rusya da kapitalist idare artık geriye dönmezse, işçinin çalışma saati iş ihli yaçlara denk gelecek surette düzenle necek fakat ihraçat olmayacak. Bu gö rüş noktasından memleketimiz Avrupa piyasasında önemli rol oynayacaktır.

Ete gelince, Fransanın artık zaten az olan ihraçatı duracağı gibi, Alman ya da domuzlarını artık dışarıya gönderemez. Kuzey Avrupa hükümetleri de bundan sonra bu neviden istihsalı ile ancak iş tüketimlerini kapatabilirlerse memnun kalacaklar. Bu savaş et yen mesini de artık genelleştirildi. Memle ketimiz bu alanda da pek önemli rol oy nayacak. Dış piyasalarda fiyatlar eskisi ile ölçülebilecek derecede yüksektir.

Zahmet ve meşakatlardan yılmıya rak çalışmaya sarılan bir halka, bu halkı yükseltecek her türlü tabii kaynaklara sahip bir memleketi olan bizler, vatan ımızın ekonomik geleceğinden endişeli olamayız.

Büyük endüstri, dünkü ve yarınki zenginliği düzenli ve büyük teşkilâtı ile haset ve imrenmeyi çeker. Bugünkü Al manya, Ondokuzuncu yüzyılın başlangıcın da ekonomik gelişmelerden yoksun fa kir bir tarım memleketiydi. Memleke tin bugün 70 milyon olan nüfusu o va kit ancak 25 milyondur. Bunun da dörtte üçü köylüydü. Nakil vasıtaları pek kötü ve azdı. Bütün bunlardan başka Viyana anlaşması Almanyayı, millî ekonomi bilgini List'in deyimii ile «bir vücudun muhtelif organlarını birinden diğerine kanın akımını yasaklamak için iplerle bağlamış», 38 parçaya ayırmıştı. Fakat bu Almanya gerçekçi idareciler saye sinden tarım ürünlerini pek iyi şartlar altında ihraç etti. Hem de büyük bölü münü endüstri alanındaki dünkü rakibi olan İngiltereye satıyordu. Yavaş yavaş tarım endüstrisi ve daha sonra da bu yük endüstri kuruldu.

Aslına bakılırsa Almanyanın o va kit içinde bulunduğu çevre ve şartlar dan biz uzaktayız. Yalnız bizim bu bu lduğumuz çevre ve şartlarda bu geliş meyi hızlandıracak daha başka faydalı durumlar var. Bunlardan azamî fayda lanmasını bilerek ekonomik gelişme ve bağımsızlığımızı elde etmekte çok müs küllere düşmeyiz. Ve zaten bundan baş ka da yol yoktur.

Her yerde köylü çalışır, terler ve çalışmasının değerlendirilmesini gökyüzü nün lütuf ve kereminden bekler. Bunun içindir ki dış, yüksek bir kuvvetin bir kanunun baskısına alışmıştır. Bu genel sebepten başka asker ve müslüman olan Türk köylüsü her şeyi yukardan bekl iyor. Beylik çeşmeden su içme yi belâ sayan köylüye, hükümet bu yolda rehber olmakta daha fazla gecikemez.

Üretim masraflarını azaltmak ve de ğerini çoğaltmakla güçlenecek, çoğalacak olan köylüye karşılık, görüşüştü zarara uğrayacak bir sınıf yok mu? Var. Bu nu da gelecek makalemde araştırma ğım.

koskocaman müberrûf bir vekâletname ve Kennedy imzası. Bu vekâletname An kara Barosu Avukatlarından Avukat Bay Yılmaz Öze verilmişti. Demek mürafaaya da bu arkadaş girecekti. Hani Amerika lılar tebellüğü etmiyorlardı. Her giden ev rakın fotokopisini aldıktan sonra tebel lüğ edemiyceklerini yazan Amerikalıla rın demek bütün oyalama-arı bunun için di. Mürafaa saati geldi. İlk söz Kennedy' nin (Adliye vekili Robert Kennedy olab iir) avukatındaydı. Konuşmasına şöyle başladı.

«Savunmama başlamadan önce sa yın müvekkilimin selâmını sunarım.» Sonra devam etti Amerika hür bir dev lettii. Yabancı bir mahkemede yargılan mazdı. Devletler Hukukuna aykırı olur du. Hürriyet prensiplerine aykırı olurdu. Lâtince olarak iki eşit kuvvetin biribir i üzerinde yargı yetkisi kullanılamayacağını ifade etti.

Söz sırası bana gelmişti. Ben selâm falan getirmemişim. Müvekkilim böy le bir şeyi akıllarına getirmemişlerdi. Fa kat Amerika Hükümeti, yahut Mr.

Kennedy'yi yahut da Adliye Nazırı Ro bert Kennedy'yi dâva etmemişim. Bu vekâletname usule aykırı tanzim edilmiş ti. Üzerinde hiç bir Türk makamının tas diki yoktu. Bu vekâletnameyi veren şah sın dâvada bir sıfatı yoktu. Dâvada mü dahil değildi. Temyiz müddetleri geçmişti. Bir eski hale getirme talebi de yoktu. Bütün bunlar bir tarafa muhatap Ameri kan Hükümeti dahî olsa Medeni Millet lerce kabul edilmiş olan hukukun umu mi prensipleri muvacehesinde durum ne arz ediyordu? Lozanda dahî tatbik edilen bir umumî hukuk kaidesi vardı. «Hiç kimse kendi işinin nâkini olamaz» prens ipli. Burada Amerika Türk mahkemesi nin yargı yetkisini kabul etmemekle ne yapıyordu. Bu kendi işinin hâkimi ol mak çabasımdan başka ne olabilirdi? Na sil ve neden bu temyiz yapılmıştı?

Bu son soruya Kennedy'nin avukatı cevaplandırdı. «Biz emsal olsun diye tem yiz ettik».

Temyiz Mahkemesinden henüz bir netice çıkmad. Bekliyorum.

Başkan Nâsır, kalkınma plânının halkçı karakterini ve dış politika görüşünü anlatıyor

GERİ KALMIŞLIK İLE

ARASINDAKİ ÇATIŞMA, DÜNYA

İÇİN TEHLİKEDİR

VIII. SOSYALİZMİN UYGULANMASI

Emeğin Değeri

Yaratıcı insan emeği, toplumun hedeflerine varması için tek araçtır. Çalışma bir şeref, bir hak, bir görevdir; yaşamın kendisidir. İlerlemenin tek anahtarı insan emeğidir. Çağımızın niteliği, insan emeğini ancak umutları gerçekleştirmede bir araç olarak kabul eder.

Başka toplumlar, geçmiş yüzyıllar boyunca, sömürgelerdeki zenginliklerin yağma edilmesi, milletlerin sömürülmesi ve bunların başkalarının çıkarına köleleştiler. Millî gelişmelerine gerekli yatırımları sağlayarak hamlelerini gerçekleştirebildiler. Yine başka toplumlarda, bu hamle, millî ve yabancı kapita list tekellerin hizmetinde, insanlık dışı usullerle işçi sınıfını köleleştirilmesi sayesinde gerçekleştirildi.

Bazı toplumlarda da bu hamle, yaşama hakkı olan nesiller üzerine yapılan son derece ağır baskılarla gerçekleştirildi. Bu baskılar bu nesilleri kendi emeklerinin meyvasını almaktan onları göremeyecekleri bir geleceğe kadar yoksun bıraktı. Ya da bu meyvalara eriştikleri zaman, tedris ve istidat hayaletinin verdiği bir yığınlıkla ezilmekteydiler. Çağımızın niteliği, artık bunu hoşgörmeğe elverişli değildir.

İnsanlık emperyalizmin kötülüklerinin bilincine ulaşmış ve emperyalizmi yoketmeğe andıçmıştır.

Emekçi sınıfı, istihsalin hedeflerini gerçekleştirmek için angarya yoluyla çalıştırılmaz. Bilimsel ilerleme, modası geçmiş yollara başvurulmaksızın gelişme hamlesine girişmeyi mümkün kılmıştır. Bundan başka, yünaylımın niteliği ve ilkölleri, bu çeşit modası geçmiş yollara başvurulmasını pratikten uzaklaştırmıştır.

Gelecek için tasarlanan tek yol, bilimsel plânlamaya dayanan teşkilatlı millî hamledir.

Faaliyet plânı

Plânlamaya dayanan millî faaliyet, istihsalin her safhadaki teşekküllerinde aşk olarak belirlenmelidir. Bunun gibi, bu faaliyet çerçevesinde her ferdin sorumluluğu bu fert tarafından açıkça bilinmelidir. Böylelikle her fert, millî faaliyet plânı içinde üzerine düşen rolü her an gerçekleştirebilmelidir.

Bu da, faaliyet plânının bütün alanlarda, iktisadî ve toplumsal hedeflerini değiştirmesini gerektirir. Bu faaliyet plânı, teferuatlı bir program kılıfına girmez ve bu program, istihsal kurumlarının emrine verilmelidir.

Buna göre, istihsalin nitelik ve nicelik bakımından tespit edilmesi, bunun için gerekli zamanın belirlenmesi lüzumludur. İstihsal kuvvetleri, bütün faaliyetin, önceden tasarlanan yatırımlar çerçevesinde yapılması gerektiğini hesaba katmalıdır.

İstihsal alanında, nitelik ve nicelik, gerekli zamanın ve gerekli masrafların hesabından ayrı olarak ele alınmaz. Aksi takdirde, istihsale gerekli herşeyi don-

ge, istihsal faaliyetini tehlikeye düşürerek şekilde bozulur.

Kamu hizmetleri için hazırlanan programlar konusunda da durum aynıdır.

Her yurttaşın, her alandaki faaliyetle ilgili plânda kendisine düşen sorumluluğu gün bilincine varması, aynı şekilde bu plânın başarıya ulaşması halinde edineceği hakları bilmesi, yalnız bu sorumluluğun bütün millete bölüştürülmesinin değil aynı zamanda plânın hedeflerine ulaşılmasını da mümkün kılar. Bir zamanlar masını da mümkün kılar. Bir zamanlar beylik ve karanlık laflara boğulan bu millî faaliyet, böylelikle herkesin anlayabileceği açık, gerçekçi bir konu olur ve yurttaşları, günlük mücadelesi içinde toplumun bütün olarak hareketine bağlar, yurttaşları tarihin akışının gittiği yola yönlendirir, aynı zamanda tarihin seyrini de değiştirir.

Millî faaliyetin felsefesi, yurt içinde her alanda çalışanlara olduğu kadar dışarıya da nispetilmelidir. Ancak böylelikle ki, yurttaşları, günlük mücadelesi içinde top-
2i hem de nazariyesiyle temas halinde olacaklardır.

Eşyanın bilincine açıkça varmak, girişilen denemenin başarısına en fazla yardım eden şeydir. Bunun gibi, tecrübe, düşüncenin arınmasına, olaylar üzerine etki edebilecek güç ve verimliliği edinmesine yol açar. Bu karşılıklı alış ve rişten de, millî faaliyet, en büyük başarı ihtimallerini kazanır.

Böyle olunca, bu konunun yazılarıyla işlenmesini teşvik etmek de kaçınılmaz bir zorunluluktur. Böylelikle, bu yazılar, bütün yurttaşları birbirine bağlayan, geleceğe kolaylıkla uzanabilen, düşünce ile aksiyon arasında önemli bir ilişki kuran bir etken olur.

Şu halde, millî faaliyeti yürütmekten sorumlu olanların, düşüncelerini yazıya belirtmelerini ve bunları yürütücü makamlara sunmalarını teşvik etmek gerekir. Bunun gibi, yürütücü makamların da, edindikleri bütün görevleri, yöneticiler ve bildirmelerini teşvik etmek de kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Bunlar, tesadüfe, gelişigüzel hareket bırakılmayacak, dikkatli bir örgüte bağlanması gereken hususlardır.

Bu örgüt, millî faaliyete, amursuz bir enerji sağlayacaktır. Bu enerji, düşünce-
nin sınır tanımaz alanına ulaşacaktır.

Demokrasi ve kendi kendini tenkid

Büyük değişiklikler çağı, niteliği doğayla uyumlu olarak büyük tehlikelerle doludur. Fakat bu tehlikelere karşı en büyük teminat, halkın arasından seçilmiş meydana gelen konseylerle hürriyetlerin kullanılmasındadır. Millî faaliyet, ancak her kademedeki demokrasi ile hedeflerine ulaşamaz.

Demokrasi, istihsalin bütün merkezlerinde sağlanmalıdır ki, emekçiler, çalışmayı mükemmelleştirebilsinler için teknik ve millî alanda, gerekli en büyük gayretini sarfedebilsinler. Şüphe yok ki, bütün bunlar, sorumlulukların derecelenmesinin hiyerarşi ilkesine tâbi tutulmalıdır.

Yine aynı şekilde, demokrasiyi sağ-

lamanın en emin yolu, halk konseylerinin istihsal merkezlerinde ve idari ya da mahallî bütün idare mekanizmasında otoritesini sağlamaktır. Böylelikle halkın, istihsalin hedeflerini sürekli olarak tespit etmek yetkisini elde etmesi sağlanacaktır. Halk, aynı zamanda, plânın uygulanmasını denetlemek görevini de üzerine almış olacaktır.

Tenkid ve kendi kendini tenkid, millî faaliyete sürekli olarak, tutumunu düzeltmek ve kendisini yüksek hedeflere uydurabilmek imkânını sağlar.

Gerçekçi görmek veya gerçekleri bilmezlikten gelmek amacıyla girişilen her çeşit teşebbüs, eninde sonunda, ilerlemeyi gerçekleştirmek için halkın giriştiği mücadeleyi ve sarfettiği gayretini israf etmiş olur.

Halkın önderleri, buna müsaade ettikleri takdirde, yalnız kendilerini komuta mevkiine getiren halka karşı görevini yapmış olmakla kalmaz, fakat aynı zamanda temsil ettikleri halk kütellerinden de kendi kendilerini sıyrılmış olurlar. Bu önderler, böylelikle, kütellerin meselelerini çözmekteki yetersizliklerini itiraf etmiş olurlar ve iktidarı terk etmek zorunda kalırlar. Aksi takdirde halk bunları görevlerinden uzaklaştırır, emanet ettiği mevkiin sorumluluğunu ellerinden alır.

Yapıcı tenkid hürriyeti ve samimi olarak kendi kendini tenkid, millî yapının selâmeti için kaçınılmaz olan teminatı meydana getirir. Fakat bunların lüzumu, ihtilâli hareket safhasında ortaya çıkan sürekli değişiklikler arasında daha da büyük önem kazanır.

Bu çeşit hürriyetin kullanılmasında, sadece millî faaliyetin korunmasında gerekli olmamakla kalmaz, fakat aynı zamanda bu faaliyetin temellerini genişletmek ve bu faaliyetin sorumluluğunu üzerine alanlara lüzumlu teminatı vermek için de kaçınılmaz bir zorunluluk teşkil eder.

Bu şekilde anlaşılan hürriyet, millî faaliyete katılmakta tereddüt edenlerin, bu faaliyete katılmalarını mümkün kılacaktır. Bu kimselerin hareketliliğine son vermek, bunları millî mücadelemizin hedeflerini gerçekleştirmeye gönüllü olarak kaidmalarını sağlamak için tek çare hürriyettir.

1961 Temmuzunda millî zenginliğin yeniden paylaşılması amacıyla girişilen büyük çaptaki ihtilâli hareketten sonra hürriyetin kullanılması, millî mücadelenin güvenliği için bir tehlike meydana getirmez. Aksine, bu hürriyetin kullanılması, millî mücadele için bir emniyet şubasıdır. Millî mücadele, halkın mücadelesinin meyvalarından yoksun kılmak amacıyla girişilecek her çeşit komplolar ve kuşatma teşebbüslerini ezecek güte halk kuvveti kurmuştur.

Öte yandan, hürriyetin kullanılması, ihtilâli hareketlere gerekli komutanlıkların yenileştirilmesini sağlar, bu komutanlıkları genişletir ve bunları daima ileriye doğru iter. Bu hürriyetlerin kullanılmasında, kişisel tahakküm eğilimlerine karşı koyabilecek olan ve kolektif ruhtan doğan bir önderlik yaratır. Bundan da anlaşılabileceği gibi, bu durum, millî faaliyete geniş teminat sağlar.

Komuta mevkiilerinin hürriyeti, kaynağını halkın hürriyetinden almaktadır. Bu komutanlıklar, zorlamayla, şiddetle hareket edemezler. Gerçek komutanlık, halkın isteklerini hissetmekte ve bunları dile getirmektedir, bu istekleri karşılama çarelerini bulmakta, bu istekleri gerçekleştirebilecek olan halk kuvvetlerini bir araya getirebilmektedir.

Yeni, anayasa, halk komutanlıklarını kendi temellerine dönmeğe sağlamaktadır.

Yeni anayasa, halk komutanlığının, kendi gücünün bu ilk kaynağı karşısındaki sorumluluğunu ortaya koyacaktır. Şunu daima akılda tutmalıyız ki, ihtilâli zihniyet, tamamiyle halk kaynaklarından beslenir, bu kaynakların ihtilâli karakteri ve bunların ilerlemeğe olan sürekli özlemleri, komuta mevkiinin ihtilâli zihniyete doğru yönelmesinin daimi itici kuvveti olacaktır.

Halktan kopmamak gerek

Halkın enerjisini harekete geçirmek, kütellerin ümitlerini suya düşürerek olmaz. Büyük değişiklik, niteliği bakımından, geniş bir özlemin desteğiyle, mücadelenin önceden hesaplanan hedeflerine doğru yürümekle olur. Yalnız, bu süreçte halkı ümededilen hedeflere varmak için karşılaşılabilecek güçlüklerden mutlaka haberdar kılınmalıdır. Eski toplumun yapısında meydana gelen ihtilâli değişiklik, kendi başına, kütellerin özlediği hayallerin gerçekleşmesini sağlayamaz. Bunu ancak, sürekli çabalar gerçekleştirebilir.

Bu dönem içinde, halk kütellerinin çekici vaatlerle aldatılmasına asla göz yumulmamalıdır. İhtilâli dürüstlük, halk kütellerinin ümitlerini gerçekleştirebilmek için, sorumluluklarını tamamiyle anlamasını gerektirir. Bunu daima hesaba katmalı, kütellerin belli başlı özlemlerini sürekli olarak değerlendirmeli ve bunları gerçekleştirecek komutanlıkların moralini denetlemelidir.

Zihni erginlik çağı, geçiştirilmesi ve gözülmesi gereken bir tehlikedir. Millî mücadeleye kendine göre yorumlar yükleyenler ya da millî mücadelenin hamlesini frenlemek için onu bir çerçeveye sokanlar, millî gerçekten doğan gücü yaratıcı bir şekilde düşünememeğe yetersizlikleri ve zavıflıkları öleüsünde toplumun gücünü küçümsemekten başka bir şey yapamaz olurlar.

Millî ilerleme, kabak tadı vermiş, tunturaklı sözlerin tekrarıyla gerçekleşemez.

Bir milletin yaratıcı enerjisinin serbestçe harekete geçmesi, o milletin tarihine, özelliğine, yaşadığı dünyayı etkili yen gelişmelere sıkı sıkıya bağlıdır.

Gelişmesine boşlukta başlayabilen hiç bir millet yoktur, zaten böyle bir başlangıç boşu gider.

Bu dönemde, zihni olgunluktan yoksun bulunmanın tehlikesi, tecrübeyi engelleyen manevi bir tedhis çeşidi yaratır.

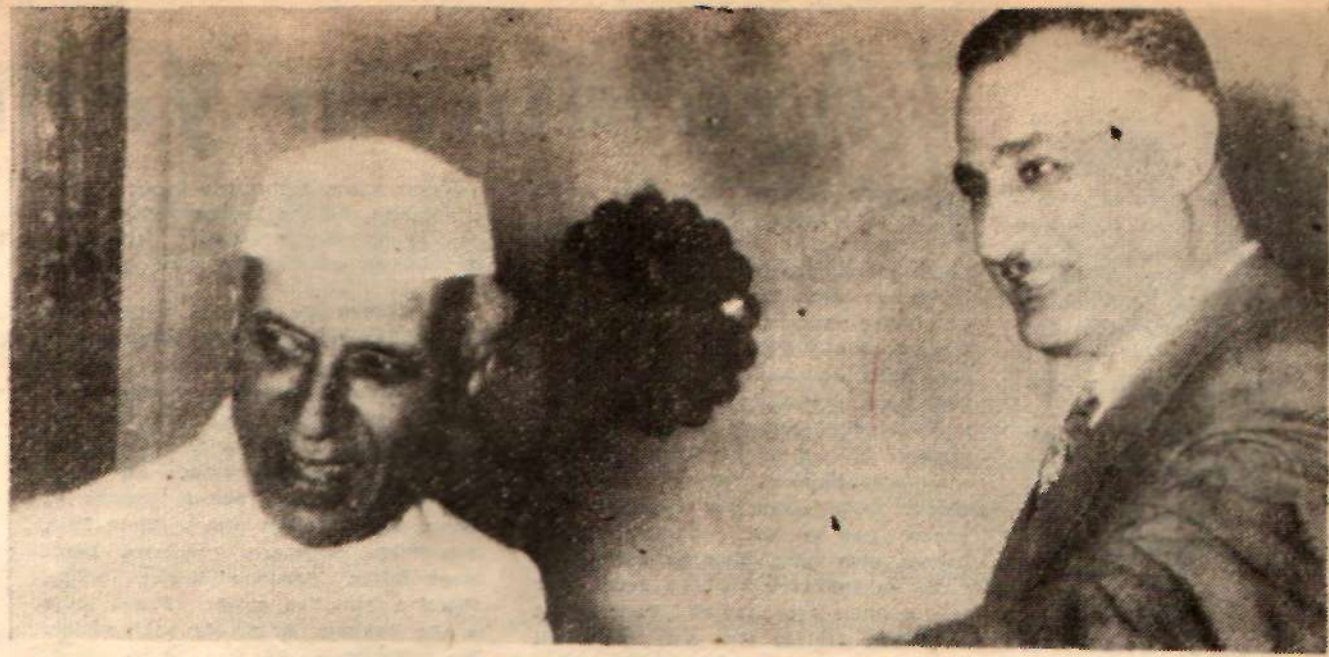
Millî gelişmeyi sarsacak kuvvetleri felce uğratabilecek olan yeni komutanlıklar, beklenen başarıyı sağlamadaki görevlerini yerine getirebilmesi için korunması

DÜNYA

Milletlerin hayat seviyeleri bir eşitsizliğin hüküm sürdüğü lamaz. Gelişmiş ülkelerle zenginleşmiş ülkeleri birbirinden ayırmanın kenarında, barış, dengeri kalmışlık ile gelişmiş çinilmaz çatışma, dünya barışının ikinci tehlikesidir. Birinci tehlike yacak bir nükleer savaş ihtimali

GELİŞME BARIŞI

Başkan Nâsır, Hindistan Başbakanı Nehru ile

gerekten olağanüstü bir güçtür. Uygurluğun yapıncısı olan bu ülkede her alandaki uzman ve teknisyenlerin bolluğu, dikkatle korunması, geliştirilmesi gereken büyük bir değerdir. Fakat bu komutanlıkların, bazan kendi kendileri ne karşı da korunması gerekir.

Bu komutanlıklar, milli gelişmenin büyük meselelerinin, bürokratik ve idari çapraşıklıklar içinde çözülebileceği sanı ama kapılmak hatasını işleyebilirler. Bu çeşit çapraşıklıklar ise, milli faaliyeti kolaylaştırmak şöyle dursun, buna yeni yeni yükler ilâve eder.

Bu komutanlıklar, bu hataları işlemede başıboş bırakıldıkları takdirde, ihtilâli faaliyetin sürekliliğini önleyen, bu faaliyetin meyvalarının buna ihtiyacı olan halk kütelerine erismesine engel olan tecri edici bir tabakaya dönerler. İdare işleri mekanizması, ellerindeki büyük gücün bir vasıta değil de bir amaç olduğunu düşündükleri takdirde, tamir edilmez bir hata işlerler. Gerçekten bu mekanizma, kamu hizmetini teşkilatlandırmak aracından ve bu kamu hizmetinin kütelere kolayca ulaşmasının teminatı olmaktan başka bir şey değildir.

Yöneticilerin sorumluluğu

Aynı şekilde, iktidar tartışması da, milli gelişme için çabalyan komutanlıkları felce uğratar; zira bunlardan her biri öbürünün çabasına engel olur, faaliyeti engeller ve bu faaliyetin meyvalarının heba olmasına yol açar. Aynı şekilde, küçük bir yöneticiler topluluğunun ellerinde büyük bir iktidarın toplanması, bu iktidarın halk karşısında hiçbir vakit sorumluluğundan ellerine geçmesiyle sonuçlanır. Herkese yalnız bir görev verilmesini gerektiren ihtilâli kanunun gereğesi de bu düşünceye dayanmaktadır. Bu tedbir yalnız adil olmakla kalmamakta, fakat aynı zamanda herkese tecri belerine ve yeteneklerine göre iş sağlanmasını teşebbüsünü meydana getirmektedir.

Yeni komutanlıkların, toplumsal rollerinin bilincine erismeleri gerekir. Bu dönemde karşılaşılabilecekleri en büyük tehlike, bunların kendilerini eskilerin yerini alan ve onların imtiyazlarına sahip çıkan yeni bir sınıf saymalarıdır.

Öte yandan, gelişme faaliyetleri çerçevesi içinde yer alan büyük tasarıları yürüten komutanlıklar da, harecamalardaki kötüye kullanılmaların, kişisel çıkar amaçlı gütmeye bile, yine de bir çeşit suç olduğunu anlamalıdır. Çünkü bu da, gelişme mücadelesine gerekli bir unsur olan halk servetinin yşanılması demektir.

Harecamalardaki israf, aynı zamanda, istihsal masraflarının mübalâga edilme

sinden de doğar. Bu türlü hareket de, yeni tasarıların incelenmesindeki sorunsuzluğu ve tasarıların yürütülmesindeki ihmal ortaya koyar.

Bütün bunlar, büyük değişiklikler dönemindeki özellikler ve tehlikelerdir. Bunları önlemek, etkilerini hafifletmek, ancak hürriyetle mümkündür. İhtilâli faaliyet, bilimsel bir faaliyet olmalıdır. İhtilâli sadece geçmişin kalıntılarını yıkmak değildir; ihtilâli, geleceği yaratmak faaliyetidir.

İhtilâli bilimden ayrıldığı takdirde, gerçekte hiç bir değişiklik getirmediği halde milletin uzun zamandanberi birikmiş isteklerinin açığa vurulmasını sağlayan asabi pallasından başka bir şey olamaz.

Bilim, ihtilâli iradenin gerçek silahıdır. Üniversitelerin ve her kademedeki bilim merkezlerinin oynayacağı büyük rol de bundan ileri gelir.

İhtilâli halk yürütür, bilim de ihtilâli zaferi gerçekleştiren silâhtır. Millî faaliyet içindeki tecribeyi ve hatayı, kölü sonuçlara yol açmayan bir ilerleme yapan tek şey sadece bilimdir. Bilim olmasa, tecribe ve hatâ, bir kere başarı kazanabilen fakat eninde sonunda başarsızlığa uğrayan bir çeşit spekülasyon olur.

Geleceğin düzenlenmesi konusunda, üniversitelerin ve bilim merkezlerinin rolü, çeşitli halk makamlarından önemsiz değildir.

Halk makamları, bilimsiz de, kütelerin heyecanını ayakta tutabilirler, fakat bu kütelerin isteklerinin gerçekleşirebilmesi ancak bilim sayesinde olur. Bundan dolayıdır ki, üniversiteler birer fildişi kule değildiler. Üniversiteler, aksine, halk için hayatın yollarını araştırma öncüleridir.

Toplumun hizmetinde bilim

Az gelişmişliğimizi kapatmanın tek yolu, bilimin çeşitli dallarına sahip olma yeteneğimize, Millî mücadele, bilimin ilerleyişine dayanıyorsa, gelişmek için en büyük imkânı sağlayabilir.

Kalkınması zorla gerçekleştirilmiş olan milletler, artık bilim sayesinde ilerliye bilirler; bilim sayesinde, kendilerinden daha önce ilerlemiş olan ülkelerden daha ileride bir hareket noktası edinebilirler ve bu hareket noktasından yola çıkarak, bu ileri ülkelere erismelerini hattâ bunları geçmelerini sağlayan daha büyük bir hamle gücüne sahip olurlar.

Milletimizin bugün karşılaştığı büyük iktisadi ve toplumsal meseleler, pratik çözüm yolları gerektirmektedir. Bununla birlikte, bu önemde bilimsel araştırma merkezlerinden istenilen şey, bilimsel toplumun hizmetine verecek şekilde kendilerini geliştirmektir. Çünkü, bu dönemde, bilim için bilim, millî yeteneğimizin kaldıramıyacağı bir sorumluluktur.

Bundan dolayıdır ki, toplum için bilim, bu dönemdeki kültürel ihtilâli sembolü olmalıdır. Millî mücadele amaçlarına eriştiği vakit, gelişmemizin daha ileri bir merhalesinde, bütün dünya ile birlikte bilim için bilim ilkesine olumlu bir şekilde katılabiliriz.

Toplum için bilim, bilgileri sadece eklemek meseleleriyle uğraşmaya zorlayan bir engel değildir. Çünkü böyle bir şey,

bizim özlemimizi çektiğimiz besim kavramını ancak dar olarak yorumlamak demektir. Daha şimdiden atom çağına ulaşmak için sarfettiğimiz gayretleri bir an bile yavaşlatamayız. Eskiden buhar çağından, elektrik çağından da geride kalmışlık. Bu gecikme, emperyalist ve gerici baskının zoruyla bize kabul ettirilmeye birlikte, bize çok pahalıya mal oldu, hâlâ da olmaktadır.

Fakat şimdi, atom çağının ışığında, artık geride kalamayız.

Bizim hedefimiz savaş için atom enerjisi değildir. Refah hizmetindeki atom enerjisi, millî gelişme savaşında mucizeler yaratmağa muktedirdir.

Bununla birlikte şunu da unutmamalıyız: Milletlerin dinlerinden ya da uygarlıklarından doğan ülkülerinden sağladıkları ruhi enerjiler de mucizeler yaratmağa muktedirdir.

Milletlerin ruhi enerjileri, bunların özelemlerine en güçlü hamleleri sağlar ve bu milletleri sabır ve cesaretle silâhlandırır ki, bu da onlara, bütün ihtimalleri karşılamak, bütün engelleri aşmak gücünü verir.

İlerlemenin maddi temellerini yeni den düzenlemek ne kadar gerekliyse, manevi ve ruhi gücün de, bu ilerlemeye en asil ülküleri ve en güzel hedefleri sağladığı da o kadar açıktır.

IX. DIŞ SİYASET

Dış siyasetin temelleri

Mısır'ın dış siyaseti, millî alanda gerçekleştirilen faaliyeti tamamiyle yansıtır. Millî faaliyetin tam bir aksi olmayan bir dış siyaset, uzlaşmaya, hilekârlığa, lâf ebeğine dayanan bir siyaset olmaktan kurtulamaz. Yalancı ve gerici hükümetlerin oynadıkları komedi budur. Bu hükümetler de kendi yapılarını yansıtan bir dış siyaset benimsemişlerdir ama, bu dış siyaset hiç bir vakit millî gerçeği yansıtmaz.

İleri görüşlü milletler, bu hükümetlerin maskelerini sıyrır ve kurbanı oldukları kurnazlığın bedelini bu hükümetlere ödetir.

Mısır'ın dış siyaseti, Mısır'ın millî faaliyetini gerçeğe uygun yolda yansıtır. Bu dış siyaset, her çeşit baskıya karşı koyan ve bunların hakkından gelen yiğit bir halkın kendi mücadelesi sırasında çizmiş olduğu derin ve doğru bir yol üzerindedir. Mısır'ın dış siyasetinin bu üç hareket hattı, Mısır'ın bütün millî ilkelere ifade eder. Bu hareket hattı şunlardır:

— Emperyalizme ve yabancı boyun duruşuna karşı, bütün kuvvetleri seferber ederek ve her çareye başvurarak mücadele etmek, emperyalizmin maskesini düşürmek ve emperyalizmi her yerde ezme.

— Barış için çalışmak. Çünkü barış iklimi ve barışın sağladığı imkânlar, millî gelişmeye uygun havayı yaratacak tek çaredir.

— Milletlerin refahı için milletler arası bir işbirliği sağlamak. Çünkü çeşitli milletlerin ortak refahı, bundan böyle ayrılık açısı altında sağlanamaz. Aksine, bu refahı sağlamak için, ortaklaşa bir işbirliği kaçınılmaz bir zarurattır.

Sömürgecilikle savaş

Mısır halkı, sömürgecilğe karşı mücadelesinde, milletler mükadele tarihinde bugüne kadar destanı özelliğini muhafaza eden canlı bir örnek vermiştir.

Halkımız, Osmanlı sömürgeciliğinin maskesini düşürmüş ve yenmiştir; hem de bu sömürgecilik islam halifeliği peçesi altında gizlendiği halde.

Halkımız daha sonra, Fransız istilâna karşı direnmiş, böylelikle Avrupayı dize getiren maceracı Fransayı kaçmak için gece yarısı Akdenize açılmaya mecbur etmiştir.

Halkımız daha sonra, dünya emperyalizminin ve milletlerarası tekellerin komplolarına karşı koymuştur. Bunlar, amaçlarına erişebilmek için Mehmet Ali sülâlesinden yararlanmışlardır.

Bunun ardından, halk ihtilâllerimiz birbirini izlemiş, böylelikle uzun fedakârlık yıllarından sonra, topraklarımızda kök almak isteyen sömürgecilerin bazarlarını yıkmıştır. Halkımız, üç imparatorluğa, Osmanlı, Fransız ve İngiliz imparatorluklarına kafa tutmuştur. Halkımız bunların istilâsına karşı koymuş ve bunları yenmiştir.

Halkımız, bütün bu yüzyıllar boyunca sömürgecilğe karşı zaferlerinin bedelini çok pahalıya ödemiştir. Fakat halkımız, eninde sonunda, bu savaktan galip çıkmıştır ki, bu da, tarihin gözünde bütün fedakârlıklarının hakkı çıkarılmış ve lâyık olduğu saygıyı kazanmıştır.

23 Temmuz ihtilâlinin kazandığı büyük zaferden sonra ve ihtilâli gelişme yolunda, muzaffer halk küteleri, yabancılara krallık rejiminin kalıntılarını temizledi. Şerebeyliğin kalelerini yıktı ve gericiliğin köklerini kazıdı. Zaten topraklarımızdaki sömürgeciliğin dayanakları da bunlardı. Halkımız, bu dayanakları yıkmakla, sömürgeciliğin külsal topraklarımız üzerindeki köprü başlarını yıktı. Bundan sonra artık yalnızca, sömürgeci birliklerin, bayraklarını dörp, burunlarını kırarak demir alıp gitmesinden başka bir şey kalmamıştır.

Halkımız, yüzyıllarca süren sömürgecilik çağından sonra, millî mücadeleimizin kesin zafer yılı olan 1956 yılında, mütecaviz birliklerin iki koldan çekilmesini sağlayarak muzaffer oldu.

1956 Haziranında uygulanan bir tasarıya göre topraklarımızdan çekilip giden emperyalizm, aynı yılın Ekim ayında geri gelmekte gecikmemiştir. Emperyalizm, kendisini halkımıza bedelini yenecek, onu aşağılayacak ve kendisine boyun eğdirecek güce sahip yordu.

Bağımsızlığını korumağa kararlı olan halkımız, sömürgecilerin kendisini belirli nüfus bölgelerine sürüklemek için denediği bütün oyunları reddetti. Bundan dolayıdır ki, halkımız, başarısızlığa uğrayan Bağdat paktına karşı şiddetle direndi.

Halkımız, iki büyük devlet tarafından girilen üçü askeri tecavüze kafa tutmakta tereddüt etmedi. Bu iki büyük devlet, tecavüzlerinin hareket noktası olarak İsraili seçmişlerdi; yani

BARIŞI

Yerleri arasında korkunç sürdüğü dünyada barış o...
erle zorla geride bırakıl...
n ayıran korkunç uçuru...
dengesini bulamaz. Ge...
işme arasındaki ka...
a barışını tehdit eden i...
tehlike ise âniden patlı...
ş ihtimalidir.

Arap milletini yıldırarak ve topraklarını parçalamak için komplolar yoluyla kurulan emperyalist üssünü seçmişlerdir.

Emperyalizm, Süveyş savaşı sırasında maskesini sıyrarak gerçek yüzünü, üslerini ve ajanlarını açığa vurdu.

Emperyalizmin Mısır halkına karşı giriştiği silâhlı tecavüz, Mısır halkının bağımsızlığına ve gelişmesine gerçekleştirmekte emperyalizmin uzun yıllar boyunca sömürdüğü kaynaklar dan birine dayanmak istemesiydi. Emperyalizm bu kaynağın bütün gelirlerini tekeline toplama ve bütün zenginliklerini ele geçirmişti.

Mısır halkı, Süveyş Kanalı'nı ele geçirmekle, sömürgecilğe ve tekelcilerle öldürücü bir darbe indirdi. Aynı şekilde, güçlü istilâ kuvvetlerine karşı silâhlı direnişe girerek ve bunun sonuçlarını göz önüne alarak Mısır halkı bu yoldaki azmini ispat etti.

Mısır halkı, dikkate değer azmi ve istilâya karşı şiddetli mücadelesiyle, bugüne kadar milletlerarası siyaset tarihinde rastlanmayan bir olay olarak, dünya kamu oyununun bilincinde derin izler bıraktı. Bu savaşın aldığı hayret verici yön, kurtuluş hareketleri için kesin bir dönüm noktası oldu.

Emperyalistlerin Süveyş savaşı sırasında uğradıkları ağır yenilgi, bunların giriştiği silâhlı macera çağına son vermiştir. Halkımızın bu mücadelede sayesindedir ki, bu çirkin çağ, bütün dünya milletleri için sonsuzdur.

Tarafsızlık siyaseti

Halkımızın, milletleri birer peyk haline getirmek ve onları istekleri haricinde maceralara sürüklemek amacıyla güden askerî paklılara karşı mücadele azmi, her tarafa bir imdat işareti olarak verilmiş bir çağrı idi.

Halkımız, barışın hüküm sürmesi için hiç bir gayretten kaçınmamıştır. Yine bu gayretlerdir ki, halkımızı, şimdi barış yolunu aydınlatan bir ışık kaynağı olan milletlerarası tutuma götürmüştür.

Nükleer denemelerin durdurulması için sarfedilen büyük gayretlere katılan ve silâhsızlanma hareketinde olumlu bir rol oynayan halkımız, bütün bunları barışa olan kesin inancından yapmıştır, çünkü halkımızın hayata da kesin inancı vardır. Halkımız, hayatın değerini iyice bilmektedir, çünkü hayatı kendi toprakları üzerinde yeniden düzenlemeğe çalışmaktadır. Halkımızın barış uğrunda doğruya kendisinin barışa olan büyük istiyakından doğmaktadır. Çünkü barış, gelişme yolundaki kutsal savaşa devam etmesini sağlayacak en büyük teminatır. Halkımızın hiç bir blo-

Aydınların yalnızlığı

Tarih boyunca, yüzyıllar boyunca aydın kişilerin, bilgilerin, sanatçıların, toplum içinde kendilerini yalnız, yapayalnız hissettikleri, çözümlenemeyen bir gerçeklik vardı. Birkaç aydının, ya da bir aydınlar topluluğunun birbirlerini anlamaları, birbirlerini desteklemeleri, toplumsal yalnızlıklarını gideremez. Aydınların fikirleri, düşünceleri, ortaya attıkları toplum yararına ilkeleri, toplum tarafından anlaşılmaz benimseninceye dek, iş istenir geçer. Gerçek ilerici aydın, tek başına toplum içinde yaşar ve ölür. Öldükten sonra, baştaç olur çoğu. Yaşadığı sürece, düşüncesi ve fikirlerini topluma kabul ettirmiş aydınlar yok mudur? Vardır elbet. Büyük Atatürk gibi. Ama kabul ettirinceye dek, gerçek aydınlarla toplumun arasına hep, kurulu düzeni bozmak isteyenler, kurulu düzenden memnun olan, köçkboy yöneticiler girer. Sanatta olsun, bilimde olsun, politikada olsun beğeni, ancak kurulu düzeni elde tutmak isteyen köçkboy yöneticileri yenmekle sağlanır. Kurulu düzenin başı derdi, ilerici aydınları toplumdaki uzak tutmak derdindedir. Kurulu düzenler, kurdukları düzeni bekleyinceye dek ayakta kalabilirler. Yeni bir düzeni de hep yeni tutabilmek, eskitmek, düzenlerin yöneticilerinin elinde değildir. Toplumun her bakımından gelişmesine, kaynaşmasına, tarih boyunca yürütmesine bağlıdır. Orta çağların karanlık yüzyılları, kurulu düzenlerin, yöneticilerin, din konunu oynarak kazandıkları bir beğenidir bir bakıma. Bugünkü Avrupa Hıristiyan uygarlığı, Rönesansın din, bilim çağına son bir sonucudur. Gelişmeyi çağın toplumu içinde yapayalnız bırakan, toplumdaki süren Papa, bugün «Dünya dönüyor» demeye elbette utanır.

Eskileri, yabancılara bırakalım, memleketimizin yakın geçmişine bir bakalım: Bizim toplumumuzun, Birinci Dünya Savaşı öncesi toplumu içinde kendisini yalnız hissederek büyük aydınlarından biri, şair Tevfik Fikret'tir. Büyük umutlarla, sevinçlerle karşıladığı «Meqrutiye» in hemen ardından gelen yıllarda, yalnızlığı ydreğine o kadar baskı yapar ki,

topluma küser, toplumdaki kaçır; Aşyan'ına çekilir. Ashında kaçtığı toplum değil, toplumu yönettiğini sanan İttihatçılardır. Bu bir yöneticilerle aydın çatışmasıdır.

Günlerden bir gün, — rivayet ederler — Enver Paşa, Tevfik Fikret'in gününü almak, ona hesap vermek gereğini duyar. Kalkar, Aşyan'a çalrı siyarete gelir. Bir saat, durmadan konuşur: «Şu işleri yaptık Beyefendi, günleri, günleri de yapacağız.» gibisine dil döker. Fikret, böyle bir ezici suama içindedir ki, aşyanı bir yol olsun açmas. Enver Paşa, konuşmaya başlamaya, esilmeye, bütünü meye başlar. Sonunda kaunter içinde, Fikret'in yanından ayrılır. Fikret, daha o gün haklıdır. Bugün de haklı olduğu bir gerçektir.

Demek istemem ki, aydınların yalnızlığı, umutsuzluğu, topluma inancısızlıklarından gelir. Bilirler aydınlar toplumun günün içinde dediklerine geleceği ni. Ökeleri, yalnızlıklarını, yöneticilere karşıdır. Bütün yalnızlığına, umutsuzluğuna rağmen, bakınız Fikret'in şifirleri ne, en karamsar şifirlerinde bile, bir umut ışığı vardır: «Ferda senin, senin bu teceddüt, bu inkılâp» der.

Kurtuluş Savaşımızın ilk yıllarında, düzenli ordumuz kurulana dek, fikrimizin en yalnız büyük aydını, Mustafa Kemal Paşa'dır. O'nu da kurulu, fakat çok tüğ kabul edilmeyen düzenin yöneticileri toplumdaki sürmek, uzaklaştırmak istemişlerdir. Yapayalnız bırakmışlardır. Ölüme mahkûm etmişlerdir. Ama bütün bu yalnızlığı içinde savaşmasını bilen, mahkûm edilen fikir ve düşüncelerinin haklılığından bir yurt kuran, kurtaran egeş aydınlardandır Mustafa Kemal. O'nun savaşın ilk yıllarındaki yalnızlığı ni tarih kitaplarında bulmak güçtür. O zamanlar yakınında bulunanların anlamından daha iyi öğreniyoruz yalnızlığını ve bu yalnızlığını ruhsal güç ile nasıl yendiğini. Bu sözlerine, sayın Halide Edip Adıvar'ın anılarını, Kurtuluş Savaşını anlatan kitabı — Türk'ün Ateşle İmtihanı — tanıklık eder.

En az 1789 dan bugüne dek, toplumların gelişmesi, İleri gidebilmesi, ar-

tık bilimsel bir metod ve gelişen bilimsel ilkelerin ışığı altında olabilir. İktisat biliminin, sosyolojinin ilkeleri, tarih biliminin gerçekleri ile kaynaşmaya başlamış, gelişmiştir. Toplumların yaşantıları, yürütme bilimi ışık tutabilecek bir düzeye ulaşmıştır. Aydınların, İlerici bilgin ve politikacıların çabası, yeni bilimlerin ilkelerine, kendi toplumlarının olanak ve koşullarını gözünde tutarak, uymak çabasıdır. Yine bugünün Türkiye'sinde ilerici aydınlar topluluğu, kurulu, fakat eskidiği kabul edilmeyen düzene karşıdır. Kurulu, fakat memleketi bir çöküşten kurtarmayacak eskimiş düzenin temsilcileri, direniyorlar. İle de Türkiye'yi ortaçağ düzeni ile yürütmeyeceklerini sanıyorlar. İlerici aydınları toplumdaki ayırmak (tecrit etmek), yalnızlığa atmak istiyorlar. İstiyorlar ki, aydınlar kurulu, döğülün, sürülün, yapayalnız kalın. Tevfik Fikret gibi (Aşyan'a) çekilsinler. (Hangi Aşyan'a (I)) Fikret'i çok çok iyi anlıyoruz, anlıyoruz ama, önümüzde kökoca bir Mustafa Kemal Paşa, Yüce Atatürk var! O'nun yalnızlığı içindeki savaşını biliyoruz. O'nun köhne mi, kurulu düzenlerle savaşını biliyoruz. O'nun gericilerle savaşını biliyoruz. Üstelik bugün artık aydınların da yalnız olmadığını çok iyi biliyoruz. Bundan böyle, aydınlarla içtihat, emekçinin, giderek köylünün arasına, kurulu düzenler a) Anayasayı sokamazlar, b) gericiyi sokamazlar, c) Anayasaya aykırı yasaları bile sokamazlar. Onları, bilim yenecekler. Bilimin günümüzün ve memleket gerçeklerinin koşullarına uyan ilkeleri yenecekler. Onları, bilimden, memleket gerçeklerinden ve de toplumdaki toplumun içinden, emekçiden, köylüden, kısaca halktan yana olan ilerici aydınlar yenecekler.

Dünya tarihinde, ilerici aydınların aydın olduğu görülmemiştir. Aydınlar — ama gerçek aydınlar — geçici bir süre için, toplumdaki zorla uzaklaştırılabilirler, öldürülebilirler, yapayalnız bırakılabilirler. Ama toplumun akışı, gelişmesi, kaynaşması, yürütmesi, her zaman; her çağda aydınlardan yanadır. Kurulu düzenler, yöneticiler biraz tarih bilseler..

Samim Kocagöz

ka katılmamak ve olumlu tarafsızlık ilkelerine sarılmamasının sebebi de barış uğrunda mücadelelerinden doğmaktadır.

Bugün bu parolanın bir çok kitalar

da yankısını bulmuş olması, halkımızın samimiyetine, barışa hizmet arzusuna göz terilen en büyük saygıdır.

Halkımız, refahın bölünmezliğine ve refah için milletlerarası işbirliğinin

dünya barışının en önemli teminatı olan birisi olduğuna inanmaktadır.

Milletlerin hayat seviyeleri arasında korkunç eğilsizliğin hüküm sürdüğü bir dünyada barış olamaz. Gelişmiş ülkeler ile zorla geride bırakılmış ülkeleri birbirinden ayıran korkunç uçurum kenarında barış dengesini bulamaz. Geri kalmışlık ile gelişme arasındaki kaçınılmaz çatışma, dünya barışını tehdit eden ikinci tehlikedir. Birinci tehlike ise, önünden patlayacak bir nükleer savaş ihtimalidir.

Halkımız, savaşmakta olan Afrika kıtasının kuzeydoğu ucunda yaşamaktadır, bundan dolayı Afrika'nın siyasi, toplumsal ve gelişmesi ortasında tek başına kalamaz.

Halkımız, halen yüzyılımızın en büyük özelliği olan milli kurtuluş savaşının en büyüklerinin yapıldığı iki kıtaya mensuptur.

Halkımız, dinlerin mesajına bağlıdır ve bütün tarafsız mesajların beşiği olan bu bölgede yaşamaktadır.

Halkımız, dünya milletlerinin Birleşmiş Milletler yasasında kanlarıyla çizdikleri asil insanlık ilkeleri için yaşamakta ve mücadele etmektedir. Bu yasanın bir çok bölgeleri halkımızın ve başka milletlerin kanları sayesinde yazılmıştır.

Halkımız toprakları üzerinde hürriyet ve gerçeğe, yeterlik ve adalete, kardeşlik ve barışa dayanan yeni bir hayat kurmağa kararlıdır.

Halkımızın Tanrı'ya olan inancı, kendi kendine olan inancı, ona kendi iradesini hayata kabul ettirmek ve hayatı kendi isteğine göre düzenlemek yolundaki gayretlerinde gerekli güç sağlamaktadır.

İşte buna hakkımız yok

Millet Meclisinde bir sözlü soruyu cevaplandırarak Maliye Bakanı Sayın Ferit Melen, halen Devletin elinde olan üç matbaa tesisinden ikisinin satılacağını, hattâ bu satışların pey derpey başladığını açıkladı. Melenin satış için gösterdiği gerekçe ilgi çekici: Devlet bu matbaaları iyi işletemiyor ve zarar ediyormuş..

Halen Devletin elinde bulunan ve aşağı yukarı Türkiye'nin en iyi gazete matbaalarından olan üç matbaadan biri, CHP. nin mallarına el konduğu zaman hazineye intikal eden Ulus matbaasıdır ve 27 Mayıs'tan bu yana da Milli Eğitim Bakanlığı adıyla faaliyettedir. Burada, Ulus gazetesi ile Hürriyet gazetesinin Ankara edisyonu bulunmaktadır. İktidara yakın bazı dergiler, bu arada Akis ucuz fiyatla burada basılmaktadır. Diğer iki matbaa ise, 27 Mayıs'tan sonra DP. malları arasında hazineye intikal eden Güneş Matbaacılık A.O.'nun Ankara ve İstanbul'daki iki tesisidir. DP. devrinde, milyonlarca lira döviz ödenerek Ankara'da Zafer, İstanbul'da Havadis gazetelerini çıkartmak için getirilmiş olan bu komple tesislerin ikisinin değeri bugün aşağı yukarı 20 milyon liradır. Bir mütevelli heyet vasıtasıyla idare edilmekte olan bu iki tesiste de halen, yedi-sekiz

gazete ve dergi piyasası rayici üzerinden basılmaktadır.

Melenin açıkladığına göre bu üç matbaadan ikisi, yani DP'den hazineye intikal edenler satılacaktır. Bunlar satılacak, iki zenginlik imhalarına verilecek ve Devlet de böylece bir yükten kurtulacaktır. CHP. den bir kanunla hazineye intikal etmiş olan Ulus matbaasının durumu ise Anayasa Mahkemesinin kararı ile belli olacaktır. CHP. malları meyanında da Ulus matbaasının da hazineye intikal edilmesini antidemokratik bulduğu için Anayasa Mahkemesine başvurmuş veya vurmak üzeredir. Matbaanın CHP'ye verilmesi yolunda karar alınrsa, Devletin elinde böylece gazete basacak çapta hiç bir matbaa kalmamış olacaktır. Yok eğer, karar aleyhte çıkarsa, Melen bu matbaayı da Devlet adına satışa çıkaracaktır. Satışa çıkaracaktır, zira hazine bu matbaaları iyi işletemediği için zarar etmektedir.

Sayın Maliye Bakanının sözlerinden, Türkiye'de basın hayatını iyi bilmediği anlaşılıyor. Bugün artık Türkiye'ye yeni bir rotatif, hele komple bir matbaa ithal etmek hemen hemen imkânsızdır. Döviz durumu çok müsait olsa bile, hemen bir rotatif imzalarlarsanız, bunun iki yıldan önce yurda gelmesi imkânsızdır.

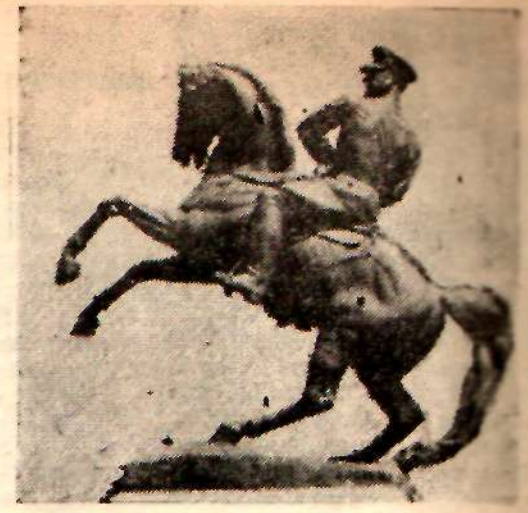
Bugün artık tesisleri olan bir gazete çıkarmak, Türkiye gibi bir memleketin mütevazı şartları altında dahi beş milyon lira sermayeye ihtiyaç göstermektedir. Bunu ise Türkiye'de kaç kişinin verebileceği malumdur. Hâl böyle iken, Devletin elindeki iki-üç komple matbaayı satmaya kalkışmak, zaten bin bir baskı altındaki Türk fikir hayatını iyice boğmak demektir. Beş milyon lira parası ve beklemeye vakti olmayan, ama fikri olan ve meselâ yarım milyon lirayı bir araya getirebilen bir insanın veya insanların topluluğunun gazete çıkarmak, fikrini söylemek imkânlarını açık tutmak ise Devletin vazifelerinden biridir. O hâlde yapılacak, şey tesadüfen de olsa Devletin eline geçmiş bulunan komple üç matbaayı satmak değil, onları fikri olan ama parası bol olmayan insanlara açık tutmak, bu matbaaların işletmesini de bu işletmecilerden iyi anlayın ve hatır gönül, iktidara yakınlık gibi ölçülere itibar etmeyen ellere tevdi etmek tir.

Anayasasında sosyal bir devlet olduğu kaydı bulunan Türkiye'de, pek çok şey olduğu gibi fikir hayatını da kapitalizme teslim etmeğe hakkımız yoktur Sayın Melen.

İlhami Soysal

At Sirtındaki Adam

Ordunun politikadaki rolü

Günümüzün politikasında ordu

1962 yılı bir askerî ayaklanma lar dizisiyle başladı. Lübnan, Portekiz, Türkiye ve Venezuela'dakiler başarı kazanamadı. Ama Mart ayı ardarda üç başarılı harekete şahit oldu. Burma'da General Ne Win hükümeti devirdi ve askerî bir idare kurdu. Arjantin'de silâhlı kuvvetler Başkan Frondizi'yi atıp yerine geçici bir başkan getirdiler. Suriye'de asker hizipleri önce sivil rejimi süpürdüler, sonra aralarında kavga ettikleri için geri getirdiler. (Bu kitabın basılmasından beri de orduların siyasî hareketleri Latin Amerika'da, Cezayir'de ve Yemen'de devam etti.)

1961 de silâhlı kuvvetler için dolu bir yıl olmuştu. Ocak'ta ordu El Salvador'un geçici hükümetini alaşağı etti. Nisan'da dört general Cezayir'de akim kalan bir darbe yaptılar. Mayıs'ta Güney Kore ordusu hükümeti devirdi ve askerî bir diktatörlük kurdu. Ağustos'ta Brezilya silâhlı kuvvetleri Başkan Yardımcısı Goulart'ın (Quadros'un istifası ile açılan) başkanlığa geçmesini önlemeye çalıştı. Eylül'de B.A.C.'nin Suriye eyaletindeki ordu baş kaldırdı, Mısırlı subayları koruyarak bağımsız bir Suriye devleti kurdu. Kasım'da askerî bir isyan sonucunda istifa eden başkanın yerini doldurmak için Ekvator hava ve kara kuvvetleri çatıştı.

1960 da 1961'den farklı değildi: Mayıs'ta General Gürsel'in başa geçmesiyle sonuçlanan Türk Ordusunun ayaklanması, Temmuz'da yeni doğmuş cumhurbaşkanı yeti kana bulayan Kongo ordusunun isyanı, Ağustos'ta Yüzbaşı Kong Lee'nin Laos'ta iç savaşa yol açan baş kaldırması, Ekim'de Albay Osario'nun El Salvador başkanı Lemus'u işinden attığı kanlı darbe ve Aralık'ta Habes İmparatoruna karşı saray muhafızlarının isyanı.

27 Mayıs olunca Times'ın bir yorumcusu «bu yıl generaller için iyi geçiyor» demişti, ama bu hüküm yanlıştı. Çünkü 1959'da da Irak'ta başarısız bir askerî darbe ve Sudan'da başarılı bir ordu hareketi olmuştu. Hele 1958 — askerler için — bir annus mirabilis idi: Mareşal Sarit Tayland Anayasasını kaldırıp diktatörlüğünü ilan etti; General Eyüp Han, General Kâsım ve General Abbâd — Pakistan, Irak ve Sudan'da — iktidarı ele geçirdiler; General Ne Win Burma'nın, General de Gaulle de Fransa'nın başına geçti.

Bir bütün olarak 1958—62 devresi de istisnai sayılamaz. 1955'te dünyada 76 egemen devlet vardı. Bunlardan 1945—55 arasında ortaya çıkan 15 devletin 9'unda askerî darbeler oldu. 1918—44 arasında doğan 13 devletten 6'sı ordu hareketleri gördü, biri ise esasen krallık—askerî bir diktatörlüktü (Ürdün). 1900'dan sonraki 17 yılda meydana çıkan Arnavutluk, Küba ve Panama'nın üçü de 1918'den sonra ki isyan ve diktatörlüklere şahit oldular. 1861—99 arasında doğan Bulgaristan ile Sırbistan da böyle olmuştu. Geriye kalan 100 yaşından büyük 46 devletten 27'sinde de 1918'den sonra şu veya bu şekilde ordu politikaya müdahale etti.

Bu karışmaların çokluğu ve sıklığı ile birlikte sürekliliği de dikkate değer. Şu anda 11 devlete askerî diktatörlükler hâkimdir: Tayland, Pakistan, Mısır, Sudan, Irak, İspanya, Portekiz, Güney Kore, El Salvador, Paraguay, Nikaragua. Bunlardan başka Ürdün, Kongo, İran ve Honduras gibi birçok ülkede ordu rejimi yegâne teminatıdır. Endonezya, Ar

Tanınmış İngiliz bilim adamlarından Keele Üniversitesi Siyasî Müesseseler Profesörü S. E. Finer, yeni yayımlanan «AT SIRTINDAKİ ADAM» adlı kitabında bilimsel açıdan henüz hiç işlenmemiş bir konuyu inceliyor. (The Man on Horseback — The Role of the Military in Politics, Pall Mall Press, London: 1962). Bu kitapta ordunun siyasî bir kuvvet olarak güçlü ve zayıf yanları, silâhlı kuvvetlerin politikaya karışmasını sağlayan ve önleyen faktörler, askerlerin siyasî rollerinin tip ve metodları gibi günümüzün birçok sorunları, yeryüzünün dört bucağında ortaya çıkan yeni örneklerin ışığında ele alınmıştır. Amme idaresi, mahalli idareler, parlamento ve siyasî iktidar hakkında birçok eseri olan Prof. Finer'in değer yargılarından uzak, objektif tutumunu yansıtan «At üstündeki adam» ını bu sayıdan itibaren özetliyerek okuyucularımıza tanıtıyoruz. Beş sayı sürecek olan bu özetleme, Siyasal Bilgiler Fakültesi Asistanı ve YÖN'ün Londra muhabiri Mete TUNÇAY tarafından hazırlanmıştır.

jantin, Brezilya, Venezuela, Peru, Ekvator, Guetamala gibi memleketlerde ise mevcut rejimler ancak silâhlı kuvvetlerin hoşgörüsü ile ayakta durmaktadır. Ordunun politikaya girmeği âdet edindiği başka bölgeler Latin Amerika, Orta Doğu, Güney Asya ve Doğu Avrupanın Baltık'tan Balkanlara kadar uzanan ve Türkiye ile devam eden bir kesimi olarak sıralanabilir.

Bütün bu askerî yönetimler ampirik oluşlarıyla Sovyet tipi ideolojik otokratik ve oligarşilerden, otokratik ve oligarşik oluşlarıyla da demokrasilerden ayrırlar. Bu ordu rejimlerinin geçici ve istisnai maceralar raymak yanlış olur. Silâhlı kuvvetlerin sivil iktidarlara itaat etmelerini «norm» kabul etmek, sağlam bir varsayım mıdır? Ordunun sivil lerinkinden kat kat üstün teşkilâtı ve hele silâhları varken askerlerin bazen niye politikaya karıştığını soracak yerde başka zamanlarda niye karışmadığını araştırmak gerekmez mi?

Ordunun siyasal güçleri

Askerlere siyasal alanda ayrıcalık sağlamak belli başlı üç sebep vardır. Bunlardan ilyice âşikâr olan «silâh tekeli» ni bir yana bırakarak «teşkilât» ve «itibar» unsurları üstünde biraz duralım.

Modern ordular insicamlı ve hiyerarşikler. Eskiden insicamlı olmayan insan kalabalıklarının meydana getirdiği veya üst—üst münasebetlerinin hiyerarşik olmaktan çok demokratik olduğu ordular görülmüştü. Yakın zamanda Fidel Cast ro'nun, Pancho Villá'nın veya Emiliano Zapata'nın gibi bir takım ihtilâlcî grupların bu ilkel orduları andırıldığı olmuştur. Fakat modern askerler genel olarak fevkalâde yüksek bir teşkilâtçilik seviyesindedirler. Ordunun maksatlı bir âlet olduğu unutulmamalıdır. Kuruluşunda sivil iktidara yardım etmesi gibi gayeler de olabilir, ama asıl olan ordunun savaşması ve savaş kazanmasıdır. Askerî teşkilâtların bir merkezden idare edilmesinin, hiyerarşik ve disiplinli oluşlarının, olağanüstü bir iç haberleşmeye dayanmalarının bir birlik—bütünlük ruhu na bağlı olmalarının hikmeti hep bu maksada hizmet etmelerindedir. Bu orga

nik dayanışma gereği ile otoriteyi, itaati, üniformayı ve bazan sivil halkı hakir görmeye kadar varan ayrılmış izah etmek mümkündür. Bu özelliklere bir miktar yaklaşan Katolik Kilisesi ve Komünist Partileri gibi birkaç sivil teşkilât bile, katılma ve ayrılmanın ihtiyarı oluşuyla, sırasında ayrılmayı ya da katılmamayı ölümlü cezalandıran orduya yetişemezler.

Cesaret, disiplin, vatanseverlik askerlerin geleneksel erdemleridir. Bunlarla birlikte cebir kullanma imtiyazı her memleketinde orduya hıssî bir sembol haline getirilmiştir. Maamafih askerlerin itibar derecesi ülkeden ülkeye, belli illerde de devirden devire değişir. Örneğin 1945'e kadar Almanya'da ve Japonya'da ordu büyük bir prestij sahibi iken, Mısır ordusu kendi ülkesinde pek aşağılanıyordu. İkinci çeşit itibar dalgalanması da Fransa örnek gösterilebilir: 1815'ten sonra Fransız askerine yukarıdan bakılmaya başlanmıştı, bu durum yavaş yavaş değişerek İkinci İmparatorlukta tepeye ulaştı, ama Sedan yenilgisinden sonra ordunun itibarı yine tepetaklak oldu. Genel olarak bakılırsa günümüzde sadece askerlerin iktidarda oldukları Kahire, Bağdat, Hatun, Madrid veya Karşı'de değil, Londra, Washington veya Stockholm'da da orduya büyük değerler izafe edilmektedir.

Ordunun siyasal zaafı

Silâhlı kuvvetlerin sivilleri ise katmadan, kendi adlarına uzun boylu yurt yönetmelerini engelleyen başka iki siyasal zaafı var: ilkel toplumlardan başkasını idare etmekteki teknik yetersizlikleri ve egemenliklerini meşrû kılacak bir manevî destekten yoksun oluşları.

Apaçık askerî diktatörlüklerde bile hükümet sadece askerlerden kurulmaz. Örneğin 1961 Mart'ında Irak'ta 16 bakan dan yalnızca 6'sı Pakistan'da 14'ten 3'ü, İspanya'da 18'den yalnızca 6'sı askerdi. Bu kurala 1923 İspanya'sında, 1943 Arjantininde, 1948 Peru'sunda olduğu gibi bazı istisnalar görülmüşse de bunların hepsi çok kısa ömürlü olmuştur. Denebilir ki, bir ülkenin ekonomisi ne kadar ilkel se o ülkenin salt askerlerle ve askerlik

yöntemleriyle yönetilmesi de o kadar kolay olur. Modern orduların kendi ihtiyaçları bakımından mükemmel olan bazı silâhları, Güneydoğu Asya memleketleri gibi gelişmemiş yerlerde toplumun ekonomik kalkınmasına öncülük edebilir etmektedir. Hatta Brezilya ve Arjantin gibi nispeten ilerlemiş ülkelerde bile, askerler telgraf ve telsiz şebekelerini kurmakta, tarım kolonileri geliştirmekte, halkı eğitmekte, yol yapmakta, okul ve hastahane inşa etmekte ve yerli yerel endüstrilerini işletmektedirler. Fakat ilerlemiş Batı memleketlerini sürekli olarak orduların yönettiğini iddia etmek bile güçtür. Örnek olarak 1945'ten sonra Almanya ve İtalya'daki sivil idareler, rübesini incelemek (aydın) olan askerî kan ordusu bu maksatla idare, hukuk, hukuk, ekonomi, oayındırık sağlık, güvenlik, halkla münasebet, ulaştırma, her berleşme gibi alanların uzman hizmetini sağlamak üzere sivil teknisyenleri askere alarak kullanmak zorunda kalmıştı. Yine de işgal idaresinin maddî tesisleri onarmaktan öte bir iş yapamadığı, zira bu memleketlerde siyasî eğitim ve propaganda gereklilikleri karşılanamadığı görüldü. Sonra da, askerler de bu hukuk ve nizam anlayışında olan ordu, mevcut müesseseleri sarımsaklıktan sonra, politikacılar ve sendikacılar kuşkulandırdı — bunların neticesinde toplum hayatının gelişmesi durdu ve durdu. Bir ülkenin ekonomisi kalkınmazlık, iş bölümü yaygınlaşmaz, sosyal gelişmez, ordunun o ülkeyi tek başına yönetme yeteneği azalır.

İleri memleketlerde askerî yönetim yönetimsizliğinin varması ve sivillerin işbirliğinden mahrum edilmemesi bir sebep de vardır. Hükümetler için sade cebir veya cebir tehdidi yetmez — otorite de gereklidir. Buna bir ahlâk kurulu, sınırlı yetkilerle de en güçlü unsurların yalnızca güçleri ne dayanarak iktidarı ellerinde tutmaları hiçbir zaman uzun sürmemiştir. Çünkü böyle hallerde her bölgeye gidince, başka bir neden olmaksızın her bölgeye yerini almaya kalkar. İktidarı gelen askerlerin kendilerini nemi meşrû kılmaya çalışmaları cundadır. Brezilya, Türkiye'de General Gürsel'in yarım gövde, kendi rollerini meşrû kılmak için luncaya kadar işlere nezaret etmesi gibi izah ederler, Albay Nizam asker General Franko gibi de silâh kuvveti ile ele geçirdikleri yerlere plebisitlerle seçtirirler.

Hükümetlere kuvvet vermesi, ancak tercih ettiren bir şimil de, salt askerî bakımından maddî cebirin tesiri ve sınırlı olmamasıdır. Otoriteyi sağlamak için toplumun çarklarını hareket ettiren bir şekilde işler. Bir askerî darbenin toplumun nasıl karşılayacağı, o toplumun nasıl akçe olan siyasî formülüne bağlıdır. Bu başka deyişle, halkın kendisini sivil den sivil müesseseleri taşıyıp taşımadığı, askerlerin iktidarda tutunabilirliğini tayin eder. Bu bakımdan askerî iktidarı başka başka siyasî kuvvetler tarafından dedirler. Toplumun sivil müesseseleri çok bağlı olduğu Britanya ve ABD, yüksek bir siyasî kültür seviyesine sahiptirler, öte yandan Haiti veya Kamerun siyasî kültürü çok düşüktür. Buna göre işaret etmek gerekir ki — askerî idare, maddî, fikrî veya vatanseverlikten doğrudan doğruya bağlı değildir. Bu idareler başka bakımlardan pek gelişmiş oldukları halde, kendilerini bir sivil siyasî kuruluşları bir sivil yönetim için siyasî kültürden yoksunlaştırabilir. Bu gibi düşük sivil kültür seviyesinde memleketlerde, ordunun iktidarı ancak askerler tarafından sağlanır.

Alçak basınç

— Nedir bu sessizlik, diyorlar, hiç birşey sezmiyor musun?

Herkes birbirinin yüzüne bakıyor. Sanki sessizliğin nedeni suratlarda ya zıl. Benim de yüzüme bakıyorlar.

— Yooo, diyorum, hiç birşey...

— Canım, hiç mi birşey?

İlle de «tamam... Yakında başlar...» dememi bekler gibi bir halleri var.

— Efendim, diyorum, bu meteorolojik bir mesele... Hani, Meteoroloji bildiriyor ya, yurdumuz alçak basınç çizgisine girmiş... Bir yer alçak basınç çizgisine girerse... Sahi, girerse ne olur?

Bugünlerde en sevdiğim fıkra şu: Topal Timur, Sivas'ı kuşatıldığı zaman halkın teslim olmayışına kızmış, askerlerine:

— Yağmalayın! emrini vermiş.

Yağmalanmışlar, dönmüşler. Bir süre sonra:

— Gidin bakın, ne yapıyorlar? bu yurmus.

Bakmışlar, dönmüşler:

— Haşmetmeap, halk harıl harıl silâ hazırlığı yapıyor.

— Yaa, öyle mi? Peki, yağmalayın!

Yağmalanmışlar, Bir süre sonra:

— Bakın bakalım, ne yapıyorlar? buyurmus.

Bakmışlar:

— Haşmetlim, silâ hazırlığı yapıyorlar.

Topal Timur kızmış:

— Yağmalayın ulan!

Ve yağmalanmışlar. Timur buyurmuş:

— Gidin bakın, ne yapıyorlar?

Bakmışlar, dönmüşler:

— Aman haşmetlim, halk zil takmış oynuyor. Çalıyor eşyanak, tef dümbelek...

Timur gülmüş:

— Hah, iste şimdi okudum canla fına!

Ama bir daha zil takıp oynama durumuna gelmedik!

Rası ve sonu

Temel kazarken arı gibiyizdir. Ya pı ilerledikçe, tozbaşalaşırız. Bütün işlerde böyledir. Hiç bir işin sonunu getirmemişizdir. Siz buna ister şaşkınlık deyin, ister metodsuzluk deyin, ister Şarklılık deyin...

Fıkra'yı bilirsiniz: Üç kişiymişler... Biri 5 divormuş, karşısındaki basıyor mus kahkahayı. Bu kez o 300 divormuş, öteki basıyormuş kahkahayı. 17, kah kah kah... 55, hih hih hih... 115, hoh hoh hoh...

Üçüncü kişi dayanamamış:

— Neve gülvorsunuz be? demiş. Ortada ne var süünecek?

Açıklamışlar:

— Biz bütün fıkraları biliriz. Anlatıp da zaman kaybetmemek için, fıkraları numaraladık. Birimiz 35 deyince, hangi fıkrayı anlatmak istediğini anlıyor, o fıkrayı hatırlayıp gülüyoruz... İşte bütün mesele bu!

Durumumuz buna benzemiyor mu? Biz de memleket işlerini, davalarını, sorunlarını hep biliyoruz. Vakit kaybetmemek için hepsini numaraladık.

— 9!

Yani, sosyal adalet.

— Kah kah kah...

— 11!

Yani, toprak reformu.

— Hah hah hah...

— Eğitim!

— Hih hih hih...

— Yol!

— Hoh hoh hoh...

— Vergi!

— Hiiii... hih hih hih...

— Antidemokratik!

— Uuuu hu hu hu huuu... İii hih hih hih...

Cart - curt

Bir söz söylersiniz, aklı kuyruksokumdanın biri:

— Lenin der ki... diye hemen ka libına uducaur sövünüzü ve bir araba

cart — curt eder.

İki satır yazarsınız, aklı kuyruksokumdanın biri çıkar!

— Marx der ki... Engels der ki...

Ve bir araba cart — curt...

Öyle bir memleket ki, Peyami Sa falar, Aclan Sayılğanlar, İlhan Bardak çılar, Darendeliler marksizm dersi ve rirler hol bol... Çamur attıkları hiç bir gazete Marx demez, Engels demez; Lenin demez, ama bunlar ve gazeteleri der!

Bütün tabu konular ve adlar, bu akılları kuyruksokumlarında olan efen dilerin tekelindedir. Hattâ Atatürk bile bunların tekelindedir. Atatürk'ten söz açtınız mı:

— Vay, derler, Atatürk'ü paravana yapıyor. Kamuflej efendim, kamuflej... Ve bir araba cart — curt...

Gazetelerine bakarsınız, haber gazete si, bilgi gazetesi değildir. Halkı dür madan karantlığa iterler. Miadı dolmuş konuları ısıtır ısıtır sürerler okurun önüne. 27 Mayıs'la çöplüğe atılan bir grubun çığırkanlığını yaparlar. Varsa onlar, yoksa onlar! Varsa o günler, yok sa o günler!..

Amerikalı efendi boşuna yazdırma mış ya levhasına, «Köpek haylar kervan geçer» diye... Türkiyede kimlerin söz sahibi olduğunu Amerikalı efendi bilmi yor mu sanki? Devrimleri ucundan ucundan kemiren bir sefil grubun öze mini, Amerikalının levhasında görmek mümkündür. Gericiliğin kolgezdığı bir memlekette iyi örnekler görmek hayal dir. Faşizmin milliyetçilik diye yutturul duğu bir yer varsa, orası Türkiyedir bugün! Tâvizi Hükümet, hüsrana ağ lasın...

mın damına... Sen de reform diyorsun, ben de... Yaaa, işte böyle acem kardeş...

A düdükler!

Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Aybar'ın, bundan bir yıl önce Gürsel'e yazdığı mektuptan dolayı yargılanması ağzularını kulaklarına vurdurdu faşist lerin. Gazetelerinde koca koca manşet ler: İşçi Partisi Başkanı... Falan filân... Estek köstek... Ham, hum...

A zavallılar, a güdükler, a düdük ler! Hangi soyun, sopu olduğunuzu bili yor musunuz? Medarı iftiharımız Na mık Kemal'e dün çamur atan sizdiniz, Mustafa Kemal'i vatan haini ilan eden sizdiniz... Bugün bu adların arkasına gizlenip, ilerici kişileri, adamları çamu ra bulamağa yelteniyorsunuz. Aybar yar gılansa ne olacak, yargılanmasa ne ola cak? Bu memleketinde hiç bir dava, hiç kimsenin adına bağlı değildir. İsa'nın çarmıha gerilmesi hristiyanlığın yayıl masını önleyebilirdi mi a düdükler? Mu hammed'in öldürülmeğe çalışılması islâ miyetin yayılmasını önleyebilirdi mi a düdükler? Saray'ın emperyalistlerle iş birliği etmesi Mustafa Kemal'in öncü ettiği kurtuluş hareketini durdurabilirdi mi a hödükler? Kubilây'ın öldürülmesi, medrese kaçınlarının işine yaradı mı a meymenetsizler? Sizininki, öküzün tren e böğürmesi gibi bir şey... Ha öküzün havsalası, ha sizin havsalarınız... İlerici ucu havsalarınız alır mı sizin!..

Biz, hazır tutanaklarla, klişe suçla malarla aydın ayına çıkıldığı günleri de gördük! Biz, şaşkınlık içindeki bir çe tenin, halkın dikkatini başka yöne çeke bilmek için çevirdiği delapları da gör dük! Bu ceteden kimi ipe gitti, kimi

hâiz olduğuna ve iktidarı elde etmeyi hedefleri arasında sokmuş bulduğuna göre yarın umumi seçimlerde ekseriyet i lehine çevirip maksadına erdiği tak dirde bugünkü nizam yerine istediği nizamı fillen ikaame edecek demektir. Binaenaleyh dava neticesi hüküm, sâde ce işçiler zümresine münhasır kalmayıp bütün memleket halkı için terettüp et mek mukadderdir.

Yukarıki parça, «Türkiye İktisat Ga zetesü'nden alınmıştır. Yazarı da pek meşhur bir iktisatçıdır. Diline bakmak bile, yazarın kimlere, hangi sınıfa yar dıncı olduğunu göstermeye yeter.

Ancak, bu yazıda bir eksiklik var, o da şu: Yazıya: «Yine Sosyalizm» baş lığı konuluncaya kadar, herkesin bildiği bir makamın adı konulsaydı, daha iyi olurdu!..

Allaha kaldı

Mersinde bir sendika başkanı, Diya net İşleri Başkanlığı aracılığıyla Allaha bir tel-dilekçe yollamıştır. Söyle denil mektedir tel — dilekçede:

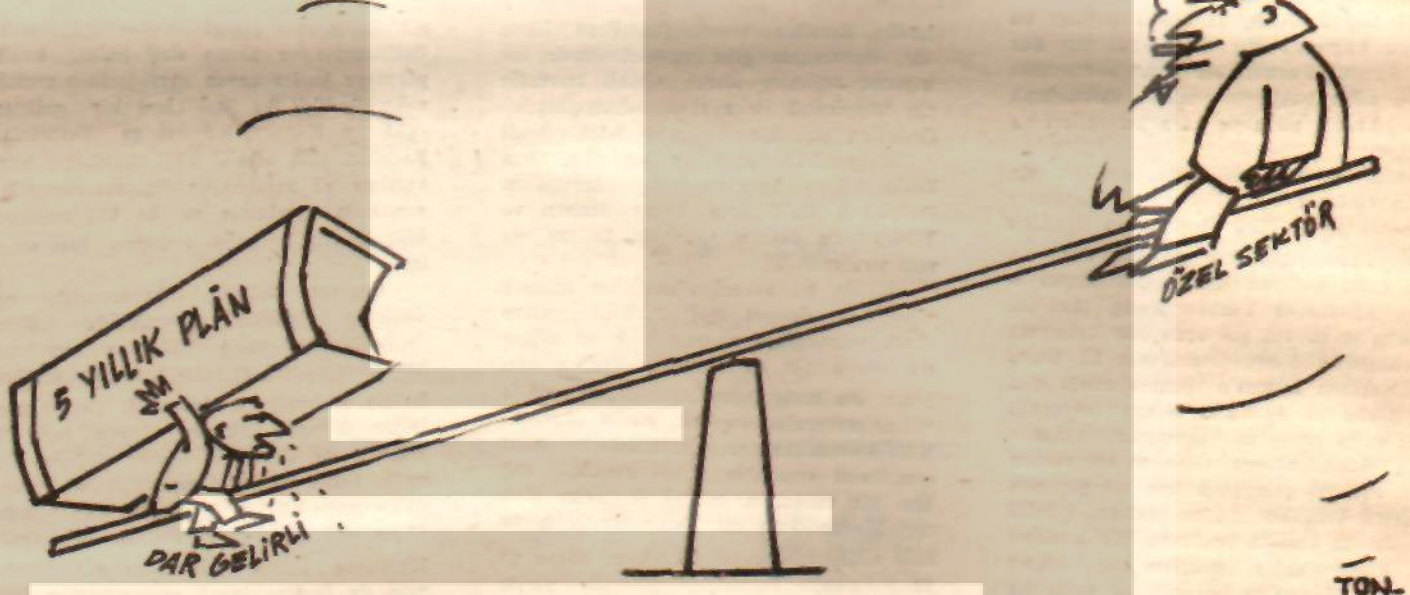
«Allahım! Mersin limanındaki mukaveleli kap tanların ikramiyeleri verilmemiştir. Kap tanların istihkaklarını ödemeyen Amir ve memurların kablerine merhamet ih san eyle yârabbi!»

Çoktanberi bizi Allaha kaldın de yip durmaz mıydık? Eh, işte belgesi!..

Işık korkusu

Yarasa, gece kuşudur. Bizde yarasın çoktur. Öyleyse bizde gece çoktur. Gece karantlık olur, Öyleyse bizde karantlık çoktur.

Plân'ın eğitim bölümü, Karma Ko misyonda görüşülürken, Cahit Okur

Hey kargalar kargalar!..

İran'da mollalar, din adamları, ka dınların oy verme hakkını ve reform ları protesto mahiyetinde gösterilerde bulunuyorlar.

— Kadınlar oy kullanamaz! Toprak reformu, eğitim reformu istemeyük!

Bilirsiniz... Kadının kocası ölmüş, adamın da karısı... Kadın ikide bir:

— Kapın kapına bakar, penceren pencere... Avlun avluma karışık, da mın damına... Senin karın öldü, benim kocam... İşte böyle Mehmet ağa, der dururmuş.

Adam anlamazmış kadının ne de mek istediğini:

— He ya, he ya, der, başını sallar mış.

Anlayışının biri, adamı dürtmüş:

— Behey aptal, ne diyor bu kadın, bilir misin?

Onun dediği gibi, kapın kapına ba kar acem kardeş, penceren pencere... Avlun avluma karışık acem kardeş, da

PLANLI KALKINMA

kodese... Kimi de «Milletin atıfett» ne sığındı.

Mehmet Ali Aybar, memleketin bünyesinden çıkmış bir partinin başka nıdır. Bu bünye var oldukça, bu parti gelişip kökleşecektir. Bunu önlemeğe çalışanlar. Azıcık memleketini seven, bu gerçeği görür. Kuzu partisi değil bu, kurban partisi değil; işçi partisi, emek çilerin partisi!

Sivrisinek saz..

«Camianın bir kısmı mahfillerini harekete getiren sosyalizm cereyanı, mecrâsını genişletmek için gayretlerini her gün biraz daha teksif etmektedir. Memleketin hâlen mer'iyetteki iktisadi içtimai nizamını beğenmeyerek onu te melinden değiştirmek isteyen bu cere yan yalnız nazari ve fikri sahada çalışma maktadır. Aynı zamanda siyasi bir parti kurarak ameli sahaya girmiştir. Parti, az zamanda âzasını ve taraftarlarını ço ğaltarak İktidara gelmek ve müfalebe lerini biran evvel kuvveden fiile geçir mek için teşkilâtını memleketin sathına yaymaktadır. (...) Parti sivası hüviyeti

— Peki, bu milleti bu kadar çok okutacaksınız, sonra ideolojî meselesini ne yapacaksınız?

İdeolojî dediği, komünizmdir.

Vaktiyle Sincer adlı vatandaş da bu na benzer bir lâf etmişti: «Köylü okur sa, idaresi güç olur.»

Yani, halk okumamalı! Okursa, İda resi güçleşir, Okursa, gözü açılır. Okursa insan gibi yaşamak ister. Okursa, namus suzları sürüp atar başından. Okursa, demokrasî gelir ülkeye.

Çocukça

— Anne, eşkiya ne demek?

— Adam soyan adam demek, yavru cum.

— Peki annecim, sen her gün pazar dan dönüşte, obuzün yine soyulduko di yorsun, pazardağızla uğraşırız mı?

— Eh, hemen hemen...

— Peki annecim, hükümet ne diye bu eşkiyalarla uğraşmaz da Koçero de dikleri o adamağızla uğraşır?

— Ama şekerim, bunlar çok; Koçero ise bir tane. Hem onun silâhi var.

— Peki annecim, bunlar da atınlar silâh?

— Lütfen yok şekerim. Şehirde silâhsız olur bu işler.

Kalkınma Plânında Çocuklar unutuldu!

Osman K. AKOL

Plânsızlık, Türk politika yapantı sunun son on yılda en yerleşmiş yığı oldu. Plânsız gidip geliş ne bir eleştirme konusu yapıldı ki, tüm yurttaşlar, plân yapılsa, milletçe kalkınmanın tam anlamıyla gerçekleşeceği ne gönülden inanıyorlar. Bu inanışla Devlet Plânlama Teşkilâtının kurulması, iş ten mutlanmalar yarattı.

Biz, plân uzmanı, ekonomist falan değiliz. Ama, çocuk güvenliği dâvacısı bir öğretmen olarak, plânın Sosyal Hizmetler konusundaki heri sürülen öneriler üzerinde durmak istiyoruz. Bizim anlayış bildiğimiz kadar, kalkınma plânının ekonomik, sosyal ve kültürel önerileri, bir tek amaca yöneltilir. Bu amaç, tüm yurttaşların insan gibi yaşamaları olanağını sağlamaktır. Yurttaşlar arasında öncelik, elbette çocukların, yani geleceğin olacak tır.

Gerçekten kalkınma plânı, öncelikle ele alınması gereken çocuk güvenliğine 300 — 301. sayfalarında çok kısa da olsa, bir yer vermiştir. Belki bu, plânın tümü bakımından sorumlu idi. Ama, dâvanın ele alınış niteliği, çocuk güvenliğini insan onuruna aykırı, Adeta bir dilencilik konusu olarak göstermektedir. Ayrıca önerilen düzen, bilimsel olmaktan ve yurt gerçeklerine uymaktan olabildiğince uzaktır.

Kalkınma plânı, çocuk güvenliğini şöyle ele alıyor: «Korunmaya muhtaç çocukların bakımı ve yetiştirilmeleri, çocuk suçluluğunun önlenmesi, intibaksız ve geri zekâlı çocuklar meselesinin çözümü, çocuk emeğinin kötöye kullanılmamasının önlenmesi, çocuk refahının sağlanması amaç alınacaktır. Kör, sağır — dilsiz ve hareket sistemleri anormal çocuklar unutulmuştur. Evet, unutulmuştur.

Plân, bu amaca varılması tedbirlerini şöyle saptamaktadır: «Sosyal Hizmetler esas ilâhiyle g ö n ü l l ü k u r u l u ş l a r ı e l i y l e y ü r t ü l d e c e k b i r h i z m e t o l d u ğ u i ç i n , b u k u r u l u ş l a r n ı b i r b i r l e r t e y e v e k a m u o t o r i t e l e r i y l e i ş b i r l i ğ i n i s a ğ l a m a k ü z e r e , o t o r i t e l e r i n e K o o r d i n a s y o n K u r u l l a n ı k u r u l a c a k t ı r . B u a l a n d a ç a l ı ş a n t e k e k k ü l l e r i n ä m m e k a y n a k l a r ı k u l l a n ı m a l a r ı y e r i n e , g ö n ü l l ü t a s a r r u f l a r ı ä z a m l e ğ i r m e l e r i v e b u n u e n u y g u n ç e k i l e r d e k u l l a n ı m a l a r ı i ç i n g e r e k l i t e d b i r l e r a l ı n a c a k t ı r . K a m u k a y n a k l a r ı ö n c e l i k l e g ö n ü l l ü t a s a r r u f l a r ı h a r e k e t e g e ç i r m e k t e b a ş a r ı g ö s t e r e n l e r e v e r i l e c e k t i r . S o s y a l H i z m e t l e r e k o n u o l a n h i z m e t l e r i n v e f o n l a r ı n t e k e l d e n i ş b i r l i ğ i i ç i n d e y ü r t ü l m e s i i ç i n S o s y a l H i z m e t l e r K u r u m u k u r u l a c a k t ı r .

Plândan aktardığımız bu satırlar, açıkça gösteriyor ki, onu hazırlayanlar, bu topraklar üstünde ve ayakları altında sürü negelen çocuk faclasını bilmiyorlar. Bu memleketle var olan gönüllü kuruluşlardan yana en küçük bir bilgileri yoktur. Varlıklı ve mutlu azınlığın milyarlarca lira vergi kaçırmayı bir suç değil, bir öğünlecek marifet saydıklarından haberli değillerdir. Gönüllü tasarruf diye, yeni bir terimle anlatmak istedikleri üye ödentilerinin bir hiç olduğunu görmekteyizler. Sosyal Hizmetler Kurumu kurulacaktır derken, 13 yıldır bu topraklar üstünde artık ayağa kalkmış yürüyen çocuk güvenliği birliklerini öğrenmek zahmetine katılmamışlardır.

Bu kadar gözü kapalı olabilir mi plân lama teşkilâtı? Oluyor demek. Çocuk emeğinin kötöye kullanılmasına engel olmak üzere 1926 danberi yürürlükte bulunan Borçlar Kanununu nasıl bilmezler bu teşkilât? Haydi teşkilât, kanun dışı sürüp giden çiraklık müessesesinden haberi olmasın. Ama uzmanların yetiştikleri alle çevresinde evlâtlık veya besleme di ye kendilerine de mutlaka canını dişine katarak hizmet etmiş nasipsiz yavrucukları hatırlamaları gerekmez miydi? Hatırlamazlar o yavrucuklar. Çünkü onlar, insan sayılmazlar ki, Eya gibi kullanılıp eskitilirler zavallıklar.

Ya çocuk suçluluğunu önleme. Bir Adalet Bakanlığı var. Bir Çocuk İlahi var. Çocuk Cezaevleri var. Genel Cezaevlerinde çocuk koğuşları var. Buralarda olup biten yüz kızartıcı, insanlık adına korkunç faclalar, gazetelerin her günkü, kanıksanmış hadiseleri. Plânlama Teşkilâtı bunlardan ne habersiz?

Gönüllü kuruluşlar, uzmanlara göre, «Nüfus plânlama programının uygulanmasına yardım, şehirlerin varlıksız mahallelerinde ortaya çıkan meselelerin çözülmesine yardım, yaşlıların bakımı, sakatların işe alıştırılmaları ve benzeri sosyal meseleler, toplum ve kişi refahının sağlanması, yanında bir de bu çocuk güvenliği işlerini başaracaklar.

Gönüllü kuruluşlar, bütün işleri başarmak için, gönüllü tasarruflardan yararlanacaklar. Ve gönüllü tasarruflar sağli yarıyan gönüllü kuruluşlara ämme kay nakarından birşey verilmeyecek. Hey Tanrımmi. Ne demeli bilmiyoruz. Elimize alırsanız da Türk Eğitim Derneğinin bir hafta önce kavgalı bir kongrede okunan bir raporu var. Bu raporda gösterildiğine göre, 10 milyon küsur İrâk bütçe içinde üye ödentileri 10 bin, gerçek kişi yardım ları 33 bin İrâdır. Yeni 9/00 4. bütün öteki kuruluşlarda durum daha da fecidir. Türk Eğitim Derneği çünkü, çocuklarını orada okutabilen zenginlerimizin yardımını sağlayabilmektedir. Gönüllü kuruluşlar bizde Yenicamile dilenip, Sul tanahmette sadaka vermek alışkanlığına boğazlarına kadar batmışlardır. Nasıl olur da 30 milyonluk bir milletin sosyal hizmetleri bunlara emanet edilebilir?

Görülüyor ki 5 yıllık kalkınma plânı, çocuk güvenliğini açıkça devlet elinden almakta ve gönüllü kuruluşlar dediği yurttaşların kurdukları veya kuracakları hayır derneklerine bırakmaktadır. Bu o demektir ki, yüz yıldan beri, değil bu kuruluşların, Adalet Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Köy Kurulları tarafından dahi bir türlü gerçekleştirilemeyen çocuk güvenliği büsbütün bir kenara atılmaktadır.

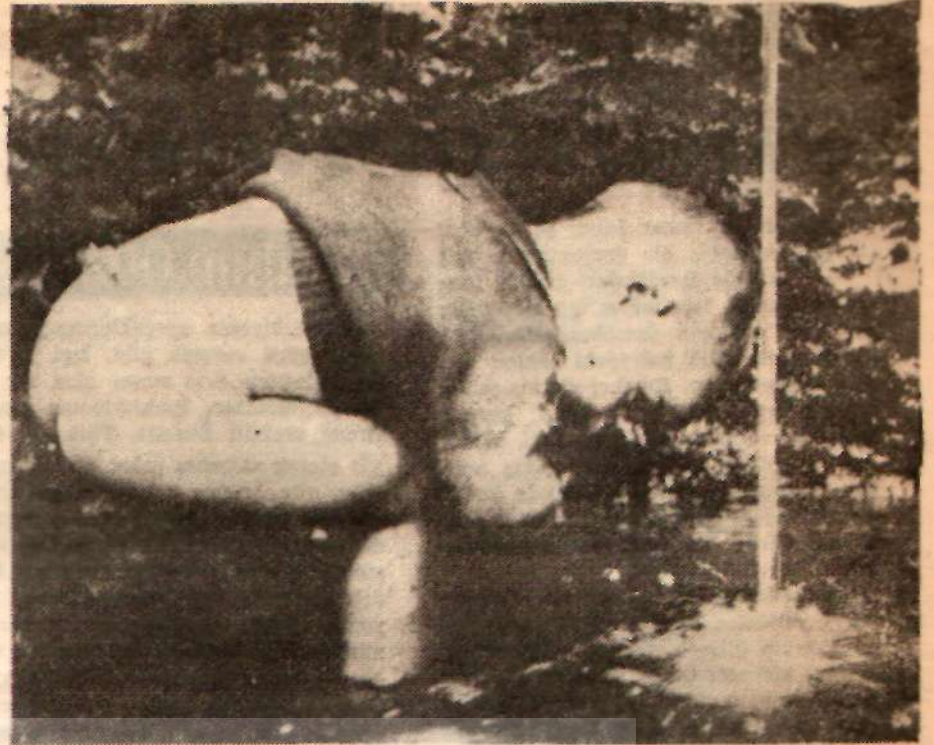
Bu davranışa ad bulmak güçtür, ola naksızdır. Diyelim ki uzmanlar, bu kahredici yanlışlığa saptılar. Ya Yüksek Plânlama Kurulundaki anlı şanlı Bakanlarımız, ya Plân Karma Komisyonunda vatan, millet dedikleri zaman yerli göğü inleyen milletvekillerimiz, nasıl oldu da böylesine açık bir skandala önliyemediler? Neden onlardan en küçük bir karşı gelme sesi yükselmedi?

Fakat, hayır böyle birşey olmaz. Çünkü «Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirlenen temel ilkelere dayanan, millî, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir.» Ve «Sosyal Devlet, fertlere yalnız klasik hürrîyetlerini sağlamakla yetinmeyip, aynı zamanda onların insan gibi yaşamaları için zaruri olan maddî ihtiyaçlarını karşılamalarını da kendisine vazife edinen Devlettir. Her sınıf halk tabakaları için refah sağlamayı kendisine vazife edinen zamanımızın devleti (refah devleti), ik tideden zayıf olan kişiler, bilhassa işleri bakımından başkalarına tâbi olan işçi ve müstahdemleri, her türlü dar gelirli leri ve yoksul kimseleri himaye edecek tir.» Bunlar arasında çocuklar elbet baş ta gelecektir.

Çünkü: «Devlet ve diğer kamu tüzel kişileri, ailenin, ananın ve çocuğun korunması için gerekli tedbirleri alacak ve teşkilât kuracaktır. «Ana babanın yardımından mahrum olan veya onlar tarafından maddî ve mânevî yoksulluğa terk edilen, yahut evlilik dışı doğan çocukların korunması da Devletin vazifeler arasındadır.»

Ve çünkü: «Devlet, maddî imkânlar dan yoksun başarılı öğrencilerin, en yüksek öğrenim derecelerine kadar çıkmalarını sağlama amacıyla burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapacaktır. «Kabiliyetli çocuklara sağlanan öğretim imkânı, yalnız sosyal adaletin tesbi ol makla kalmaz; aynı zamanda pek çok memleket evlâdının toplum hayatı için büyük bir değer olarak kazanılmasını da sağlar. Yüksek tahsil yaparak, Devle te üstün hizmetler görenlerin bir imtiyaz haline geldiği cemiyetlerde, tereddidin bağöstermesi, kaçınılmaz bir sonuç olacaktır.» Şimdi, Anayasanın bu ölküde hükümleri karşısında, bu hükümlerimiz de asla yerli olmayan bu gönüllü kuruluşlara verilen Devlet vazifesini bir dü şünüyoruz. Bu ne skandaldır?

İşin bir de güçlü tarafı var: Ço

Başboş bırakılan çocuk

çocuk güvenliği ile ilgili ve Anayasanın 189. maddesiyle değiştirilmesi sağlanan devrim kanunlarından 1. Mart 1924 gün ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanununun 5. maddesi gereğince, bu dâvanın sorumlusu olan Milli Eğitim Bakanlığı, Bakanından tutun da Talim ve Terbiye Dairesi üyeleri ve İlk Öğretim Genel Müdürlüğü, plânın bu durumunu, iş işden geçtikten sonra öğrenmişler ve te laşe düştükleridir. Durumu düzeltilmek

için kıvrılmaktadırlar. Neden onlar, bu çabamalarından haberdar edilmedi? Onlar, bu işi neden daha önce öğrenmediler? İşlerimiz nasıl yürütülüyor, çözüyor musunuz.

Yanlış hesap Bağdat'tan dönermiş, Bari Basra harap olmadan dönebilir. Şimdi unut, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi üyelerinde. Onların içinden olsun, bu skandala önliyecek birileri çıkar mı dersiniz?

(Mahkeme kararıyla yayınladığımız tekzip yazısıdır)

M. Curanın Çekerek Öğretmenler Derneğine Cevabı

Sayın meslektaşım, 29/8/1962 gün ve 37 sayılı YÖN gazetesinin 15. sayısında şahsını hedef tutan yazınızı okudum.

Şimdi sataşmalarımızı aysel sıra ile cevaplıyorum:

1 — Önceki kongrelere itiraz etmediğim hâlde surf bir «kuyruk acısı çığlığı» olarak Aydın Kongresine itiraz ettiğimi yazmışsınız. Her kongre kendi şartları içinde mütalâa edilir. Bildiride yazdığım rakamlar Federasyonun başlı raporuna dayanmaktadır. Aydın Kongresinde kanunen temsil edilmesi gerekli üyenin sadece % 20 si hazır bulunmuş tur. Yazılarında çığlık yoktur. Ortaya kuyruk acısı da yoktur. Fakat insafsız meslektaşlar, umarım ki sizin yazınızda çok şeyler bulmuşlardır.

2 — «Köy Enstitüsü çıkışlı öğretmenlerin başkalarına basamak olacak bir sürü olmadıklarını siz de bilirsiniz B. Cura. Ne var ki bildiklerinizin uyarınca davranmak, her benzeriniz gibi siz demagoji yapmaktan ve kişisel çıkarları korumaktan ahkoyacaktır» diyorsunuz.

Hemen söyleyim ki, yazdığım bildiride böyle bir iddîada bulunmadım.

3 — Her ilçede bir dernek, her ilde üç derneklerin Birliği ve Ankara'da 67 Birliğin Milli Birliği şeklinde üç basamaklı bir teşkilât öğretmenleri birleştirecek en uygun şekildedir. Biz bunu inanıyoruz, çalışıyoruz, çalışacağız.

4 — «Bizim Radyonun Federasyon yöneticilerini övmesinden bahsederken çok daha küçüldüğünüzü, nefret topladığınızı size duyurmak isteriz» demişsiniz.

İlk bakışta nakli götürsünüz. Lâkin maalesef öğretmen camiası içinde bu İnanan bazı meşhur kişiler, yıllardan beri öğretmenleri iki gruba ayırmak için gayret harcamaktadırlar. Bir kısım öğretmenleri İLERİCİ, kendilerine karşı olan bütün öğretmenleri de GERİCİ

olarak vasıflandırmaktadırlar.

Biz, Türk öğretmenlerini İLERİCİ—GERİCİ diye ükiye ayırmaları sevmiyorumuz. Ve bununla küçüldüğümüze değil doğru yolda olduğumuza inanıyoruz.

5 — a) Mâlum nuhuzrayı okuduğumuz hâlde orada hakaret ifade eden kelimeleri seçem-dinizse ben size ne söyleyebilirim. Bir daha okuyun.

b) «Göçük anlayış, Köy Enstitü lerinin güçlü telâfesini kavramaktan âciz, hemen ötesinde duran toplumsal mutlulukları görmemekte direnen M Cura'ya acımaktan baskı ne yapılır?» diye yazmışsınız.

Böyle kocaman sözleri nerelerden bulursunuz bilmem. Siz her hâlde çok şakacımsınız.

Bana acımayı oir tarafa bırak da gel şu uğursuz kılığa çanak tutanlara birlikte karşı duralım. Gerçekte Türk öğretmeni hangi okuldan çıkarsa çık sını, temel inançlara varmış, mütevazî siyasetten uzak, bilgili ve sınıfa bağlı olmalıdır. Böyle kocaman laflarla sokaklara ve dergilerin sayfalarına ko şanlardır ki her türlü kınamayı hake derler.

c) Bu fıkrada milliyetçilige ve kurru maneviyatçılığa çatarak üretici—tü kefici münakaşalarına giriyorsunuz. Bu konuda sizi kendi özel inancınıza bas başa bırakayım. Çünkü imzama taşıyan bildiride anlayana yetecek kadar açıklama yapmış bulunmuyorum.

En son fıkranızda: «Bildirinizin be deli size kesinlikle ödetilecektir» diyorsunuz.

Bu tehdit de ne oluyor? Kavgaya yazmaya başlamışsınız, tehditle son vermişsiniz. Adınızı saklamamış olsaydınız belki birşey denmezdi. Ben hiç bir meslektaşım bu hâlde görmek istemem. Bir daha böyle işlere girişmeyi canınızı çekerse lütfen gün ışığında ve küfürsüz konuşalım.

Saygılarımla
Mustafa CURA

Mâkim sınıf karşısında sendikacıların durumu

Kim ne dese desin, şurası açık ve seçik bir gerçektir ki, Türkiye'de Sendikalar, bugün için, mutlu azınlık tarafından iç ve dış âle me karşı oynanan demokrasi komedisi nin göstermecilik halindeki şeklen var olan kurumlarıdır. Emekçi yığınların en önemli dayanağını teşkil eden kurum lar, grev ve toplu sözleşme gibi, varlık larının biricik hikmeti olan savaş araç ları ellerinden alınamak suretiyle kendi etraflarındaki âsâit daire içerisinde dur madan dönen mevlevilere benzetilmiş lerdir.

Sendikalarımız, günü gün etmeye ancak yetebilen kısır bir mevzuatın için de yaşayıp gitmektedirler. Büyük bir emekçi kütlesini temsil etmekte olan bu örgütlere sınırlı bol bol verilmekte olan şey, iktidarı devr alan hükümetlerce yapılan vaatlerdir. Hâkim sınıfın parlamentodaki temsilcileri umut ver mekte son derece usta kişiler olduğu için de ki: Sendikalarımızın umudu hiç tükenmemekte, her yeni iktidarla beraber bu umut da tazelenip artmaktadır. Ne hazindir ki, yıllar yılı kulaklarına durmadan üflenen bu umutlu lâfları, Sendikalarımız, varlıklarının bilinçliği ne erememeleri yüzünden gerçeğe çe virmesini bilememişlerdir. Hâkim sınıfın yalva çıkarları sebebiyle elleri kol ları bağlı bırakılan Sendikalarımız, her türlü mücadele araçlarından yoksun ol malarına rağmen, bu halleri ile dahi mutlu azınlığın ukularını kaçırmak'a dırlar. Halbuki istenen şeyler, insanca yaşama arzusunun fleri gecece şeyler değildir. Durum böyle olmasına rağmen, bu arzusunun gerçekleşmemesi için elden gelen her şey tereddütsüz yerine getiril mektedir. Küçük bir azınlık tarafından büyük bir hırsla sömürülen emeğe, de ğişen dünya şartlarının zoru ile verilen bazı önemsiz hakların dahi, bugün iş lemez hale geldikleri ortadadır. Sözde grev hakkının verine ihdas edilen tah kim usulü bunlardan biridir. İş uyuş mazlıklarını uzlaştırma tüzüğü'nün 63 maddesinde kesin ifadeye rağmen 'sh kim yolu işçilerimiz ve Sendikalarımız için bir umut kaynağı olmak niteliğini kavbetmiş bulunmaktadır. Bu tüzüğe göre Vilâyet Hakem Kurullarına gele cek olan toplulukla iş uyuşmazlıkları, bu kurulların yapacakları ilk toplantı gününden başlayarak en çok 15 gün için de karara bağlanmak zorundadır. Yük sek Hakem Kuruluna gidenler ise, bu kurulun yapacağı ilk toplantı gününden başlayarak en çok 25 gün içinde netice lendirilmesi gerekmektedir. Gelin gö rün ki, Sendikalarımızın ve işçi sınıfı çâlelerinden biri olan bu kurullar, bü yük bir stâletin peşesinden kendileri ni kurtaramamaktadırlar. Bu yüzden de, ellerinde bulunan yüzlerce iş uyuşmaz lıkları, bazan 9 ay, bazan da 1 sene gibi uzun bir zaman sonra ancak karara bağ lanabilmektedirler. İş Mahkemelerine gelince payandalarla ayakta durabilen bir düzenin gücütlerle dönen çarkına onlar da kendilerini kaptırmaktan baş kaca bir şey yapamamaktadırlar. Amaç ları, kendilerine intikal eden iç dâva larını ivedilikle bitirmek olduğu halde, bu dâvaları senelerce sürüncemede bı rakarak, işçilerin umutlarını yitirmele rine, gücütlerle dönen bu düzene kar şı güvensizliklerinin biraz daha artması na sebep olmaktadır.

Sermayesinin gelişmesinde önemli bir unsur olan emeği alabildiğine sömür rürken, bu memleketin, sermayedarı nın hayatında hâlâ şikâyetçi olması da ifretle izlenecek bir husustur. O serma yedir ki, vatanın fleri bir cemiyet dü zeni için girmesi için hiç bir sorunlu luk hissetmemekte, hissesine düşen kal kınmapayını yerine getirmemek için her türlü yollara başvurmaktadır.

Ne acıdır ki, Türk—İş de temsil et tiği kütlenin canlı dramına ciddi suret te eğilememektedir. Türk—İş, her yönü ile teşkilatlanmış bir işçi sınıfı meyda na getirmek, kendi çıkarlarını düşünme yea militan bir kadro yaratmak, bu kad

İbrahim Güzelce

roya Türkiye'nin gerçeklerine uyan bir savaş gücü vermek gibi, İşçi Konfede rasyonlarının esas amacı olan bir yolu benimsemedikçe, fonksiyonunu yine ge tiremeyecektir. Burada, Türk—İş ile il gili olarak aklımıza gelen bir iki hususu daha gün işığına çıkarmak isteriz. 27 Mayısın hâkim sınıf üzerinde yarattığı dehşetle karışık korkunun geçtiği ve bu sınıfın kendini yeniden bulmaya başla dığı günlerden bir gündü. 2 inci koalis yonun teşkil edilememesi meselesi gü nün konusu halinde idi. Emekçi sınıf, yıllardır kendisine vaad edilen hakların verilmemesinden dolayı endişeli ve ka rarlı olarak, başında bulunanları durma dan tazyik ediyor, onlardan daha ciddi hareketler istediğini açığa vuruyordu. Çünkü aldatılmaktan usanmıştı. Bu ha vanın elle tutulan etkisi altında, TÜRK—İŞ 1. Bölge Temsilciliği, İstanbul ileri gelen Sendikalarının başkanları ile bir toplantı tertip etti. Toplantıda, bü tün Sendikaların üzerinde durduğu me seleler, başta grev hakkı ve toplu söz leşme olduğu halde, her şey yeniden de rinleşmesine tartışıldı ve bu hakların elde edilmesini sağlayacak yeni bir mü cadele şekli hakkında ittifakla karara varıldı. Bu karar gereğince, önce Sa raçhanebaşı mitingi ayarında büyük bir

miting tertip edilecek, bu mitingte kendi çıkarlarından başka bir şey dü şünmeyen hâkim sınıf temsilcilerine son bir ihtar verilecekti. Daha sonra anayasanın tanıdığı haklar çerçevesinde gerekli tedbirlere başvurulacaktı. Bu miting tanzim ve tertip etmek için se çilen 3 kişilik komisyonda bu yazının yazarı da bulunuyordu. 1. Bölge Tem silciliğinde toplanan sendikacılar bu ka rar üzerine yeni bir umut, aydınlık ge leceklerin sevinci içinde dağıldılar. Ak lımda kaldığına göre, aradan iki gün geçtikten sonra, 1. Bölge Başkanından, Ankara mahreçli bir telgraf aldım. Tel grafa, görülen lüzum üzerine ve ilgili lerle yapılan temaslarda sonunda mitingten şimdilik vazgeçildiği, durumun bilâfâhâ bildirileceği yazılı idi. O gün bugün biz hâlâ birlikte verdiğimiz kararın yerine getirileceği günü beklemekteyiz.

İkinci bir mesele de anayasaya ay kırı kanunlar meselesidir. Bilindiği üle re, İstanbul Basın Teknisyenleri Sendi kası, gene İstanbulda bulunan 15 güçlü Sendikayı davet ederek, bunlarla müş tereken yaptığı toplantı sonunda, Ana yasaya aykırı kanunları ayıklamak, bil hassa sendikalarla ilgili olanlarının üle rinde durmak ve bu konuda bir efkârı umumiye yaratmak suretiyle ilgililerce bu kanunlar hakkında Anayasa Mahke mesinde iptal dâvası açılmasını mümkün hale getirmek kararı aldı. Ve bu iş, savaş gücü dikkate alınarak, TÜRK—

İŞ, 1. Bölge temsilciliği vasıtasıyla, ön ce 1. Bölgeye bağlı Sendikalar arasında tartışılmak, daha sonra da Ankarada toplanacak olan Temsilciler Meclisine sunulmak üzere 15 Sendikacının imza sıyla TÜRK—İŞ'e havale edildi. Aradan uzun bir süre geçmiş olmasına rağmen, böylesine önemli bir yurt dâvasının TÜRK—İŞ tarafından gereken ehemmi yetle ele alınması şöyle dursun, hasır altı edilmesinin sebeplerini anlamak güçtür.

Fakat, gelişen şartlar da göstermek tedir ki, durum bu şekilde devam ede miyecektir. Taban, kendi üstünde bulu nanları zorlamaya başlamıştır. Beş se nelik kalkınma plânının iç finansman yükü cılız omuzlara yüklenince, bu zor lama daha da açık ve tesirli bir hal ala caktır. Yarınından emin olmayan emek çî, midesine inen bir lokma ekmeğin beş senelik kalkınma plânı uğruna ek sildiği günleri görünce, mutlu azınlı ğın saadette dolu hayatının üzerine eği lecek ve vatandaşlık haklarını kullan maya başlayacaktır. İşte o zaman Tür kiye için sabırla beklenen mutlu gün ler başlayacak, büyük bir kütlenin kü çük azınlık tarafından sömürülmesine paydos denilecektir. Bu beklenen gün gelmedikçe, taban teşkil eden emekçi yığınları çeşitli yönlerden gelen sömü rülmelere karşı direnme haklarını bilinç H bir şekilde kullanmadıkça, Sendika larımızdan bugün için fazlaca bir şey beklemek safdillik olur.

Ama sömürülenlerin kendilerini ta nımaya başlayacakları, kendilerini kam çılayarak bir yaratma haleti ruhiyesi kazanacakları zaman çok uzakta de ğildir. Türkiye böyle bir dönüşümün ciddi ve gerçek belirtileri içindedir. Bu mem lekette artık her şey bunu işaret etmek tedir.

Türkiyede Köy Enstitüleri ve varılan sonuçlar

27 Mayıs devriminin Milli Eğitim Bakanlığı işe bağladığında, otuzdan fazla Köy Enstitüsü çıkışlı öğ retmenlerin Bakanlık emrinde olduğunu gördü. Sürülenlerin, türlü haksızlıklara uğratılanların sayıları belli değildi. De mek ki gerçeliğe yaslanarak, toplumu muzu yönetmeğe kalkışanları, en çok uğ raşan güçlerden biri de öğretmenler di. Bunlar, okulların dört duvarına arasına kapanıp, halkın derilerine kulaklarını tıkamıyor, kokmaz bulamaz okulluluk anlayışıyla yerinde saymamıza razı olmu yorlardı. Bilinden, haktan yanaydılar. Sömürme düzeninin yürütücüleriyle tek tek, demekler halinde savaşıyorlardı. Körâkârbüne yukarıdan «hık» deyişeli ol muyorlardı. Demek ki yeni bir öğretmen kuşağı yetişmişti ülkemizde.

Bir bu gözlem bile Köy Enstitüsü sisteminin gücünü göstermeğe yeter. Ko nu, gayrek yüzyıldaanberi bu yüzden çap canlı. Yaratan yanınası en iyi biçimde işleme yolunu yöntemini bulmuşuz. Ata türk devrimlerini tabana oturtan Köy Enstitüleriyle, birkaç yüzyıldır bizi uğ raşan batılılaşma sorusunun çözümü yolu üstünde olduğumuz anlaşılmış. An laştır anlaşılmas da kıyametler kopmuş. Çoğunluğumuzun çağdaş uygarlığın nimet lerinden yararlanmasını çıkarılmasına aykırı görenler, kalkınmamıza hızlandıran bu eğitim kurumlarının yıkılması, adlarının aforoz edilmesi uğruna emediklerini komamışlar. Sonunda başlamışlar da, ya da şimdilik öyle.

Evet, Köy Enstitüleri kapatılalı on altı yıl oluyor ama, toplumumuza kat tıkları değerlerle, sürüp giden kavgala rıyla, açık oldukları günlerdeki gibi, dip diri bu kurumlar; kimileri onların kurucuları, kimileri yıkılcıları olmakla övünü yor, kimileri de kişilikleri çalışmalarıyla övelerini, ilkelere sürdürmeğe çalışıyor. 27 Mayısı yaratan aydın güçler, Atatürk devriminin bu eğitim yanına anlayışla sahip çıkıyor; bir Köy Enstitülerinin ye

niden açılmasını değil, bütün eğitim de zenimizin aynı öze kavuşturulmasını is tiyorlar. Başka türlü, eğitimin ekonomi mizi güçlendirmesi, eğitimde sosyal ada letin gerçekleşmesi olanaksız çünkü.

Enstitüler kapandıktan beri, eği timde gerilemeğe karşı savaşıyorlar, yeni ilkelere yaymağa çalışıyorlar. Enstitülerden yetişenler, ya da o sistemin kuruluşuna yetiştilmesine emeğini katanlar, olmuş tür. Unutulmamalıdır ki, Köy Enstitülerinden söz etmenin, «Enstitüydüm, de menin, adamın başına belâlar getirdiği günler yaşamıştım bu ülkede. Geçmiş bir engizisyonun hünerlerine katlanı mak zorunda kalmıştım».

Buna rağmen ezilmeyen, susturula mıyanların, bu konuda yazdıklarını söyle diklerini «fikrin» gücünden çok, savun ma gayretine bağlanmaya çalışmaları çü yor bugün. İMECE'nin yayımladığı «Tür kiyede Köy Enstitüleri» adlı bilimsel in celeme, sistemi bütünlüyle ortaya getirin ce, kitabın colanı değil, olması gerekeni verdiği sansına düşenler görüyor. İyi niyetli aydınlara düşen, yarım ön bilgi lere dayanarak, gösteri yapma hevesine kapılmadan, bu kitabı anlamaya çalış mak, anlamlarını gerçekliğine uğrun da savaşa katılmaktır.

Uzun ve zorlu bir bilimsel çalışma nın ürünü olan bu değerli eser, Colum bia Üniversitesinin Teachers College bö lümünden doktora tezi olarak ka bul edilmiş. İşe başladığında Köy Ensti tüleri hakkında önceden verilmiş emâs pet veya menfi bir hükme olmıyan in celeme, çalışmalarını bitirdiğinde, şu sonuçlara varıyor:

1 — İnceleme konu olan Köy Ens titüleri, kuruluşlarından 1946 de ğin ça lışan kurumlardır; bu tarihten sonra, Enstitüler eorjinal fikre zıt ilkelere dayanan alelade okullar durumuna geti rilmiştir.

Bu çok önemli bir gerçektir: Bugün, «Enstitüler kapanmamıştır, sadece adla

rı değiştirilmiştir, ya da «Klasik öğret men okullarının eskiden yanlarıyla, Ensti telerin sıvri yanları atılarak program lar birleştirilmiş ideal bir senteze va rılmıştır» gibi bilgiçlikler edenler vardır. Tutarsız düşünceleri öne süren ler, yıkılanın yetersiz bir denemeden ibaret olduğunu sananlara geleceğin Ens titülerinden söz açılmasını istiyenler, hep o haf ebeliklerine aldananlar. 1946 ya de ğin sürdürülen sistemi bilmeyenler arasından çıkmaktadır.

2 — Köy Enstitüleri, «Bazı temel noktalarda ve ayrıca nicelik ve nitelik ler bakımından Batıda, ünlü eğitimci lerin fikirlerine göre kurulmuş, eğitim sistemlerinden farklı bir sisteme daya nır».

Bu da anlaşılmanızı bir noktadır. Ki taplara inanan, aktarmacılığa alışmış düşünce, bizim de dünya pedagoji litü ratürüne bir sistem katacak yaratıcılığı gösterebileceğimizi kavrayamamıştır.

3 — Köy Enstitüleri, II. Mahmut gününden beri süregelen arama ve deney lerin, bize eğitime buldurduğu bir çı kar yoldur. «Kemalizm prensiplerine da yınılarak, bir yandan Batı uygarlığını anlama, diğer yandan da bu uygarlığa geçişin yollarını Türk toplumunun Ken di ihtiyaçlarına göre bulma fikrinin zaferidir».

4 — Köy Enstitüleri, bir eğitim son ununun çözüm yolu olmakla kalmamış, «Türk toplumu üzerinde hiçbir eğitim müessesesinin yapamadığı ölçüde» etkili olmuştur.

5 — Enstitüler, geri kalmış diğer ulusların «ezelî dâvalarını» çözümlene de de biricik çıkar yoldur.

6 — Enstitüler, «fikrin kendisinde ve Enstitülerin kuruluşlarında veya işle yilerinde bulunan bir sakatlıktan do la yı değil, dışarıdan gelen Amiller yüzün den çöktürülmüştür».

7 — Köy Enstitüleri, sadece bir okul, her köye bir öğretmen yetiştirecek bir öğretmen okulu değildir. Eğitimle top lum arasındaki karşılıklı ilişkiyi soru nuna eğil görülmemiş bir çözüm geti ren, ilkelere bütün eğitim kurumlarına yayılması gerekeni yepyeni nitelikte bir eğitim sistemi idiler.

Bu sonuçları toplumsal yaşamımızı sürdürme bakımından ilginç buluyorsak, bizi bu sonuçlara getiren çalışmalarını, enine boyuna inceleyen eserleri tümünü okumalıyız. Olumlu bir eserin nasıl bal tafandığını, nelerden yoksun bırakıldığı nı anlamalı, bilinçle Köy Enstitüleri öünde güçlü bir eğitim düzeni kurma savaşına katılmalıyız.

Dr. Kırmızıtoprak, bu yazısında «Millî Birlik» yolunun neden Sosyalizmden geçtiğini açıklıyor

Dr. S. Kırmızıtoprak

Doğuyu sosyalizm kurtarır

Doğuyu savunular, görüşlerini ve güçlerini açık, net bir plâta formda birleştirmek zorundadır. Doğru kalkınmasından ne anlıyoruz? Kimlerle beraber nelece karşıyoruz? Türkî yemin bugünkü politik ornamında Doğu bölgesinin hayati menfaatleri hangi yön dedir? Bu konularda kesin yargılara ve rabîlmek için, gündümüzde olayları ve Doğu'nun sosyal — ekonomik durumu üzerinde kısaca durmak gerekir:

Biznessa son zamanlarda Doğu v. Doğu insanlarına karşı yaratılmak istenen korku, düşmanlık ve sistematik teziye rızam arkasında faşizmin kanlı çehresi vardır. Bir ahtapot gibi toplumun içine girerek; kaderleri birbirine bağı, aynı safıa kenetlenenleri gereken kitleleri birbirine düşürmeye çalışan kınar pro paganda, zehirini durmadan akıtıyor. İrkî, Turanî, gerici lerin yıllardır işle dikleri sloganlar, bugün çok yoğun bir şekilde ve bir parti teşkilâtı kanallarıyla sistemleştirilmeye çalışılıyor.

Faşizmin mahiyeti ve korkunç vuruşları üzerinde uzun boylu durmak ay rı bir konu. Kısaca şunu söyleyelim: Faşizm; demokratik bir düzende beliren fikir akımlarından ürken, büyük top rak ağaların, büyük sermaye ve ticaret burjuvazisinin çıkarlarına en geniş şekilde ve en kanlı, en canavaranca metod larla yürütülmeye çalışan bir düzenin adıdır. İrk üstünlüğü, kahramanlık ve harp gücü türktüleri, din ve mezhep itismarı hep bu temel amacı maskeleyen politik gövünçlerdir. Kitleleri devamlı baskı altında tutmak, iç ve dış tehlikelerin kü tünü üzerinde bunaltmak, kendi kanlı emellerini gülmek içindir. Sık gelmez, bîhakkî faaliyetler yıllardır Doğu'ya özellikle bu bölgenin gelişmesini teş kil eden Kürt asıllı Türk vatandaşları na, Zencî veya Yahudî nüfusuyla bakma yı sadık, sapık ideolojilerinin prensip lerinden biri haline getirmişlerdir. Sıkı gıncı, Doğuların halis Türk kanundan geldiği safatasını savunular fırcağını bulunca maskelerini takmak gereğini bi le duymuyorlar. Bunların yaygın öğütü Millî Yol Değişik, daha birkaç ay önce, günları yazıyordu: «... Doğu hiçbir za man bizim olmazdır. Çünkü orada, Kürtler yaşar. Bu bölgeye Kırmızı, Ka rak Türkleri asiret şifâhlarıyla birlik te getirip yerleştirilmeli, ancak bu cengâ ve aşiretler Doğuların hakkından ge tirmeliler».

Gördükler ki faşist bir diktatörya, Türkiye'nin bütün ekonomik ve mali im kânlarını ufak bir varlıklı gruptan em rinde moria, tedhişle toplamağa kalmı yacak, demokrat adına ne donli kuruntı varsa, hepsini silecek, gerekirse kitle katliamlarından bile çekinmeyecekler.

Mussolini ve Hitler örneklî henüz bütün canlılığıyla hafızalarda yaşamak tadir: Milyonlarca Güney İtalya köylüsü, işçisi ve milyonlarca Yahudî işçence kamplarında, zindanlarda, darağaçların da nâmusuzca katledilmişlerdir.

İrkçilerin, faşistlerin ve tüm gerici lerin gözünde Doğu Anadolu halkları düşman, tehlikeli, kataları silicek insan lar gibi gösterilmeye çalışılırken, acaba Doğu ne halde? Kaderini Türkiye insan larının kaderine kopmaz bağlarla bağla mış, yurttaş olarak kendilerinden her is menî vermiş bu bölgenin, yürekler aç tı bir sefalet bataklığında yûzmektedir.

Türkülerdir mahrumiyet bölge, sür gün yeni durumundan kurtulamamıştır. Türkiye'de cüğüne belirlenen sosyal farklılığa ve istihsal bağutlarının en ilkel şekli Doğuda görülür. Ege ve Çukurova'nın büyük toprak sahipleri, pa zar üretilmiş kapitalistler haline gelirken, Doğu Anadolu toprak münase betleri hemen hemen feodal karakterini muhafaza etmektedir. Bu bölgelelerinde coğrafi özellikler, pazar yakınlığı, ulaşırma v. s. imkânlarının doğurduğu küçük bir ticaret burjuvazisi teşekkül et mişken, Doğu Anadolu'nun birçok yerle ri hâlâ kapalı ev ekonomisi durumun da kurtulamamıştır. İstanbul, İzmir ci merkezlerde, istihkâk maddeleri, istih sal eden hafif sanayin çeşitli kolları ge

ilirken, Doğuda yalnız birkaç ayı işliye bilen seçim fabrikalarının dışında, tek baca işletmez. Tekniğin, medeniyetin en ilkel vasıtalarından yoksun Doğulu kitle ler, tabiatın haşin, amansız pençesinde çabalamaktadırlar. Yıllardır sirtı yongan lı, heybelle katiller Doğu'dan akan sığın Batı'ya yollanmaktadır.

Doğu'nun ekiliyasına, kaçakçısına bile bir bağta göste bakmak âdet olmuştur. Efendileri milyonları bir çarpıda cepleri ne indirirken, sevdleri çakmayan, bugün de tadına doymadıkları o soygun düze nini geriye getirmek için, aşı aşı diye yirtınan gerici basım ve teğkîllârları aç insanların, işsiz insanların ölmek için bağvurmak zorunda kaldığı kaçakçılık, soygun gibi alehde zabta olaylarına, başka renk vermeye çalışılmaktadır.

D.P. devrinde mayın tarlalarında can larını veren yüzlerce ve herbil bir uz vunu kaybeden binlerce askattan biri, bacağıni mayın tarlasında bırakmış Mah mut Sütlüğü yakınıyor: «Biz, bu işi, keyfinden yapmıyoruz, en kişiye bak mak zorundayız. İş aramız iş yok. Bağ yok, aydın yok. Eve döndüce, bakarsınız on kişi boyununu bükmüş, eline bakı yor. Bu on kişi güyücek ister, güyücek is ler. Oysa siz ekerek bile kazanamıyor sunuz. Öteyanda mayın var, sığın var, kaçakçılık işi var. Bol bol da ekemek var. Siz olsanız ne yaparsınız? Açık, yok suluk ölmüden de beter. Otmu için, in san hergeyi güse alır, mayın tarlasına atınız süzünürük. Yahut sarımsak ağır bir yük, yaya olarak koğarsınız. Bir iki, sonunda mutlaka sakat kalmak var. Sığın var. Ama ne çare, ekmekle olmaz ki. (1)»

Mustafa Erbakan, gençlik yaşta, mayın tarlasında yaralanıyor. İki gün su diye indikten sonra, can veriyor. Fakat yanına kimse yaklaşılmıyor. Bir gün bir köpek, tek kolunu getiriyor, gü müyorlar. Mustafanın kardeşi, talan gete sünün bağı, diğük Başbakanı gü iş açtı cı telgrafı çekiyor:

«Sayın Adnan Menderes, Başbakan, (Ankara) —

Kardeşim Mustafa Erbakan, altı gün önce Kültür Leyit karakolu mün takasında mayın sahada yaralanmış ve iki gün müddetle beni kurularına diye feryat ettiği halde, vasiteler tarafından kasten çakarsınız, ölme terk edilmiş tir. Şimdi de herkesin gözü önünde ce sedî köpekler tarafından parçalanmakta dir. Mayın sahada ki eyyup, İsraniye için çıkarın vasitelerini su zümükün, herp sahasında dahi görmek mümkün değildir. Memleket, Millettan evvelki bu mezalimni tekrarlârsın deşgel içinde sey rediyor. Hiç olmasa, cesedin bile tesli mi yolundaki galvarlarımız da semere vermiyor. Adalet bu mudur? İnsanlık bu mudur? Demokrat ve memleketli ve neşimsiz size bu fecî muameleler için mi teslim ettik? Müdahale etme ve effer dâğınan işek de ölümünün bile teslimine intihar ediyoruz. 5.9.1950. Ebülkâd Mahdâ lardan ailesi adına, kardeşi: Hüseyin Erbakan.

Doğu'da geniş kitleler az çok farklı biçimde, fakat aynı sefalet bataklığında sürünmekte devam etmişlerdir bugüne dek. Topraközür, marabatur, Bekkaları hesabına imkânlarıyla, canlıye toprağı işlerler. Yaşamak sürünür. Küçük toprak mülkiyetine sahip olanların da durumu farklı değildir. Günün on sekiz saatini durmadan çalışarak geçiren bu insan lar, yine de geçimlerini temin edemiyor lar. Tek umut yolu, heybeyi sürüleyip, gurbete çıkmaktır. Örneğin yataz İstan bul'da (Kadıköy, Haliç, Kazlıçeşme, Ka sımpaşa ve Fındıklı) kol ve sirt işçiliği yapan on binden fazla Tuncelili var. Tüm nüfusu 150 bin civarında olan bu ili minin çalışabilen 10 bin erkeğinin, yal nız İstanbul — Tunceli arasında devam lı göç halinde oluşu, durumun garesizli ğini, ekonomik bakımdan Tunceli'ne ben zer illemlerde gelişmenin âdetâ dundu rüldüğünü açıkça gösteriyor.

Türkiye'nin kapkara bir faşist dikta toryaya sürüklenmesine engel olabilecek,

yurttaşın Anayasa teminatına alınan te mel demokratik hak ve hürriyetlerinin beğnel hangi kuvvetlerdir? Şüphesiz su bayı, memuru, yazarı, gençliğiyle toplum cu aydınlar ve işçilerimizdir. Doğuluya kuşku gülele bakmayan, Doğuların kültürel ve ekonomik kalkınmasına Tür kiye'nin genel kalkınma plâni işersin de insanca, samimiyetle öncelik tanıyan sosyalistlerdir. Faşizm, Doğunun bugün kü perişan, yoksul durumunu daha da sömürmekle kalmıyacak, yaşayabilenleri nin bile hayatta kalırlarına tahammül edemeyecektir. Hitler tasakları sırsat bulurlarsa, kitle katliamlarına Doğu'dan başlayacaklardır. O halde, en başta Doğu yu ve arkasından Türkiye'nin, kanlıç kanına boyayacak faşizm tehlikesini ön liyecek tek çare, sosyalizmdir, Hicri ve tansever kuvvetlerin safında faşizme kar şı savaştır.

Sosyalizmin medîi unsurları, Türkiye'de fazlasıyla teşekkül etmiştir. En ge nişli bölgelelerimizde bile sosyal tezat lar had safhadadır. Yüde küçük küçük bir zümme, geniş gelişimden 22 bin de fa fazla kazanmaktadır. İstihsal vasıtala rı (Büyük toprak, büyük ticaret, fabri ka, nakliyat v. s.) belirli bir zümrenin tekelindedir. Memuru, işçisi ve köylüsü le geniş emekçi kitleleri, devamlı geçim sıkıntısı içerisinde kıvrınmaktadır. Bu kitleler çalışıyor, yıpratıyor, hergeyi ya rınmalarına karşılık, ancak aşkıktan ö lünecek kadar birgey ellerine geçiyor. İstihsal vasıtalarına sahip olanlar, parasız topluyor. Zengin, fakir, çaresiz fazedilegel miş ekseriyet, gün doğmadan işe gider, durmaz, dinlenmez işler işler. Bir lok ma ekmek için. Bu da ancak kuvvetini toplayıp, ertesi günd aynı sefaleti, aynı yoksulluğu devam edebilmek içindir. Ve bahsedilen hürriyetten haberleri yoktur.

Bugün gelişme hürriyeti denen hür riyet; başkalarını çalıştırmak hürriyeti, başkalarının sırtından şar vurup har man savurmas hürriyetidir. Hayat kavga sında bantlar, her türlü şifâhlarla dona tılmış olarak yürüyor; geniş toprakları var, sermayeleri var, tahsil görmüşler, ellerinde tavsiyeler, arkaalarında itimes, ciraflarında binbir münasebet kuvveti var. Çökük ise, çürüçplak. Bir savunma şperleri bile yok. Sosyalizm başarı ihtı mallerinin hâkızı ve çok kere zâlimane olan bu faksim şekline düzeltecek sis temdir.

Uzun yıllardanberi iş pazarının sö mürülmesi, dış yardımlar ve devlet elin deki çeşitli kolaylıklarla semürülen kü yük toprak ağalarına, bankerlere, mahâl le milyonlarca dolar ekonomik siste minin doğurduğu manzara, işte budur. Diğük Başbakan, yalnız Ege bölgesine iki milyar dolar yatırım yaptım, diye övünüyor. Tabiatın verimliliğine, ulaş ırma imkânlarına ve bu nüvazanın yat ırımlara rağmen, Ege bölgesinin geniş ço ğunluğu da yoksuldur. İzarı kaldırımla rında yalnızca yürüyen işçi kitleleri, ekmek diye feryat ediyorlardı. Anadolu nun elle tutulur sermayesinin toplandı ğı İstanbul'da 1 milyon insan, her işi lü kamu hizmetlerinden yoksun, grecken dülâre yaşamaktadır. Kapitalizmin dev let eliyle sömürdüğü, hemen bütün yurt sermaye yatırıma ve birikiminin olduğu bölgelerde, geniş kitlelerin umudu, sos yalist hanelere yönelmiştir: hiç geli şmemiş Doğu bölgesi için başka türdüs

olamaz, düşünülemez. Köklü toprak reformu, bu hamele rin bağında gelir. Köylü, ancak sosyalist bir düzende, işlediği, teriyle suladığı top rağına kavuşabilecektir. Toprak reformu, sömürdüklerin çkarcı politikalarının köy lü üzerindeki ekonomik baskısını ortadan kaldıracaktır. Halkın oylan, istizat halkı sömürülenlerin cebine inmayacak, demok rasinin çekiden çıkıp, gerçekten halkın malı olması ancak bu yolla mümkün ola bilecektir. Toprak dağıtım idare, güphe siz vergi, kredi, tarım âletleri ve istihsal kooperatifleri politikasıyla üretimin ço ğalmasında yardım edecektir. Biz yanda binlerce ödemâ ontarca köy sahibinin gelişmeden zevk içinde hayat sürmesi, öbür yanda milyonlarca topraközür insa nın istinmeyen çileleri Sosyalizm: bu ko rungu tevatları tasfiye edecek sistemdir.

Doğu'da madenlerin işletilmesi ve sanayin kurulması ancak sosyalist dü zeliyle hak parasma tesos usüne konabilir. Sosyalist güçlerden nareket et miyen her türlü işletmecilik, Doğu hal kının sefaletine, perşanlığına yeni hal kalar katmaktan öteye geçemez. Örne ğin, Batman Petrol İşletmesi: Modern bir mahalle, asfalt bir iki sokak naklı tan apayın küçük bir dünya Öteyanda, çanur dermaları işine sömülen söv evle rinden bin defa beter perşan insan ku lûbeleri. Bu binlerce defa terki açırı mu seyredince, ister istemez şu soruyu soruyorsunuz: Bu petrol, bu nakla ne faydalar getirmiştir? Diyarbakırın da mo dern mahalleleri asfalt caddeeleri var. Ama iki adna ötesinde, Alışveriş ve Yeni kapı mahalleleri plastik sefalet içinde. Bu iki mahallede tam 40 bin insan sâ rünür. Dertleri, çileleri Diyarbakır ölemlerinin girilerinde, yazılarında iş çitici şekilde tasvir edilir. Sorulacak soru: Büyük toprak ağasının, büyük tüccarın, mahalle milyonlerini destekliyen bir düzen bu insanların hayatlarını nasıl değiştirebilecektir? Bu hayat ki sırında bütün bu vurgunları bir parazit gibi besliyerek bu hale gelmiştir.

Sosyalist bir düzen, insan sevgisi Şerine kurulur. İnsanın hayatı, naysiye ü, gerçek hürriyeti ön plânda yer alır. Medeniyetin, insanca yaşamın araçları küçük bir azınlığın değil, bütün halkın yararına plânlans. Parasız tedavi, para sız eğitim, herkese insan gibi yaşayaca ğı bir mesken, çalışmak istiyen her in sana iş, yapılan işe göre hayat düzeyi ancak sosyalizmle sağlanır.

Kültür bakımında da durum aynıdır. Gerçek demokratik ve sosyalist anla rıg, hiçbir topluluğun kültür hakkını pa zarlık konusu yapamaz. Kültürün kalkın manını gerçekçi, insanca ve bilimsel uy gulanan metodları, sosyalizmin en önem da zâben mevcuttur. Sosyal adalet öke şinden hareket eden ekonomik kalkın manın yanına en geniş bir hoşgörü ve anlayışla, kültürel kalkınma pazarlık, karşılıksız olarak sosyalizmin hay ödevle ri arasında yer alır.

Tek kelimeyle sosyalizm, bölgeler arasındaki her türlü eşitsizliği kaldırmak suretiyle, maddîsel, âdil ve sabbatlı bir Türkiye paratarak, millî birliği en sağ lam temeller üzerine oturtur.

(1) Şevketin Başçılar, Ülke, sayı: 2, S. 9.

Rifat ILGAZ

SANSAĞANIN KUVRUGU

MIZAN NİKAYELERİ

Çıktı: Genel Dağıtım yeri:
Kemal Karatekin Ankara Cad. No. 44

YÖN — 125

İRAN

Toprak reformuna karşı olanlar «dinci» kisvesiyle ortaya çıktılar. Şimdi Şaha, hem seçim isteyen ilericiler, hem de toprak reformu istemiyen gericiler cephe alıyor.

Mollaların isyanı

İran Hükûmdarı Muhammet Rıza Pehlevi ayın başında Türkiye'ye yaptığı ziyaretin özel kısmını birdenbire keserek memleketine döndü. Gü gün, ajanslar İran'da kadınlara oy hakkı tanınmasına çıkan beyannamelerin mollalar tarafından Tahran camilerinde dağıtıldığını bildiriyorlardı. Fakat bunun ardından başkaca bir haber çıkmadı. İranlı idarecilerin memleketlerine sık sık başgösteren ve nasıl bir sonuç vereceği önceden kestirilemeyen bir huzur sızlık karşısında fazla telaşa kapılarak Şahı, ziyaretinin özel kısmından yoksun bıraktıkları söylenebilir. Ama işin böyle olmadığı geçen hafta ortaya çıktı. İran'daki huzursuzluk yatışmak şöyle dursun birdenbire alevlendi ve Şahın siyasetine karşı açık bir harekete döndü.

Bu seferki hareket, Tahran üniversite öğrencilerinden değil İranlı gericilerden geliyordu. İranlı din uluları ve mollalar, görünüşte İranlı kadınlara tanıyan seçme ve seçilme hakkını seriata aykırı bularak ayaklanmışlardı. Fakat gericilerin asıl hedefi İran'da uygulanması çalışılan toprak reformuydu.

Din ulularının ve mollaların hareketi geçen haftanın ortasında son derece şiddetlendi. Tahran'da ve kuzul şehirlerden Kum'da bir camide yapılan toplantıda din uluları söz alarak hükûmetin siyasetine, özellikle kadınlara oy hakkının tanınmasına ve toprak reformuna şiddetle hücum ettiler. Toplantıların sonunda Şah'a ve hükûmete çekilen telgraflarda, kadınlara oy hakkı tanınmasıyla sınırlı seriata aykırı kararın değiştirilmesi istenmekteydi.

Dinciler, ağaların hizmetinde

Gerek bu toplantılarda, gerekse daha önce dağıtılan beyannamelerde islâmî bir seriata aykırı olduğu belirtilen kadınların seçme ve seçilme hakkının içyüzü şudur: İran'da parlamento teşekkül ettiği için, hükûmet yeni parlamento seçilene kadar kanun ünlüğünde olan kararnameleler çıkarabilmektedir. Geçen ay, hükûmet, kadınların il ve belediye meclislerine seçme ve seçilme hakkını sağlıyan bir kararname tasarısını yayımlamıştı. Gerçi bu kararnamede bu hakkın verildiği açıkça belirtilmemiştir. Fakat, meselâ âyan ve mebusan meclisleri seçimleriyle ilgili daha önceki kanunlarda olduğu gibi kadınların seçme ve seçilme hakkı olmadığı da açıkça belirtilmiştir. Bundan dolayı, hükûmetin son kanun-kararnamesine göre, kadınların il ve belediye meclislerine seçme ve seçilme hakkını önleyen bir husus bulunmamaktadır. İşte gericiler, din tüccarları bu hakkı sağlayacak olan tasarının kesilmesi için mücadele istemektedirler.

Fakat din tüccarlarının, gericilerin asıl hedefi bu değildir. Asıl hedef, işe islâmîyeti, seriata karşıt olarak uygulanmakta olan toprak reformunu baltalamaktır. Toprak reformu şimdiye kadar fazla bir güçlük çıkmadan uygulanmaktadır. Dincilerin birdenbire bunu mesele yapmaları neden ileri gelmektedir? Sebeplerden biri toprak reformu sınırlarının genişletilmesi ihtimalidir. Çünkü, şimdiye kadar toprak ağalarına yalnız birden fazla köy sahibi olmak yasaklanıyordu ki, buradaki «köy» belirli bir ölçüye gelmediği için bu toprak üzerinde oldukça oynanabiliyordu. Oysa Eylül ayında Kazvin ve Hama bölgesindeki fecî deprem üzerine hükûmet bu bölgelerde geniş ölçüde bir toprak reformu uygula-

Mendes — France
Çıkar yol gösteriyor

lamağa girişti. Birkaç büyük toprak ağasının elinde bulunan köylerin yeniden yapımına köylü iştirak ettirildi, sonra da bu köyün toprakları köylülere dağıtıldı ki, bu da ağaların işine gelmedi. İkinci sebep, toprak ağalarının başlangıçta bu toprak reformunun uygulanacağına inanmadıkları halde, yavaş yavaş bu konudaki düşüncelerini değiştirmeleridir. Gerçekten de, tabii sallahtanda gören Şah, İran nüfusunun büyük kısmını meydana getiren köylüleri kazanmak için, toprak ağalarına ait toprakları toprak köylüye dağıtmakta ciddi bir gayret sarfetmektedir. İşte bu sebeplerledir ki, toprak ağaları, açıktan açığa karşı koya madıkları toprak kanununa karşı, tabii müttefikleri olan gericileri, din tüccarları hareketi geçirmişlerdir. Nitekim, yobazların toplantılarında bir ulema'nın verdiği fetva, dinçilerin gerçek niyetini açıkça ortaya koymaktadır. Bu fetvaya göre, «bir müslüman, zorla ele geçirilmiş bir toprak üzerinde dua ederse, bu dua makbul olmaz».

Din uluları, toprak ağaları hesabına giriştikleri bu gavreti daha da ileriye götürmüşler, son hac sırasında Irak'taki Necef ve Kerbelâ'daki ulema ile temasa geçerek Şii imamlarından da, yukarıdaki ne benzer bir fetva koparmağa çalışmışlar ve almışlardır.

Kararsız hükümet

İran gibi sıkı bir baskı rejimi altında girişilen bu hareket karşısında Şah hükûmetinin tutumu ne olmuştur? Bu tutumun kararlı olduğu pek söylenemez. Yobazların ilk hareketi sonunda, toprak reformunu yürütmekle görevli Tarım Bakanı Arsancani, toprak üzerindeki mülkiyet hakkını en fazla 30 hektar olarak tespit eden bir teklifi hükûmete sunarak şimdiki Toprak Reformu Kanununu da ha güçlü hale getireceğini söylemiş, fakat ertesi günü bir açıklama yaparak, bu en fazla 30 hektarlık sınırın yalnız Geylan ve Mazanderan'da uygulanacağını, memleketin diğer bölgelerinde bunu uygulamanın elverişli olmadığını belirtmiştir.

Fakat İran hükûmeti bunun ardından yeniden bir çıkış yaparak, Şahın Mazanderan'da toprak köylüye tapularını dağıtacağını, Meshet'te de toprak ağalarının ellerindeki topraklar hakkındaki beyannameleri hazırlamaları için kırk günlük morat verildiğini bildirmiştir.

Nihayet, İran Başbakanı Esadullah Alâm, huzursuzluğun önlenmesi için güçlü kuvvetlerine emir verildiğini açıklamıştır.

Bütün bunlar, İran'ın yeni huzursuzluklar eşliğinde olduğunu göstermektedir. Geçen yıl ve bu yıl başında Tahran Üniversitesinde kümelenen ileri kuvvetlerden sonra gericiler de Şaha cephe almış durumdadır. Bu durumda, Şahın hangi cepheye taviz vererek durumu kur tarmağa çalışacağı sorulabilir. Zira, iki cepheye birden karşı koyması hemen hemen imkânsızdır.

FRANSA

Referandumu kazanan De Gaulle ikinci raunda hazırlanıyor. Fakat yeni meclisin De Gaulle'cü olması imkânsız.

Televizyon

Yirminci yüzyılın sihri cihazi televizyon, seçim kampanya ve propagandalarında büyük ölçüde rol oynadığı, örnek olaylarla doğrulanmış bir vakta, Fransız gazetelerinin çoğu De Gaulle'in televizyonu sık sık kendi propagandası uğrunda kullanmasını sert bir şekilde tenkit etmekten geri kalmıyor. Bunun yanında siyasal bilimcilerin kütle haberleşme araçları arasında da TV'ye özel bir önem vermeye başladıkları söylenebilir.

Geçen hafta Fransızların karşısına bir kere daha TV'den görünen 71 yaşındaki «muzaffer» general şöyle seslendi: «Fransızlar, 28 Ekimde partilerin felâkete yol açan rejimini mahkûm ettiniz ve yeni cumhuriyetin ilerleme, kalkınma ve büyüklük yolundaki görevine devam etmesi hususundaki arzunuzu belirttiniz. Bu ikinci yoklamada da birincinin hilâfına bir sonuç alınmayacak şekilde hareket etmenizi, adayları, «evet» demekle yapmış olduğunuz tercih yönünde seçmenizi rica ediyorum.»

Ciddi Le Monde'un deyimi ile bütün şır sıklet müsabakalarının rakipsiz şampiyonu general böylece siyasal partiler hakkında öteden beri duyduğu antipatiliyi halka indirmek yolunda teşebbüse geçmiş oluyor. De Gaulle bugüne kadar siyasal partilerin katıldığı seçim mücadelelerinde kenarda kalmayı ve bir hakem hüviyetine bürünmeyi tercih etmiş. Fakat aksiyon bakımından 1945'te De Gaulle'ü ile 1962'in De Gaulle'ü arasında fark var. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra siyasal partileri memleketi felâkete sürüklemek, anarşiye boğmak ve iflâsa mahkûm etmekle suçlayan general o sıralarda gene başkanlık rejimini hatırlatan bir formül düşünmüş, fakat siyasal parti liderleri ile aydınların desteğini sağlayamadığı için bunu uygulamaya kalkışmamıştı. General, sosyalist lider Leon Dum'un deli hapiste geçirdiği günlerde itibar gösterdiği bu formülü şimdi bugün yürürlüğe koymak üzeredir. General De Gaulle'ü destekleyen aydınlar arasında Yeni Cumhuriyet Birliğinden Andre Malraux, Francois Mauriac ve Cumhuriyetçi Halk Hareketinden Pierre Pflimlin gibi liderler var. Fakat aydınların ve siyasetçilerin büyük çoğunluğu gene generale karşı. 28 Ekim referandumunda pek de cesaret verici ve gönüllü ferahlatıcı olmayan bir sonuç elde eden De Gaulle, siyasal partilerin kolunu kanadını kırmaya bu sefer azmetmiş görünüyor. O'na göre siyasal partiler «bir an için ortak bir profesyonel ihtirası etrafında birleştikleri zaman dahi» milleti temsil etmiyorlar. Bu müşahede İkinci Dünya Savaşı'ndan beri değişmemiştir.

Monnerville

Eski Fransız Ginesinde doğmuş olan Senato Başkanı radikal Gaston Monnerville'in referandumun anayasayı ihlâl ettiği yolunda anayasa konseyine yapmış olduğu müraacaatı hakkında konsey «yetkilsizlik» kararı verdi. Fransız halk arasında olmamakla birlikte, siyasal sahnede büyük nüfuzu olan Gaston Monnerville'in bu konudaki düşüncesini bursaya aktarmakta fayda var:

«Anayasa Konseyi cumhuriyet müesseselerinin geleceği ile ilgili hayati bir konuda yetkisizliğini ileri sürmekle intihar etmiştir. Gedik açılmıştır. İktidar bundan böyle hiç çekinmeden gelişmiş hareketlere girişebilecektir. Cumhurbaşkanı anayasada her çeşit değişikliği keyfine göre yapabilecektir. Bütün iktidar cumhurbaşkanının elinde toplanacak, buna karşılık parlamento ve halk önünde cumhurbaşkanı hiç bir sorumlu yük taşımıyacaktır.»

Yukarıdaki sözleriyle Cumhuriyeti tehdit eden tehlikeleri işaret eden Monnerville, bununla birlikte cesaretini kaybetmiş değil. «Hak ve hürriyetler, doğruların ülkelere boğulmazlar. Gerçek ve adalet için yapılan mücadele savaşların en çetindir» demesi bunu gösteriyor. Bu arada Anayasa Konseyinin 28 Ekimdeki istigari mütalâasında, iktidarın doğrudan doğruya referandum usulünü geliştirel uygulamalarının anayasa ya aykırı olduğu görüşüne vardığını da hatırlatmak gerekir.

28 Ekim Referandumunda, General De Gaulle oyların % 62 sini kendi tarafına çekmesini bilmiş ve maçın birinci raundunu kazanmıştı.

İkinci raund, 18 ve 25 Kasım tarihlerindeki Milli Meclis ve Senato seçimleridir. 18 Kasım'daki seçimde Milli Me-

Şah Rıza Pehlevi
İki camii arasında

listeki 465 yer için çetin bir mücadeleye girişilmiş bulunuluyor. Fransız seçim sisteminin de özelliklerini gözönüne alan «hayır» partileri U.N.R. (Yeni Cumhuriyet Birliği) adaylarını yenmek için referandumdan önce kurdukları ortak cepheyi devam ettirme çabasında. Fakat bu cephenin aynı güç ve devamılığı gösteremediği anlaşılıyor. Bununla birlikte yapılan tahminler genellikle De Gaulle'ülerin yüzlerini güldürmekten hayli uzak. Time dergisi, Milli Mee liste halen 176 milletvekili olan U.N.R. in önümüzdeki seçimler sonucunda 80 yer kaybedeceği kanaatine katılıyor. Ba açık yenilginin ise De Gaulle'ü güç duruma düşüreceği şüphesiz. Kesinlikle ifade edilebilecek husus De Gaulle'ün parlamento kendi politikasını yürütmek için çoğunluk bulamayacağı ve buna den önce olduğu gibi bir U.N.R. — M.R.P. koalisyonu dahi meydana getirmekte büyük güçlüklerle uğrayacağıdır.

Mecliste De Gaulle için mümkün olan her güçlüğü çıkarmaya çalışacaklarını tahmin etmek yanlış olmaz. Anayasamın açık hükmü gereğince yeni meclisi bir yıldan önce feshedemeyecek olan De Gaulle bu süre zarfında hasım bir parlamento ile yanyana yaşamak zorunda.

Partilerin ise seçimlerde De Gaulle'e karşı görünüşte bir zafer kazanmaları, iç yapılarını ve programlarını yeniden düzenleme zaruretini bölgeye düşürmemeli. Sağduyu sahibi liderler bu arada Mendes — France, referandum sonucu «evet» olduğu takdirde bile, rejimin De Gaulle'den sonra yaşama şansını olmadığını belirtmiş ve partilerin yeni bir şeyler getirmelerinin kaçınılmaz olduğu ıkazında bulunmuştu. Mendes — France bu konudaki düşünceleri ve tasarılarını «La République Moderne» adlı eserinde gözler önüne seriyor.

Mendes — France partilerin ortak bir plân fikri etrafında birleşmeleri gereği üzerinde durarak tekliflerini iki noktada özetliyor:

- 1 — Cumhuriyet müesseselerinin ve niden teşkilatlanması ve düzenlenmesi.
- 2 — İktisadi plânlanmanın demokratlaştırılması ve iktisadi politikanın bölge lere inmesi.

KÖLELERİN İSYANI:

Spartaküs (1)

Mehmet Halil

Bizde tarih, oldum olası, her devirde baştaki ege men sınıfların savaşları nı, kahramanlıklarını, gös kamaş tırıcı zenginliklerini, saraylarını anlatmak, olayları oluş sırasına göre sıralamak olarak anlaşılabilir miştir. Başta da değildir bu. Olaylar arasında bir takım yüzey sel bağlar kurarak tarihin gerçek gücünü, tarihi yapan şeyi gözden saklamak çabasıdır.

Bilinçli bir çaba. Hem yalnız bizde de değil. Bir Avrupa lı tarihçi: «Roma'nın barış için dedi birliğinin körd tarafı, halkın sefaleti idi. Bu halk savaştan kur tuluştı ama köle mertebesine düşmüştü. Medeniyetin ilerleme si ancak küçük bir azınlığın işi ne yapıyordu ki lüks hayattan ve sekün zevklerinden yalnız o faydalanıyordu. Latin yarılar ekle meydana gelmiş olan Avrupa usulü eğitimimiz bizi, bu imtiyas hlardan başkalarını düşünmemişe şe alıştırmıştır» diye yakıyor (2).

Böylece Roma Tarihi, Roma Medeniyeti derken bildiklerimiz, öğrendiklerimiz, ya da bize ögre tilmek istenen, bütün topyekarı, bütün zenginlikleri ellerinde tu tan, yabınlarla kölelerin el emeği ve emirlerini mermer sarayların da sıyafet sofralarında savuran bir sınıflar tabakasına dair oluyor

yalnız. Yani bu zenginliklerin ya ratılmasında zerrece emeği olma yan çok ince bir üst tabakaya. Onların sanatı, onların zevki, on ların maceraları... Bundan ötesi ilgilendirmen tarihçilerin çoğu nu. Okul kitaplarında, kökoca bir devre ışık tutmak gibi iri iri iddialarla ortaya çıkarlar da bu medeniyetin asıl temelindeki kö lelerden söz etmezler. Onların bu asillerle olan mücadelelerini an latmaları bir türlü akıllarından ge çmezler. Ya da bir iki satıra seçtirirler, olur biter. Nasıl ol sa onlar için tarih, büyük lider lerin, büyük kahramanların, bü yük insanların mücadeleleri de mek değil midir? Temellerden ta rihî yapan etmenlerden yoksun bir tarih anlayış.

Ama gün gelir, Spartaküs'ün ikibin yıl önce kendikendine sor duğu «Neden savaşlarımızı kim yazacak? Ne kazandırmızı, ne kayettiğimizi kim anlatacak?» sorusuna, ikibin yıl sonra dün yanın bir başka ucunda yaşayan bir romançı cevap verir:

«Bu hikayenin kahramanları hürriyeti, insanlık ve kârını dal ma aziz tuttular. İyi ve doğru bir hayat yaşadılar. Bu kitabı, ce rükularını ve başkalarını okusunlar, sıkıntılı gelecekleri için kuvvet alsınlar, istibdat ve haksızlıklar la mücadele etsinler diye yaz

dım. Belki böylece Spartaküs'ün emelleri, zamanımızda gerçeklik kazanacaktır» (Sayfa 2)

Howard Fast, günlük olayla rın karmagığı, tek tek insanla rın gündüştü zavalılığı ve düş künlülüğünde yollarını kaybe den, roman adı altında bir yığın seçki olayla sayfalar dolduran gündüzün gerçekçi (1) roman çalarına güzel bir dera veriyor bu romanıyla. Büyük tarihsel ger çeği, asırlar mücadelesi gerçeği ni M. Ö. 71 yılından alıp günü müze bağlıyor. Hem öyle Holli wud gösböyünçülüğü şeklinde de ğil. Spartaküs'ün Trakya'da bir köleden, güçlü kuvvetli bir gladi yörden, nihayet bir liderden daha çok halkın kendisi olduğu nu, asırlar boyunca dalgalandıran bir bayrak olduğunu unutmadan.

Her romançı, olumlu tipi mutlaka kendi devrinden mi se çecektir? Böyle bir kural var mı dir? Madem ki gerçekçi romançı nın, genel olarak gerçekçi sanatçı nın işi, yığınları, doğru bir tarih bilinci aydınlatmak olmuştur artık, onu dar bir çevrenin ve zamanın kısır koşulları içinde hapsedme nin anlamı var mıdır? Zaten öz sanatçı böyle bir kural tanıma yandır. Kökoca tarih okuyucusu içinde attığı geniş kulaçlarla bir Spartaküs'ü Georgia'daki pamuk ırganı zencilerle; piramitleri ya

pan eserleri Kongolu madenciler le; İran'daki petrol işçileri ile el ele tutuşturan sanatçıdır.

Howard Fast romanını şu söz lerle bitiriyor:

«Savaşlar çıktığı ve çalışan ların meyyesinden gelecek nesil ler faydalandığı müddetçe Spar takus adı daima hatırlanacak ba zan fısıltıyla, bazan da bağra ba gıra haykırılacaktır»

Spartaküs'ün, deha doğrusu Roma'nın temelindeki yabınlarla kölelerin emelleri hiç bir gün kay bolmadı. Hergün biraz daha ger çeklik kazanarak hergün biraz da ha belirlenerek, biraz daha büyü yerek hâla da devam ediyor. Spar takus çarınata: «Tekrar gelece ğim ve milyonlarca olacağım» de mişti. Bugün yeryüzünün her kö şesinde sömürdülere ve sömür geçliğe karşı yürütülen savaşlar başka bir şey mi sanki? Yalnız, Spartaküs'ün milyonları. Daha da güçlendi. Hem artık Sparta kus gibi yalnız da değiller. «Bi zim savaşlarımız kim yazacak? Ne kazandırmızı, ne kayettiğimizi ki kim anlatacak?» da demiyor lar. Çünkü onlar savaşlarını ken dileri yazıyorlar artık. Hem de Birleşmiş Milletler kürsülerinde. Bir zamanlar Spartaküs: «Senin talihizdir benim talihimdir» di yen efendilerin karşısında. Kazan dikları ise, XX yüzyıl uygulığı ni biraz daha insanlaştırıyor. Ha yayı daha yaşanıyor yapıyor. Ha yayı daha doyulmuş yapıyor.

Neydi Spartaküs'ün emelleri? «Spartaküs, kölelerin bulunma dığı bir dünya istiyordu. Efendi olmayacaktı. Bütün insanlar ha rır içinde, kardeş gibi yaşayacak ları. Etrafı surlarla çevrili ol mayan şehirler inşa edeceklik. Bu şehirlerde bütün insanlar birbiri ne esit olarak, huzur içinde yaşa yacaklardı. Savaş, istrap ve sıkın tı olmayacaktı» (S. 214)

Roman asiller için onlar birer INSTRUMENTUM VOCALE (ses ol an bir alet) idiler. Spartaküs, esir ettiği Romalı askerle haber gönderiyordu Roma'ya:

«Onlara köle, INSTRUMEN TUM VOCALE dedikleri şeyler ol düğümüzü anlat. Sesimizin ne olduğunu anlat. Biz diyoruz ki, onlardan, çürümüş Senato'dan, Roma'dan baktık. Kanımızı, ke miklerimizle sıkarak elde ettikleri servetten, ihtisardan baktık. Asil Romalıların bildiği tek şarkı bu. Fakat artık bu şarkıyı dinlemek istemiyoruz. Sulh—sükun içinde, birbirimizle kardeşçe yaşamalıyız. İnsanlığın iyi olan şeylerine biz sahibiz. Kadınlarımızı seviyor, on ları koruyor, müdafaa ediyoruz... Ne kadar kokmuş bir cemiyet! nizi! Harabî ne kadar pis bir sek le siktiniz! İnsanlığın bütün gü zel şeyleri ile sıyafetli. İhtisardan, şükürden, hürsükle ösüne kardeş lük. Artık herşey bitti. Senatoma söyle, bütün bunların sonu geldi. İşte Aletin sesi bu» (S. 177)

Aletin sesi, dört yıl süreyle Roma'ya, o sel, o güçlü, o yolları bütün dünyaya açılan Roma'ya, milletlerin karşısında titredikleri o, dünyanın en kudretli Cumhuri yetini doğandı. Tarihsel madende, evde, sarayda ondan konuşuldu, ondan korkuldu dört yıl. Bütün güney İtalya Spartaküs kuvvetleri nin eline geçti. Capua'da bir ara nadan çıkan iki yüz eplak ve he men hemen silahsız gladyatör ki sa bir zaman sonra Roma'nın zırlı askerlerini meydana gelmiş olan kohortlarını darmadağın e decek bir kuvvet olmuşlar, ordu lar kurmuşlardı.

Spartaküs'ün gücü yalnızca bu da değil. Halkı eğitmiş bili yordu. Halkın ise en büyük kuv vet olduğunu anlatmıştı. Ödülük dükten sonra bu karzına, arka dağlarına, bütün kölelere güc ve riyordu. Rüyasında kendisini Ro ma Senatosu önünde sorguya çe kilirken gören karısı Varinia'ya: «Görmüyor musun, onlar senden daha çok korkuyorlar» diyordu. Asil ve zengin Senatörlerin kar şısında, kucakında çocuğuyla bir kadın, Senatörler güçlü, Senatör ler kendilerinden güvenli. Örkel ler. Ama Spartaküs alay ediyor on larla. «Ama görmüyor musun, on 263)

lar senden daha çok korkuyorlar» Korkularını, Roma'dan Capua' ya kadar giden yol boyunca dinle neri altın döryüz yetmişiki çar mih giderecekti. Haksızın, haksız in, hazır yiyicinin korkusu bu. Roma'dan babasının sürgün olduğu günkü hazine eşitlik eşitlik eşitlik atına atıyor. Capua'ya sürgüneğe giden sen. ve sen. parmak parmak Capua, çarınata sen. sen. sen. sen. derken işi korkuya dolar. «Tek

rar seçeceğim ve milyonlarca ola caktır» (S. 11)

«Ne demek istedi acaba?» (ay nı sayfa)

Kölelik düzeninin, Roma Me deniyetinin ve Cumhuriyetinin anlaşı ve temel olduğunu bilen gövaye Çigero: ağız laf yapan genç politikacı Çigero korkmak tedir. Bu düzene hukuki bir te mel vermeğe çalışır: «Adalet, kuv vetlinin, cam istediği zaman kul lanabileceği bir aletti bunun için. Kölelik adıldı. Çigero'ya göre sa dece aptallar, kölelikte ahlaki bir yön arardı» (S. 107)

İşyanı bastıran Üstü General Crassus korkmaktadır. Son köle nin de çarınata öldüğünü gör mek için saatlerce bekler

Fakat Spartaküs'ün asla öl medigine inanan yağlı bir köle kadın, korkusuz, sorar anlı şanlı General'e:

«Bu sonunu da öse. acaba herşey sona erdi mi demeyin? Bu iş bir sona erecek mi, Marcus L. cinna Crassus?» (S. 222)

Bence Howard Fast'ın roman daki en büyük başarısı, tarihin, en büyük köle isyanı olarak an dığı Spartaküs olayını, tarihte oldum olası kahramanlar sırayın bir anlayışla ele almaması olmuştur. Spartaküs yabınlerce köle den yalnızca bir tanesidir onun için. Halktır aslında. Onu köle lerden, halktan ayıran hiçbir şey yoktur. Hatla deş görüldüğü bile. Çıktır. Kırk burun ile bir koyunu hatırlatır yadı. Kuvvetli dir, savanmada ustadır ama in sanlarda bir varlık olduğu için değil bir gladyatör olduğu için. Onu karışınm akandan dinleye lım.

«En iyi atışacağı Crixus öldü ğü zaman, Spartaküs başını ku cakına koyup ağladı. Onu bir dev yapmak istedikler fakat dev değildi. Nazik, iyi ve aşkın doluy du. Artadalarının severdi. Karşı laştıkları zaman sarırlılar, birbir lerini öperlerdi. Siz, Romalılar arasında kucaklanan Spuşen in sanlar görmedim... Spartaküs ba na birşey anlattığı zaman derhal anlardım. Halbuki senin anlat mak istediğin şeyleri anlamak ba na pek güç geliyor. Romalılar ko nuştukları zaman ne demek iste diklerini anlamıyorum» (S. 262—

Asıl önemli olan mücadele nin kendisidir. Kölelik düzeninin ortada kaldrılmasıdır. Nitekim Howard Fast'ın romana verdiği son —Spartaküs'ün karısı Varinia' nın, babasının adını verdiği oğ

luytu Roma'dan kaçıp kurtulma sı, dağ köylülerinin arasına eğin ması— hiç de Ameriken'ın emut lu—son endişesinden olmuyor. Akıne, Spartaküs olayının kişi sel bir zana ana aruna ol maktan daha çok seni ve halk hareketi olduğunu, Spartaküs'ü müde olsa da bu mücadelede de van edeceğine inayet etmek bel yi yet. Spartaküs'ün eği de babası gibi mücadele ve harb içinde öl üdü. Roma'nın yarı bir edinece ği için gelecekti. Sadece köleler ta rafından değil, fakat onlarla bir leşen surlar, hür barbarlar. İyi idler tarafından mahvedilecekti» (S. 267)

gelince...

Çeviriye

Bu güçlü eserin çevirisine ge lince, hiç de adına yaracak gö zelik ve uygunlukta değil. Sıra dan, setünkörü yapılan bir çeviri. Howard Fast'ın canlı, insana dob ra dobra seslenen dili, bir zincire vurulmuş sanki bu çeviride. Tu tuk, çetrefil. Yapılan çeviri yarı lıgıllık bir yana bir sürü Türk ge hataları ile dolu kitap. Y-nile ti çoktan kontema diline girmiş birçok kelimenin yerine ekileri kullanılmış. Çevirmen, «sulh» di yor, «istibdat» diyor, «mütebete» diyor, «harb» diyor da savaş, ba rış, zorba demiyor.

«Camı yıkılmış ama mühe' yerinde» örneği, bu hatalar, ne olursa olsun, Howard Fast'ın bir serememiş. Yine de hevesle bir soruluka okunuyor eser. Yine de ne sağlık Ösar Sunar'ın.

Sahib veririm, Okuyun Sparta kus'ü. Bilirizim çok peşabı. Ma masının belli. Bana bir kumaş doctun armağan etmiş. Ya sen de bir kumaş doct bulsun. Ya da bir kumaş doct bulsun. Ya da bir kumaş doct bulsun.

Okuyun yeter ki!

(1) Howard Fast: Spartaküs. Ro man, çeviren Ösar Sunar. Altın Kılıçlar. 16 Str.

(2) Charles Seignobos: Avrupa Milletlerinde Mukayeseli Tarih. Sayfa 45

Ziraat Bankasında tasarrufunuz varsa Talih kuşu size de uğrayabilir

T.C. ZİRAAT BANKASI

UĞUR K.

BASIN — A 80063/124

SERVETE GİDEN YOL...

TASARRUF SAHİPLERİNE AÇIKTIR

TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

UĞUR K.

BASIN — A 2486/123

Politikacı ve plân

Türkiye'nin gerçeklerinin en gerçeği olan kalkınma plânı, Türk politikacılarının elinde, basit bir satayma konusu haline getirilmiştir. Öyle ki, bu plân üzerinde, her ciddi işi eğlence konusu haline getiren bazı gazetelerde yazılanları bir tarafa bırakarak bile, mesele bizzat Cumhuriyet Senatosu kürsüsünde bile açıklanan o kadar çatışmalı görüşleri izlerken, insanın ilk düşündüğü şey, bu plânın hazin bahtsızlığı oluyor.

Gerçi, herşeye rağmen plân parlamentodan geçecek. Çünkü ne parlamentonun, ne hükümetin, ne de plâna o kadar saldıran, onu larsla yıpratmak isteyen politikacıların, memleketin kalkınmasında ortaya koyabilecekleri başka bir vasıtaları yoktur. Ama ne var ki Türkiye'nin ilk 5 yıllık plânı, ister kanun, ister karar, isterse arastra başvurulacak bir danışma dosyası halinde çıksın, bu plânın daha şimdiden kolu kanadı kırılmış, her türlü sürükleyici ve itici heyecan havasından yoksun, basit, şüpheli ve sahipsiz bir evlat haline getirilmiştir. Herşeyi hafife alan Türk politikacı, bu menfi zaferi ile dilettiği kadar övünebilir.

Plânın ilk bahtsızlığı, onun anasız doğuşu olmuştur. Bu plânı kendi içlerinde, Türk tarihinin yeni bir dönüm mucizesi gibi duyarak, inanarak, besleyerek, büyüterek hayata sunmak isteyen güizde bir ekip, daha plân dünyaya gözlerini açarken, yani onun asıl anlayış ve koruyuş beklediği anda esatlerinin basından uzaklaşmak zorunda kaldılar. Halbuki bu çocuğun yapısı, sıhhatini ve niteliğini sonuna kadar korumak için hazırlanmışlardı. Fakat ne var ki, memleketin geleceğine etkisi olacak, memleketin iktisadi kaderini tayin edecek bu sistem eserini anlamak bilgisi ile politikacıları ayrı ayrı şeylerdi. Bu plânı hazırlayan gençler bilgi adamları idiler. İdealistler idiler. Bizim hükümet çarkımız tanımadığı, aşmadığı, yadırgadığı şahsiyet sahipleri idiler. Ama itaatlı bürokrat ve uysal politikacı değildiler. Şahsiyetlerinin ve inançlarının bayrağını, ellerinden almamak istenen evlatlarının üstüne gemek istedikleri zaman, duydukları heyecanı ve konuştukları dili sokak politikacıları anlamadılar ve hoyratça bir kenara itildiler. Bu şartlar içinde doğan çocuk ise, adsız ve sahipsiz bir garip mahlûk oldu çıktı.

Bu çocuğun nesebine tarruzlar zaten daha o doğmadan başlamıştı. Doğduktan sonra ise onu bir adsız ve sonu belirsiz bir evlat olarak tanıtmak için ne kabilsiz yapıldı. Hâlâ da yapılmaktadır. Onun evvelâ nesebine saldırıldı. Bakınız neler denildi ve neler denilmektedir:

— Plân aşırı soldur. Plân soldur. Plân sola yakın ortadır. Hayır plân sağa yakın soldur. Sağa yakın ortadır. Sağdır. Sağın sağdır. Hatta liberaldir. Öyle ki, Adam Smith bile mezarından kalksa bundan daha liberalini yapamaz!

Pek iyi ama bir nesne nasıl olur da aynı zamanda birbirine bu kadar zıt nitelikler taşıyabilir. Anasının bu çocuğa verdiği ad ise, **hürriyet içinde kalkınma vasıtası** idi. Evet, hürriyet içinde kalkınma, ama hürriyet içinde yıpratma değil.

Şevket Süreyya AYDEMİR

Halbuki biz onu sadece hürriyet içinde yıpratmak için seferber olduk!

Sonra iş bu evlâdın geleceğini daha pesinden kötülemeye geldi:

— Bu plân çocuksu hayaller mahsulüdür. Bu plânın geleceği yoktur. Bu plân başarı kazanamaz. Bu plân v.s.

Gazetelerden parlamento kürsülerine kadar taşınan bu karamsar kehânetler o kadar tekrar edildi ve o kadar tekrar edilmektedir ki, insan bu kadar inanılmayan, bu kadar himayesiz bırakılan bir varlığın hayat mücadelesinde nasıl tutunacağını, kimden vefa göreceğini endişe ile düşünüyor.

Ama ne var ki bu kehânetler pek boş değil. Çünkü plân herşeyden evvel bir kaynaklar dengesidir. Eğer kaynaklar belirli değilse kaynaklarda güvenlik yoksa, yani yeni doğan çocuğu besleyecek besinlerin nerelerden tedarik edileceği belli değilse bu çocuk nasıl yaşayabilir. O beslenemeyip halsiz kalınca da ondan, bir kuvvet ve dayanak olması nasıl istenebilir. Fakat gerçek olan şu ki, bu plânın kaynaklarına daha ilk adımda kör leşilme yolu tutulmuştur. Zaten onu hazırlayan ekipin de, kendi çocuklarının istikbali için endişeleri bu değil miydi? Aman bizim işaretlediğimiz kaynaklara dokunmayın, bu kaynakları körletir, yarut belirsiz bırakırsa siz bu çocuk büyümeye ölür, davası değil miydi? Fakat daha şimdiden görüyoruz ki, iş yalnız onların işaretlediği kaynakların belirsizleştirilmesi ile kalmamış, plân yeniden büyük açıklarla karşılaştırılmıştır.

Pek iyi ama bu plân da soysuzlaştırılmış ileride bir kenara atılır, yahut tanınmaz hale getirilirse bundan kazanacaklarını ve meydana kendilerine kalacağını ümid edenlerin bu ümidi acaba gerçekleştirebilir mi? Elbette hayır! Çünkü Batı memleketlerinde bile Plân a n a, ancak iktisadi ve sosyal zaruretlerle gidilir. Biz de de öyle oldu. 27 Mayıs'tan sonra ve yeniden bir 27 Mayıs öncesine sürüklenmemek için plâna elatıldı. Kanunlar çıktı. Daireler kuruldu. Bir şans eseri olarak değerli insanlar bulundu. Bunlar yurt içinde ve yurt dışında hürmet, itibar sağladılar. Plâna ne doktrin, ne ideoloji yolundan gidildi. Plân yeni Anayasamızın bir prensibi ve Plânlama Teşkilâtı aynı Anayasamızın bir organıydı.

Kaldı ki plânsız bir rejimti, yani biz bildiğimizi yapıpım, her sokakta bir milyoner yetistirelim de plân sonradan gelsin diyenlerin âkıbetleri malûm. Bu başı boşluğün kurbanları Yassıadada, vânsızlıklarını hiçbir yönden savunamamışlardır. Yarıncı gene plânsız bir niyama sürüklenebiliriz. İlk adımla bu basıboşluk bize, her sokakta bir milyoner doğurmanın şehvânî zevkini verebilir. Ama plânsızlık herşeyden evvel artık Anayasa muhaliftir. Hem bu memlekette Anayasamızın bu

ilkisi körletilmek istenirse, o ilkeyi savunacaklar her halde olacaktır.

Insan bunlara dokununca ister istemez söyle düşünüyor:

— Acaba Türkiye'de plânın bir karma ekonomiye gidilirken, bu hareketin ruhi zemini iyi hazırlanmadı mı? Acaba plân ile alınca hemen, gazetelerle, radyolarla plân anlamı ve plân konuları üzerinde millete sürekli açıklamalar yapılsaydı, şimdi plânı körletmek için seferber olan politikacıların karşısına Türk milletinin sağduyusu dikilemez miydi?

Bize kahrına bu soru boş değildir. Hükümetin ve plâncıların, plân anlamını, plân kavramını, plânın hikmetini halka maletmek yolunu ihmal ettikleri bir gerçektir. Halbuki bu hareket bir zihniyetin gelişmesi ve yerleşmesi ile beraber yürütmeliydi. Öyle ki, daha plân parlamentoya gitmeden, plân fikri ve plân çabasının ne olduğu millete bilinmeliydi. Eğer bu yapılsaydı, politikacı millete plânı hem kendi bildiği gibi kötülemez, hem kendisi de, arayerde ve kofaktan dolma olsa da birşeyler öğrenirdi. Yani karanlıkta pala sallamaz, yahut bu salladığı palalarla politikacı da, hem milli birliğe, hem sosyal dengeye zarar vereceğini bilirirdi. Hele düpedüz bir plânsızlığı, yahut plân sonra dan gelsin fikirlerinin, kendisine yeni bir takım adaların yollarını açabileceğini herhalde düşünürdü.

Halbuki bugün ne görüyoruz? Plânın nesebini körlük göstermek, plânı baltalamak ve onun sekişini karartmak yolunda çabalayanların hemen hiçbirinin plân hakkında bir fikirleri olmadığını görüyoruz. Bunların hemen hiçbirini plânı incelememiştir. Plânı Türk gerçeğine getiren zorunları incelememiştir. Fakat ne var ki, ucuz politikacılığın, sokak politikacılığının, de majojinin revaçta olduğu bir ortamda yaşıyoruz. En kutsal ilkelere bile gelişigüzel nırpalandığı bir ortamda yaşıyoruz. Öyle ki sokak politikacısı, sokacının seviyesini milli vicdan diye adlandırmaktadır. Halbuki PLÂN'ın bu sokak sermayesi ile hiç bir benzerliği yoktur. Plân bir metod, bir teknik, bir kültür ve bir zihniyet işidir. Hele bizim gibi, ne dominyonları, ne dün ya pazarları, ne birikmiş sermayesi olmayan ve her attığı adımda dünyanın hızına göre ancak gerileyen bir ülkede plân, çağdaş nizamin kendisidir. Onsun kalkınmak, mesele Beyoğlu vitrinlerini görüp de, aman bu memleket ne kadar bolluk içinde demekten daha aldatıcı birşeydir.

Evet, yukarıda da işaret ettiğimiz gibi, gerçi plân parlamentodan çıkacaktır. Ama onu çı karanlar, onun bütünlüğüne, onun geleceğine inanmazlar ve ona itici ve sürükleyici bir heyecan gücü katmazlarsa bu çıkış, ancak şeklin zafarı olacaktır. Yani bu hali ile bu plân, hiç bir zaman hal kın şuuruna maledilmiş olmayacaktır.

İnanılmayan, benimsenmeyen, eli kolu bağlanan, kaynaklardan ve dayanaklardan yoksun bir milli plânın ise, memleketin gelişmesinde ancak bir karışık unsur olacaktır. Onun içindir ki bize kahrına, inanılmayan politikacı nem oasında, nem parlamentoda plândan elini çekmelidir.

YÖN Okuyucularına:

Abone kampanyamıza katılınız Abone olunuz ve dostlarınızı da abone yazınız